

دیرنیش گنجلیگی

سیاسی، اجتماعی، کولتور درگیسی | بیرینجی ایل، اوچونجو سایه، خرداد ۱۳۹۸

- فلسفه شهادت در قیام خرداد ۸۵
- خردادین بیر، میللی دیرنیش سیمگه سی
- حرکت ملی آذربایجان جنوبی در راه واقع گرای
- استقلال گندن یول؛ آذربایجان خالق جمهوریتی
- جنبش دانشجویی آذربایجان پا به پا و دوشا-دوش با حرکت ملی

AZƏRBAYCAN MİLLİ DİRƏNİŞ TƏŞKİLATI

MAY 2019

دیرنیش گنجلیگی

سیاسی، توپلومسال، کولتورل درگی

بیرینجی ایل، اوچونجو سایه، خرداد ۱۳۹۸

امتیاز بیبه سی: آذربایجان میلی دیرنیش تشکیلاتی

باش یازار: ۹۸۷

بو سایه نین امکدانش لاری: ه. آیدین، تورکای خاتین، اولکر

اوشارقیزی، ابراهیم نفیسی، شامل چچنی، آرتورک توندار، آغ چیچک،

شانای سولدوزلو، تاتار بایات، ایلقار آفندی، ساواش تورانلی

خردادین بیرى میلی دیرنیش سیمگه سی

باش سوز

«دو نیا گوزون آچسین کی بو میللت گوجه گلمیش»

۹۸۷

۱۳۸۵-جی ایلین خرداد آییندا آذربایجاندا باش وئرن اولایلار اؤزونو قانلی بیر قلم ایله آذربایجان تورک میللتی نین مبارزه کتابی نین تاریخ صحیفه لرینده ثبت ائتدیردی. بو اولایلار، آذربایجان میلی حرکتی نین تشکیلاتلارناماسیندا و مبارزه سورجینده چوخلو ائتکیسی اولوب.

قاجار تورک حکومتی نین داغیلما سیندان سونرا فارس میللتچی لیگی ایله شیعه چیلیگینین اساس آماجلاریندان بیرسی بو گون ایران آدلانان جغرافیا دا یاشایان فارس اولمایان میللتلرین اؤز للیکله آذربایجان تورک میللتی نین میلی کیملیگی ایله اساس-لارینی سیلیب-سوپورمک اولوبدور. بو یولدا وطنیمیز آذربایجان چوخلو شهیدلر وئردی. آنجاق آزادلیق گونشی ایله قور تولوش ایشغی بو توپراقلاردا سؤنمدی، سؤنمه ییب، سؤنمه یه جک.

آذربایجانین چاغداش ترپنیشلرینه باخدیییمیزدا گؤروروک کی، ترقی، اؤز گورلوک و میلی مقدراتاتا حاکمیت حاققی بو ترپنیشلرین اؤنملی ایستکلرینی اولوشدوروب. یعنی ترپنیش «آذربایجان میلی حرکتی» آدی ایله دئدیگیمیز اوچلو ایستک و اساسلارا دایاناراق سیاسی میدانا آیاق باسدی. آنجاق ایرانین توتالیتتر حاکمیتی قانونی آلانلاری باغلاماقلا میلی حرکتین بیر سیاسی پارتی کیمی تشکیلاتلارناماسینین قارشیسینی آلدی. آنجاق اود آلتیندا آلیشماغا جان آتان کؤز بابک

قالاسی نین قورولتا یابا لاریندا، ۱۳۸۵-جی ایلین قالخیشماسیندا، اورمو گؤل و آکسیالاریندا و نئچه-نئچه بئلنچی اولایلاردا آلیشیب- یانماقلا آذربایجان تورک میللتی نین دموکراتیک و میلی ایستکلرینی دونیایا آیدینلاشدیردی.

ایراندا حاکم اولان اوتوربته گئجه-گوندوز آذربایجان تورکلرینی آسیمیله ائتمگه چالیشمیشدی. ۱۳۸۵-جی ایلین عصیانلی بو اوتوربته نی چاشدیریب، قورخویا سالدی. بو اوزدن توتالیتیر سیستم میلی باسقینلاری گونو-گوندن آرتیریب، فرقلی-فرقلی پلان-لار یازیب، عمله کئچیرتمک له آذربایجان میلی حرکتی نین قارشیسیندا دورماغا چالیشدی. آنجاق گوروندویو کیمی آذربایجان میلی حرکتی دیرنیش ایله دایانمادان یولونا داوام ائدی.

۱۳۷۴-جو ایلین گولن (اردیبهشت) آیی نین اون دوققوزوندا آذربایجان اؤیرنجی سی نین فارس شوونیزمینه قارشلی اعتراض سسی گویه قالخدی. بو سس آذربایجان تورک میللتی نین آزادلیق یولوندا آپاردیغی مبارزه نین وار اولماسی نین سیمگه سی ایدی. بو گون آذربایجان اؤیرنجی سی ایله ایران اؤیرنجی سینین آراسیندا اولان جیزگی چکیلدی. ۱۹ اردیبهشت آذربایجان تاریخینده اؤیرنجی گونو آدلاندى. آذربایجاندا اؤیرنجی ترپنیشی نین آکتیولشمه سی ایله بؤیوک عصیان اوچون بیر قیغیلجیم گوزلنیلیردی.

۱۳۸۵-جی ایلین اردیبهشت آیی نین ۲۲-سینده گوزلنن قیغیلجیم دولت ارگانی اولان «ایران» گونده لیگی طرفیندن وورولدو. بو گونده لیک تمل ایله بینوورسی پهلوی دؤنمیندن قویولان راسیسم له پان فارسیسم دوشونجه سینه دایاناراق، تورک میللتینه بؤیوک بیر جسارت ائدی، تورکلری سوسری بؤجگی (سوسک) آدلانديراراق، اونلارین کوتلوی محو ائتمه یوللارینی دا آچیقلامیشدی.

بو اهانت له جسارتین قارشیسیندا ایلك اؤنجه آذربایجانین آییق وجدانلی اؤیرنجی لری آیغا قالخدی لار. تبریز بیلیم یوردونون خیوانلاریندا بیر داها آذربایجان میلی حاقلاری سسلنیردی. آنجاق بو اهانتی ائدن لر بو اعتراض لارین قاباغیندا سوسدولار. بو سوسماق بؤیوک خالقیمیزا داها آغیر بیر سایغیسیزلیق ساییلیردی. اردیبهشت آیی نین ۲۵، ۲۶ و ۲۷-جی گونلرینده تبریز بیلیم یوردونون اؤیرنجی لرینین هایینا آذربایجانین باشقا بیلیم یوردلاری های وئردی. «ایران» گونده لیگی یئنه سوسدو و حتی بیر شکیده توهین ائدن یازیچی نین یازیسینی ساووندو.

طبیعی دیر کی بو سایغی سیزلیق تاریخ بویو ظالم لر قارشیسیندا داغ کیمی دایانیب، بویون ایمه ین آذربایجان تورک میللتی طرفیندن جوابسیز قالمایا جاقدی. بو اوزدن همیشه دالغانان، آلولانان و اودو سؤنمه ین تبریزین صبری توکندی. ۱۳۸۵-جی ایلین خرداد آیی نین بیرینده قهرمان تبریزین خیوانلاریندا میلی شعارلارین سسی یوکسلدی. آرتیق بو سسی دونیا ائشیدیردی. تبریزین گور سسینه بوتون آذربایجان شهرلری، ایران تورکلری و سویداش اولکه لر نئچه میلیونلوق چیخیشلار یلا سس وئردیلر.

آذربایجانین مدنی اعتراضینی ایران دولتی نین قوه لری بیرتیجی بیر شکیده قارشیلادیلار. میللتیمیز اؤز وارلیغیندان، شرفیندن و کیملیگیندن مدافعه ائتمک اوچون اونلار شهید وئردی. طبیعی دیر کی بو قانلار یئرده قالمایا جاق. ایران دولتی اؤز داورانیشی ایله بیر داها بو تاریخده چیرکین اوزونو خالقیمیزا گؤستردی. آذربایجان هئچ چاغ خرداد قالخیشماسینی و بو یولدا شهید اولان ایگیدلرین خاطره سینین اونوتمایا جاق.

«دیرنیش گنجلیگی» درگی سینین اوچونجو سایه آذربایجان یولوندا شهید اولان ایگیدلریمیزین اولو روحونا ها بئله میلی مجادله اوغروندا گئجه-گوندوز چالیشب، دوستاقلانان میلی چالیشقانلاریمیزا و اونلارین عایله لرینه سونولور.

حرکت ملی آذربایجان جنوبی در راه واقع گرایی

Realism

(بخش اول) - ابراهیم نفیسی

مقدمه

نگاه غیرعلمی و غیرمنطقی به دنیای پیرامونمان انسان را به سوی ایدئولوژی‌های دگماتیک و تنگ‌نظری سوق خواهد داد. ایدئولوژی‌های دگماتیک، افراطی و منجمد که فاقد انعطاف‌پذیری هستند در سیری تاریخی و عمدتاً در جوامعی که با مشکلات عدیده رفاهی و اجتماعی دست‌وپنجه نرم می‌کند پا به میدان می‌گذارند. تنها در صورتی می‌توان به نگاهی ژرف و گسترده دست‌یافت که خالی از احساسات و تعصبات و تنگ‌نظری‌ها به مطالعه نظرات متفاوت و مخالف نشسته و درنهایت با قوه منطق و تحلیل مبتنی بر دانش جامعه خود را آنالیز کرده و نتیجه‌گیری کنیم. متأسفانه عدم آگاهی در یک جامعه موجب سکون، محافظه‌کاری، دگمیت، خشونت و عدم تسامح شده و همین عوامل خود مسبب به وجود آمدن جامعه‌ای می‌گردد که با علم گسست دارد. خروج از چنین وضعیتی می‌تواند چندین قرن به طول انجامد اما آنچه از اهمیت برخوردار است این است که روشنفکران جامعه بتوانند مسیر حرکت جامعه را به سوی دانش، تسامح، پلورالیسم قرار داده و راه‌های حاکمیت محافظه‌کاران و ایدئولوژی‌های دگماتیک را مسدود کنند. این تنها با آگاهی اقشار مختلف جامعه و سیستمی مبتنی بر آزادی اندیشه و بیان به وجود خواهد آمد. در سال ۱۳۵۷ در ایران اگرچه انقلابی علیه دیکتاتوری به وقوع پیوست اما به دلیل آنکه مبارزان خود اسیر گفتمان‌های دگماتیک بوده و از تقابل اندیشه و تسامح و گفتگو دور بودند، نتایجی خشونت‌بار را رقم زدند. جریان‌های ایدئولوژیک همچون اسلام‌گرایان و سازمان‌های چپ و سازمان‌هایی که تلفیقی از این دو ایدئولوژی را به‌عنوان خط فکری خود پذیرفته بودند توانایی گفتگو با یکدیگر را به‌هیچ‌عنوان نداشته و چاره را در حذف فیزیکی یکدیگر می‌دیدند؛ تا از این طریق راهی برای برون‌رفت از بی‌ثباتی که در دوران گذار از رژیم شاهنشاهی به میان آمده بود بیابند. گروه‌ها و جریان‌هایی که علاقه زیادی به قدسی سازی داشته نمی‌توانستند مخالفان خود را تحمل کرده و با توجه به اینکه ایدئولوژی‌شان اجازه هرگونه خشونت را می‌داد، اقدامات ترور و حذف را در برنامه‌های تاکتیکی خود می‌گنجانیدند.

حرکت ملی آذربایجان جنوبی امروز در جغرافیایی که ایران نامیده می‌شود به امید «رهایی و برون‌رفت از استعمار داخلی» موجود، مبارزات مبتنی بر روش‌های خشونت‌پرهیز را به دلیل ماهیت فکری غیر دگماتیک خود برگزیده است. باین‌حال اما روشنفکران جامعه آذربایجان و مبارزان حرکت ملی آذربایجان به‌هیچ‌عنوان نباید در مقابل تهدید نفوذ ذهنیت جزم‌اندیش و تساهل‌ناپذیر اهمال‌ورزند؛ زیرا سیر انقلاب‌ها و دگرگونی‌های اجتماعی در تاریخ بشر نشان داده است که جزم‌اندیشی پیش‌قروان جنبش‌های سیاسی جامعه را از نظامی دیکتاتور به نظامی دیکتاتور دیگر سوق می‌دهد و جامعه در تکاپو برای آزادی و دموکراسی در این چرخه به دور باطل خود ادامه می‌دهد تا جایی که در مسیر پیشرفت اقتصادی و تکنولوژی از گردونه رقابت در دنیا خارج شود.

امروز جامعه ایران در دور این انقلاب‌ها از مشروطه، فروپاشی امپراتوری قاجار و آمدن پادشاهی دیگری به نام پهلوی، انقلاب ۵۷ و آمدن رژیم دیکتاتور، از بسیاری از فرصت‌های پیشرفت اقتصادی، رفاه و فناوری بازمانده است. ملت تورک آذربایجان جنوبی از دهه ۷۰ باذکات تمام جنبشی مختص خود را به وجود آورد تا اعلام کند که قصد دارد از این دور باطل خارج‌شده و با «حاکم شدن بر سرنوشته ملی خود» در مسیر پیشرفت

اقتصادی و علمی قرار گیرد و از جهان سوم فاصله یابد. در این نوشتار با بررسی ضرورت دقت بر مباحثی همچون تبیین تفکرات سیاسی جریان‌های سیاسی در آذربایجان مبتنی بر منافع ملی آذربایجان جنوبی و اهمیت وجود چندصدایی و پلورالیسم در میان جریان‌های سیاسی در حرکت اهمیت موضوع نگاه پراگماتیسمی به قضایا علی‌رغم عدم نفی آرمان‌های بلندمدت نیز مورد اشاره قرار خواهد گرفت.

ارجحیت منافع ملی در تبیین خطوط فکری جریان‌های سیاسی آذربایجان جنوبی

ماهیت حرکت ملی آذربایجان جنوبی بر محوریت دفاع از خاک تاریخی، فرهنگ، تاریخ، زبان، میراث معنوی و مادی آذربایجان جنوبی اگرچه در محافل ادبی و فرهنگی شکل گرفت اما در سیر طبیعی خود ماهیتی سیاسی به خود گرفته و به‌سوی سازمان‌دهی نیروهای ملی حرکت کرد. پس از آنکه بعد سیاسی به خود گرفت این جنبش اجتماعی با سؤالات بسیاری روبرو شد که در ماهیت جدید خود باید پاسخ مشخصی به آن‌ها می‌داد. از جمله چستی جنبش، گفتمان سیاسی، نوع رفتار و تاکتیک‌ها، استراتژی، اهداف بلندمدت و کوتاه‌مدت، چستی منافع ملی آذربایجان و مناسبات این منافع با منافع همسایگان در ایران و خارج از آن، مناسبات تفکرات سیاسی در بستر جامعه با مبحث آذربایجان جنوبی و سؤالات بسیاری که هر فعال سیاسی تشکل‌های سیاسی در آذربایجان جنوبی با آن‌ها مواجه گشته است. بسیاری از اعضای تشکل‌های سیاسی معترفند که حرکت ملی آذربایجان جنوبی به‌عنوان گفتمان سیاسی با نرم‌های سیاسی موجود در دنیا فاصله مشخصی داشت که امکان نزدیکی با مراکز قدرت سیاسی در جهان را با مشکلاتی روبرو می‌ساخت. رفته‌رفته فعالان سیاسی حرکت ملی آذربایجان با کسب تجربه و افزایش سطح دانش سیاسی خود توانسته‌اند به‌صورت نسبی با مراکز قدرت در کشورهای مختلف جهان وارد گفتگو و تعامل شوند. بی‌شک هنوز این جنبش سیاسی فاصله زیادی برای پیمودن و راه‌های نرفته‌ای برای یادگیری در پیش رو دارد.

نباید حرکت ملی آذربایجان را به دلیل جوان بودن و نداشتن تجربه مورد مواخذه قرار داده و سبلی از انتقاد سیاه را به‌سوی آن روانه کنیم زیرا آذربایجان جنوبی در طول تاریخ همواره در جنبش‌های سراسری ایران حضور داشته و منافع ایران را در نظر گرفته است در حالی که جنبش سیاسی حاضر در آذربایجان ماهیتی ملی‌گرا بر مبنای دو رکن اساسی «هویت تورک» و «وطن آذربایجان» تشکیل شده و طبیعتاً جنبشی جوان و گفتمانی نوین در آذربایجان جنوبی است که به اقتضای جوان بودنش نقص‌هایی نیز دارد. اگر حرکت ملی آذربایجان بتواند ریشه تفکر مبتنی بر اصول «هویت تورک» و «وطن آذربایجان» را در جامعه آذربایجان جنوبی جا بیندازد، بدنه این درخت با نام «حفظ منافع ملی آذربایجان» سر از خاک بر خواهد آورد و در نهایت دیر یا زود ثمره و میوه‌های این تفکر رهایی‌بخش در آذربایجان جنوبی را شاهد خواهیم بود. ترمین‌هایی چون «تورک‌های ایران» و «ایران سرزمین تورکان» که سعی دارد جامعه تورک آذربایجان را بار دیگر در جریانات سراسری سیاسی ایرانی انداخته و قربانی منافع ایران و تمامیت ارضی ایران نماید نخواهند توانست در برابر ارکان اساسی حرکت ملی آذربایجان که همانا تأکید بر هویت تورکی و موطن آذربایجان است قد علم کنند و نهایتاً به انزوا خواهد رفت. تأکید بر هویت تورک و موطن آذربایجان اندیشه برپایی جمهوری تورک آذربایجان را در ذهن هر آذربایجانی متبلور می‌کند.

جامعه آذربایجان جنوبی همواره در ایران پیشروی جنبش‌های اجتماعی و سیاسی سراسری در کشور بوده و لوکوموتیو تحولات سیاسی در ایران گشته است. در این مسیر خواه‌ناخواه بسیاری از فعالان سیاسی منسوب به حرکت ملی که در دوران پیش از انقلاب ۵۷ جوان بوده و دستی در آتش تحولات سیاسی وقت داشتند و یا از نزدیک روند جریانات سیاسی را تعقیب می‌کردند؛ پیش‌زمینه‌ای متفاوت با نسل جدید حرکت ملی آذربایجان جنوبی دارند که دوران قبل انقلاب را ندیده است. به نظر می‌رسد محوریت اندیشه و تفکر نسل جوان در حرکت ملی آذربایجان جنوبی را ملی‌گرایی مبتنی بر هویت تورکی و آذربایجانی شکل می‌دهد؛ اما این در حالی است که نسل‌های پیشین پیش‌زمینه و ذهنیت ایدئولوژی‌های رایج در دوران پیش از انقلاب ۱۳۵۷ را با خود یدک

می‌کشند. ایدئولوژی‌هایی همچون سوسیالیسم انقلابی و یا تلفیقی از ایدئولوژی سوسیالیسم و بنیادگرایی اسلامی علی‌رغم تغییر اندیشه ایشان پس‌زمینه مطالعات و رفتارهایشان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. عدم تحمل رقبا با اختلافات فکری نه‌چندان عمیق، عدم تساهل و گفتگوی بدون تشنج، تخریب رقبا و برچسب‌زنی خیانت و همکاری با ارگان‌های امنیتی رژیم ایران، ادعاهای رهبریت جنبش و تلاش برای حذف با توسل به تخریب همگی ناشی از تنگ‌نظری و نداشتن تحمل اختلاف فکری و تسامح و عدم باور به پلورالیسم و چندصدایی است. این طرز نگاه ناشی تأثیر افکار و ایدئولوژی‌های جزم است که از نوجوانی بر ذهن انسان جامعه ما خورنده می‌شود. تقدس‌سازی، بت‌سازی و نگاه سیاه‌وسفید به مسائل ما را از تحمل یکدیگر واداشته و مانع از آن می‌شود که به‌عنوان پیشروان تحولات سیاسی جامعه را از بن‌بست حقیقی خارج کنیم. درواقع ما با خارج کردن جامعه از یک بن‌بست و رهنمود کردن بن‌بست دیگر خود و ملتمان را از رفاه، پیشرفت، دموکراسی و آزادی محروم می‌کنیم.

به نظر راقم، برای طی کردن پروسه ملت‌شوندگی باید جریان‌های سیاسی با هر نوع گرایش سیاسی چپ و راست منافع ملی آذربایجان جنوبی را در ارجحیت قرار داده و با بازبینی تفکرات سیاسی و خطوط فکری و اندیشه جریان سیاسی خود منافع ملی آذربایجان جنوبی را تبیین نمایند. سازمان‌های سیاسی در چارچوب حرکت ملی آذربایجان جنوبی باید با ارتقاء ظرفیت‌های خود از یک سازمان سیاسی مبارز به یک حزب که توانایی اداره آذربایجان جنوبی را داشته باشد مسئولیت تاریخی رهایی‌بخشی ملی آذربایجان را بر عهده بگیرند. ارتقاء ظرفیت‌های سازمان‌های سیاسی آذربایجان جنوبی خود یکی از مهم‌ترین عوامل ارجحیت قرار دادن منافع ملی در بین جریانات سیاسی آذربایجان جنوبی است. دراین‌بین سازمان‌های با گرایش راست و چپ در تبیین جهان‌بینی خود باید طوری عمل کنند که معادلات جهانی را از پنجره منافع ملی آذربایجان جنوبی ببینند. ایدئولوژی‌های رایج در قرون ۱۹ و ۲۰ و طرز تفکر و اندیشه مربوط به آن دوران که در دوران پیش از انقلاب در بین فعالان و مبارزان سیاسی رایج بود باید از فرآیند تبیین جهان‌بینی سازمان‌های ملی دور نگه‌داشته شود. دیدگاه‌هایی چون مبارزه با امپریالیسم جهانی، توهم توطئه، توهم رهبریت ملت، مردسالاری، تفکرات مغایر با اصول سکولاریسم، تفکرات و اندیشه‌های سیاسی ملغی شده قرن نوزدهمی و بسیاری دیگر از این دست دیدگاه‌ها بایستی به کنار گذشته شود و اندیشه‌های انعطاف‌پذیر مدرن که امروز در مراکز فکری جهان موردبررسی قرار می‌گیرند مورداستفاده قرار گیرد. سند راهبردی تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان که تابستان ۱۳۹۷ منتشر گردید تلاشی برای تبیین جهان‌بینی این سازمان سیاسی حرکت ملی آذربایجان و ارتقاء ظرفیت‌های خود صورت گرفت؛ اما امید است که در نسخه‌های بعدی این سند راهبردی جهان‌بینی واضح‌تر و گسترده‌تری در رابطه با سیاست‌های اقتصادی و چارچوب روابط بین جامعه و دولت ارائه دهد.

لزوم پلورالیسم و چندصدایی در حرکت ملی آذربایجان

امروز بشر بعد از وقایع دو قرن گذشته و گذر از حکومت‌های ایدئولوژیک دگماتیک همچون کمونیسم، نازیسم و فاشیسم و البته محافظه‌کاران و لیبرال‌های سنتی به اهمیت یک حقیقت بزرگ دست‌یافته است و آن لزوم وجود چندصدایی در جامعه و جهان است. تنها باید با تفکرکراتی مبارزه کرد که خواهان حذف صداهای مخالف و حتی متفاوت هستند. درواقع این‌یک دستاورد حاصل تجربه و علم برای بشر بوده است به این‌گونه که تنها در صورت وجود جامعه‌ای چندصداست که می‌توان روبه‌جلو حرکت کرد و در تقابل اندیشه‌های متفاوت ایده‌های جدیدی به وجود آورد و راه ترقی و سعادت را پیمود. طرز تفکر و ایدئولوژی‌هایی که مدعی هدایت جامعه به‌تنهایی و رساندن آن به اتوپیا یا آرمان‌شهر و یا مدینه فاضله هستند، برای جامعه چندصداست و پلورال مضر بوده و موجد دگمیت اندیشه و انجماد فکری می‌شوند. امروز جمهوری اسلامی به‌عنوان یک حکومت توتالیتر مبتنی بر اندیشه بنیادگرایی اسلامی و حکومت کره شمالی به‌عنوان یک حکومت توتالیتر کمونیستی و یا حکومت چین با ایجاد حکومت تک‌حزبی و کانالیزه کردن جامعه بر اساس ایدئولوژی دگماتیک خود نمونه‌های قرن بیست و یکمی از ساختار حکومت و جامعه تک‌صداست هستند. در قرن نوزدهم نیز فاشیسم در ایتالیا، نازیسم در آلمان و حکومت

استالین در شوری سابق با وعده دادن یک اتوپیا صدهای مخالف و حتی متفاوت را سرکوب می‌کردند. از نظر آن‌ها یک حقیقت وجود داشت و آن صدایی بود که از تریبون حزب خارج می‌شد. آن‌ها علاوه بر آن وجود چندصدایی در جامعه را برابر با هرج و مرج می‌دانستند و مانع از انتشار صدهای متفاوت با ایدئولوژی حزب می‌شدند.

امروز جمهوری اسلامی ایران با انحصارگرایی مطبوعات و رسانه‌ها، سانسور، رصد و کنترل، فیلتر و توسل به دیگر ابزارهای کنترل گردش اطلاعات مانع از گسترش اندیشه‌های دیگر در جامعه می‌شود. تقدس‌سازی از ابعاد سطوح بالای حکومت، وعده دادن مدینه فاضله اسلامی علی‌رغم گذشت ۴۰ سال از عمرش، عدم تحمل شبکه‌های اجتماعی و گردش آزاد و بدون سانسور و کنترل حکومتی اطلاعات در بستر این رسانه‌ها، عدم اجازه به چاپ و انتشار کتاب‌ها و ژورنال‌های مختلف علمی، فلسفی و سیاسی، انحصار رسانه به دست تفکر بنیادگرای اسلامی ولایت‌فقیه و صدها اقدام دیگری که مانع از فعالیت فعالان در عرصه‌های سیاسی، هنری و اندیشه می‌شود همگی از منشأ تفکر دگماتیستی نشأت می‌گیرند. در واقع چنین حکومت‌هایی جوامعی بی‌اخلاق را به ارمغان می‌آورد و یا در بهترین حالت جامعه‌ای سکون یافته را تولید می‌کنند که میل و هیجانی برای تولید و توسعه ندارد؛ زیرا حس رقابت و موفقیت در دستگاه بسته و فاسد این قبیل حکومت‌ها جایی برای رشد نمی‌یابد.

حرکت ملی آذربایجان جنوبی به‌عنوان جنبشی مدرن و مسالمت‌آمیز که سعی دارد جامعه تورک آذربایجان جنوبی با تمام شهروندانش از جمله تمام اقلیت‌های مذهبی و زبانی و تمامی اندیشه‌ها و قشرهای آذربایجان جنوبی را به سعادت برساند، باید در مسیر مبارزه با استعمار و نژادپرستی سیستم حاکم در ایران به قواعد پلورالیسم احترام بگذارد در غیر این صورت ویروس دگماتیسم و جمود در حرکت ملی آذربایجان گسترش می‌یابد و بعد از مدتی تمامی آن را فرا می‌گیرد. امروز تمامی فعالان سیاسی و فرهنگی آذربایجان جنوبی مسئولیت تاریخی در قبال مبارزه با این آسیب بر عهده دارند. هر فعال سیاسی و فرهنگی باید سطح تحمل خود را در شنیدن اندیشه‌های مخالف و متفاوت تمرین کند و این امر تنها با تمرین گفتگو میسر می‌شود. تمرین گفتگو و تبدیل آن به یک فرهنگ در جامعه از قشر روشنفکر و فعالین سیاسی و فرهنگی یک جامعه آغاز می‌شود. هر سازمان سیاسی باید خود را جزئی از حرکت ملی آذربایجان بداند که با توجه نقاط قوت و ضعف هر تشکل سیاسی همه در راستای منافع حرکت ملی آذربایجان قدم برمی‌دارند. تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان در مرانامه خود صراحتاً به این موضوع اشاره کرده و می‌نویسد:

«تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان خود را جزئی از حرکت ملی آذربایجان محسوب و برای ایجاد هماهنگی و اتفاق بین تشکل‌ها و لایه‌های حرکت ملی تلاش خواهد نمود.»

باید به مقابله با اندیشه حذف مخالف و رقیب سیاسی در فرهنگ سیاسی آذربایجان جنوبی رفت تا بتوان حرکتی پویا و توأم با تقابل اندیشه، فضای گفتگو و تضارب آرا را محیا نمود و در این صورت است که می‌توانیم ایده‌های نو و افکار جدید را وارد حرکت ملی آذربایجان کرده و همگی باهم در راستای منافع ملی ملت تورک آذربایجان جنوبی گام برداریم. بهتر است نگاهمان به تشکل‌های سیاسی در بطن حرکت ملی آذربایجان را به‌عنوان تکه‌های یک پازل بزرگ به نام حرکت ملی آذربایجان باشد.

ادامه دارد...

فلسفه شهادت در قیام خرداد ۸۵

شامیل چچنی

این نوشته، به دلیل بنیان‌های فکری سکولاریستی و لائیکتی حرکت ملی آذربایجان و لوث شدن مؤلفه‌ها و باورهای عقیدتی در سیستم فاسد جمهوری اسلامی ایران شاید در بیان بحث «شهید» و یا «فلسفه شهادت در راه وطن» در فضای حرکت ملی آذربایجان با انتقاد و یا سخره برخی‌ها روبرو شود و احتمالاً برخی نیز طرح چنین مباحثی در حرکت ملی را واپس‌گرایی فکری قلمداد کنند؛ اما چیزی که تاریخ پیش روی ما قرار می‌دهد در «فلسفه بقاء یک ملت و ساختن دولت ملی» چنان‌که «اندیشه و آگاهی ملی» لازمه شروع مبارزات «رهایی‌بخش از استعمار» می‌باشد، بحث «مقاومت ملی و شهادت در راه مام میهن» نیز زیربنای مبارزه برای «برپایی یک ملت و پیدایش دولت ملی» بوده و «فداکاری و فدا شدن در راه رهایی مام میهن» نقش بی‌بدیل و غیرقابل‌انکاری را بازی می‌کند. هیچ ملت تحت «استعمار ملی» بدون:

۱- تبیین «اندیشه ملت و دولت ملی با کار تئوریک و فرهنگی»

۲- سازمان‌دهی «نهاد و تشکیلات منسجم»

۳- پرورش «کادر علمی و آکادمیک»

۴- ایجاد «لایه‌های مبارزاتی در طبقات اجتماعی جامعه»

۵- ایجاد «لابی بین‌المللی»

۶- راه‌اندازی «رسانه‌های حرفه‌ای»

فی‌تواند جنبش «رهایی‌بخش» را به سرانجام برساند. اگرچه همه این عناصر در پیروزی جنبش ضد استعماری آذربایجان جنوبی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار می‌باشد اما هیچ‌کدام بدون «روح فداکاری و یا فدا شدن ملی» شانس موفقیت نداشته و لازمه آن تبیین درست از «روح فدا شدن برای ساختن و بقاء ملت و دولت ملی» می‌باشد که همان «فلسفه شهادت در راه وطن» است.

در عصر و شرایط کنونی که مباحث مدرنیسم و پست‌مدرنیسم بعضاً تضادهایی را با طرح چنین مباحثی ایجاد می‌کند اما این تضادها

از اهمیت و ضرورت «تبیین فلسفه شهادت یا همان فلسفه فدا شدن» در پیروزی یک جنبش چیزی کم نمی‌کند و در همه جنبش‌های ضد استبدادی، دموکراسی خواهانه و ضد استعماری این باور واقعی فرد و نیروی مبارزه کننده و پیش‌قراولان جنبش به فلسفه مقاومت و جان‌فشانی (مقاومت و شهادت) است که دیوارهای استبداد و استعمار را شکسته و در برپایی یک ملت از بند استعمار و برپایی دولت‌های ملی «نقش تاریخی» بازی و مبارزان را به «سرمد تاریخ» جنبش‌ها تبدیل می‌کند.

در تقابل و کشاکش تاریخی «ظالم و مظلوم» و «زندان و زندانبان» و «انسان تحت استعمار و استعمارگر» فدا شدن بخشی از مبارزه است و عنصر مبارز همان قدر که «اندیشه و ضرورت‌های مبارزه» را باور و به «فلسفه مقاومت» می‌رسد باید ضرورت «جان‌فشانی و فدا شدن» را باور و به «فلسفه شهادت در راه وطن» برسد و این واقعیتی هست که پایه‌های «مبارزه و مقاومت» را تحکیم و روح مبارزه را به جامعه دمیده و بدون آن هیچ جنبشی پایدار نبوده و ریشه مبارزه توسط «ظالم، زندانبان و استعمارگر» خشکانده خواهد شد.

جنبش ملی و ضد استعماری آذربایجان جنوبی نیز از این واقعیت مستثنا نبوده و اگر باور داریم که ملت آذربایجان برای رهایی از استعمار و فاشیسم و «بقاء تاریخی» خود مبارزه و در مجادله تاریخی خود عنصرهای شش‌گانه را سازمان‌دهی می‌کند، چاره‌ای جز تبیین «مقاومت، فداکاری و فدا شدن در راه مام میهن» در بین مبارزان نداشته و بدون تلفیق روح مقاومت و فدا شدن با واقعیت‌های جامعه و مبارزه خود، با چالشی بزرگ روبرو خواهد شد که شاید در رسیدن به حق تعیین سرنوشت ملی به بن‌بست برسد. حتی اگر در مرحله‌ای از مبارزه به موفقیت‌هایی دست‌یافت در موضوع «حق دفاع مشروع» با خلأ عظیمی روبرو خواهد شد؛ زیرا برای شکست دیوار زندان استبداد و استعمار و رهایی آذربایجان جنوبی و دفاع از دستاوردهای جنبش و تمامیت ارضی «فلسفه مقاومت و فدا شدن» که همانا «فلسفه شهادت» است، نقش تعیین‌کننده‌ای خواهد داشت.

قیام ضد آپارتایدی خرداد ۸۵ ملت تورک آذربایجان نمونه بسیار بارزی بر تبیین روح «مقاومت و فدا شدن در راه مام میهن» است که با تقدیم «شهادی ملی» تبدیل به نقطه عطف مبارزات رهایی‌بخش و ضد استعماری ملت تورک آذربایجان گردید. همان‌گونه که مجادله ملی و ضد استعماری در آذربایجان جنوبی را در بستر تکامل تاریخی یک‌صد ساله خود تئوریزه می‌کنیم، قیام ضد آپارتایدی خرداد ۸۵ را بعد از سال‌ها با شهادت به‌عنوان اولین شهادی جنبش نوین ضد استعماری و ضد فاشیستی ملت آذربایجان بیان خواهیم کرد. «روح مقاومت ملی» در آذربایجان جنوبی از «خون شهادی قیام خرداد ۸۵» به پویش خود ادامه داده و به‌روز می‌شود پس نتیجه می‌گیریم جنبشی که «روح مقاومت و فدا شدن و یا فلسفه شهادت» را در خود تبیین کند و مبارزان به این باور برسند در بستر تاریخ به تکامل و سرمنزل رهایی ملی خواهد رسید.

در رویارویی تاریخی استعمارگر و جامعه تحت استعمار، زندانبان همواره تلاش خواهد نمود که «روح مقاومت و فدا شدن» را در جامعه تحت استعمار بشکند و با ابزارهای گوناگون مبارزان را از رسیدن به باور و بنیان‌های «فلسفه شهادت در راه وطن» دور کند زیرا رسیدن مبارزان به این مرحله از باور و مبارزه برای استعمارگران و زندانبان بسیار خطرناک است و این آخرین مرحله و آخرین حلقه، برای گسستن زنجیر استبداد، استعمار و فاشیسم و رسیدن به ملت و دولت ملی و تضمین بقاء ملی آذربایجان جنوبی خواهد بود.

پ.ن: زندانبان؛ به اندیشه و سیستم حاکم استعمارگر و فاشیستی در ایران اطلاق می‌گردد که ملل تحت ستم ملی غیر فارس را در تئوری‌های فاشیستی ایران شهری به زنجیر استعمار کشیده‌اند.

قیام خونین ملت آذربایجان در خرداد ۸۵

و بررسی واکنش‌ها و بیانیه‌های منتشره از سوی
گروه‌های سیاسی مرکز و اپوزوسیون فارس

ایلقار آفندی

اردیبهشت و خرداد سال ۱۳۸۵، روزهایی بودند که در تاریخ آذربایجان ماندگار شدند. چاپ کاریکاتوری توهین آمیز در روزنامه ایران، دستمایه‌ی اعتراضاتی بود که در روزهای بعد از آن، در سطح دانشگاه‌ها و سپس در سطح شهرها اتفاق افتاد.

در این اهانت‌نامه، کاریکاتوریست سمنانی الاصل روزنامه ایران، تورک را به سوسک، زبان تورکی را به زبان سوسکها و آذربایجان را به توالت‌فارسها تشبیه کرده بودند و با آرایه ۹ روش متعفن، در کل از همزبانان خود میخواستند که از قضای حاجت در توالتها اجتناب کنند تا مگر به این طریق، نسل رو به گسترش این سوسکهای زبان نفهم منقرض شود!!!

ابتدا دانشجویان دانشگاه‌های تبریز، تهران و اورمیه، با اقدام به تحصن در داخل دانشگاه، این عمل هتاکانه روزنامه ایران را محکوم کردند. بعد از آن دانشجویان دانشگاه آزاد تبریز، آزاد اورمیه، دانشگاه دولتی و آزاد اردبیل، مراغه، زنجان، تهران، امیرکبیر، علامه طباطبایی، خواجه نصیر، تربیت معلم تهران، تربیت معلم آذربایجان، خلخال، قزوین، گیلان، میانه، همدان، سهند و بسیاری دیگر از دانشگاه‌ها، با تحصن در محوطه‌ی دانشگاه‌های خود، توهین روزنامه‌ی ایران را محکوم کردند. در این تجمعات، شعارهایی از قبیل «هارای هارای من تورکم»، «منیم دیلیم اولن دئییل، فارس دیلینه دوئن دئییل»، «روزنامه‌ی فاشیستی توقیف باید گردد»، «مرگ بر پانفارسسیم»، «مرگ بر آپارتاید»، «آذربایجان اویاقدی، کیملیگینه دایاقدی»، از

سوی دانشجویان، سر داده می شد. در این تجمعات که اکثر دانشجویان تورک در آن شرکت می کردند، روزنامه ی ایران به آتش کشیده می شد و در پایان، مارش ملی آذربایجان (آذربایجان سن سن منیم ...)، از سوی دانشجویان خوانده می شد.

متعاقب اعتراضات دامنه دار دانشجویان، مردم رشید آذربایجان نیز به امواج دانشگاهیان پیوستند.

نخستین قیام شهری در خوی برگزار شد. هزاران نفر در یک میتینگ، در خیابانهای اصلی شهر تجمع کرده و به تظاهرات پرداختند. در پی حمله نیروهای ضد شورش جمع کثیری از مردم زخمی و مجروح و ده ها تن بازداشت.

قیام خوی به منزله طلوع انقلاب سراسری ملت آذربایجان بود. سپس خلخال و میانه به پا خاستند.

اعتراضات به سرعت گسترش می یافت.

شهرستان مرند آتش بجان شد. هزاران جوان مرندی اعم از زن و مرد به خیابانها ریختند. نیروهای سرکوبگر به آنها حمله ور شدند. مردم ایستادند و قهرمانانه از شرف و غیرت آذربایجانی و تورکی خویش دفاع کردند.

اما خردادماه دیگ سنگی تبریز جوشید. صدها هزار نفر با سردادن شعارهای هویت طلبانه وارد خیابانهای اصلی شهر شدند. از میدان ساعت تا میدان آبرسان، جمعیت خشمگینانه علیه رژیم دیکتاتور، نظام آپارتاید و شوونیزم فارس شعار می دادند و خواستار رسمی شدن زبان تورکی، اعاده نام آذربایجان و دیگر اسامی ملی بر اراضی تاریخی و همچنین فعالیت رسانه های گروهی به زبان مادری خود بودند. تاریخ تبریز چنین جمعیت باشکوه، رشید، مبارز، شجاع، متحدی را بخود ندیده بود. محلات دیگر تبریز نیز شاهد اعتراضات وسیعی گردیده بود. اما به رغم مسالمت آمیز بودن این قیام، نیروهای ضد شورش، لباس شخصی ها، برخی از سپاهی ها و بسیجی های عمدتا غیر بومی، به سوی مردم حمله ور شدند. صدها گاز اشک آور و هزاران گلوله پرتاب و شلیک شد.

فرزندان غیور آذربایجان یکی بعد از دیگری بر خاک می غلطیدند. تعداد زیادی از اولاد فداکار آذربایجان به شرف شهادت نائل شدند همچنین دهها تن نیز در طی این قیام ها به شدت مجروح شدند.

عکسهای موجود قیام تبریز، حکایت از عمق شقاوت سرکوبگران دارد. نوجوانان تیر خورده ای که بر روی دست حمل می شوند، چهره های غرق در خون و صورتیهای از هم دریده شده نتیجه جنگ خیابانی نابرابری است که از سوی نیروهای تا دندان مسلح آپارتاید فارس بر مردم مظلوم، حق طلب و بی دفاع تبریز تحمیل شد. در این تظاهرات بیش از هزار نفر بازداشت شدند. دریغ و درد که اکنون بسیاری از آنان زیر شکنجه های وحشیانه رژیم آپارتاید قرار دارند. رشعه های قیام تبریز تا فردای آرزو زبانه کشید.

نیروهای غیر بومی که روز قبل از طریق هواپیما و از شهرهای دیگر آمده بودند قادر به اطفای هیجان آتشین قیام نشدند. در چنین شرایطی قیام می رفت تا به انقلاب تبدیل شود.

همزمان با تبریز، شهر زنگان شاهد قیام صد هزار نفری بود.

قیام زنگان آنچنان آگاهانه و شجاعانه بود که توانست به مثابه فانوس دومی برای انقلاب ضد آپارتاید ملت آذربایجان شناخته شود.

در حالیکه عوامل رژیم می کوشیدند تا با جمع کردن نیروهای مزدور و ترتیب دادن ضد تظاهراتهای مضحک، آتش قیام شهرهای آذربایجان را خاموش کنند ملت آذربایجان همچنان به تداوم قدرتمندانه قیام ملی خود می اندیشید.

این بار اورمو اورمیه قد علم کرد. جمعیتی بالغ بر صدو پنجاه هزار نفر در خیابانهای شهر سرازیر شدند.

شعارهای ملی گرایانه شهرهای تبریز و مرند و میانه و خلخال و خوی تکرار شد. همه علیه فاشیزم فارس به پا خاسته بودند. دفتر روزنامه ایران و صدا و سیما به آتش کشیده شد. اهالی اورمو درگیر جنگهای خیابانی با نیروهای ضد شورش شدند. در این نا آرامی ها جمعی به شهادت رسیدند.

اکنون دیگر قیام به انقلاب تبدیل شده بود. شهرهای آذربایجان یکی بعد از دیگری به پا می خاستند. شهر سولدوز نیز وارد عرصه انقلاب ضد آپارتاید ملت آذربایجان شد.

آنان آنچنان مقاومتی از خود نشان دادند که شهر

برای ساعاتی آزاد شد و سولدوز خونین شهر آذربایجان گردید. این شهر نه چندان بزرگ، نزدیک به یک هفته در برابر نیروهای رژیم آپارتاید مبارزه کرد و شهدای کثیری را تقدیم آذربایجان نمود.

خییو و نیز ناگهان برآشت. قیام مسالمت آمیز مردم به سرعت هدف حمله ناجوانمردانه نیروهای فاشیزم قرار گرفت. یک جنایتکار و مزدور رژیم، از فاصله چند متری با کلت کمری خود، جوان برومند مشکین شهری را از ناحیه سر مورد اصابت گلوله قرار داد و او به شرف شهادت نائل شد. این اقدام وحشیانه، خشم ملت را برانگیخت. تا چندین روز مشکین شهر نا آرام بود و اهالی به خونخواهی عزیز مظلوم خود در خیابانها بودند. بعد از خییو، شهرهای اهر، کلیبر، سراسکند، یامچی، زنوز و ماکو نیز وارد جریان انقلاب آنتی آپارتاید ملت آذربایجان شدند. در این شهرهای کوچک نیز تظاهراتهای بزرگی بر پا شد و ملت به درگیری با نیروهای اشغالگر فارس پرداختند. اکنون چشمها به اردبیل دوخته شده بود. صبح روز ۶ خرداد ماه رژیم با براه اندازی یک ضد تظاهرات چند هزار نفری در شهر و پخش مکرر آن در رسانه های گروهی سراسری، سعی کرد تا انرژی انفجار احتمالی اردبیل را تخلیه کند. آنان همچنین کوشیدند تا با به اشغال در آوردن خیابانهای مرکزی شهر مانع از تجمع ملت شوند. اما مردم غیرتمند اردبیل با همراهی جوانمردانی از شهرهای آستارا، نمین، سرعین، نیار، انزلی، هشتپر، طالش و خلخال و نیز با شجاعتی کم نظیر، همچون سیلی بنیان کن وارد خیابانهای اصلی شهر شدند. قریب به صد هزار نفر در خیابانهای شهر حاضر شدند و به نبرد با یادی سرکوبگر شوونیزم پرداختند. آتش قیام به حدی شعله ور شد که طی ۲۴ ساعت تمام مراکز اداری، نظامی و مالی این شهر طعمه حریق شدند. در نبردهای خیابانی، دختران اردبیلی دوشادوش پسران می جنگیدند. بیش از ۱۵۰۰ تن بازداشت شدند. مردم قبل از قیام دیده بودند که اتوبوس های متعدد نظامی در حال انتقال نیروهای غیر بومی از حاشیه شرقی خزر به اردبیل هستند.

روز هفتم خرداد فرا رسید. تهران آماده تجمع در برابر مجلس شورا در میدان بهارستان می شد.

از صبح زود هلی کوپترهای رژیم بر فراز مناطق تورک

نشین به پرواز درآمده بودند. موعد تجمع در ساعت ۱۰ صبح بود. دهها هزار نیروی ضد شورش از خیابان مخبرالدوله تا میدان بهارستان را تحت محاصره خود درآورده بودند.

در زیرزمین و پارکینگ اکثر ادارات دولتی، نیروهای یگان ویژه در آمادگی کامل مستقر شده بودند. دستگاههای پارازیت زای رژیم تمام موبایلها را از کار انداخته بود. حتی گوشی تلفن های همگانی را به فاصله چندین کیلومتر بریده بودند. ایستگاههای متروی مجاور میدان تعطیل بود. بخش مرکزی تهران به مانند یک قلعه نظامی در آمده بود. اما به رغم همه این تمهیدات، هزاران تن از تورکهای مقیم تهران به سمت میدان بهارستان سرازیر شدند. تجمع شروع شد و طنین شعارهای ضد آپارتاید ملت آذربایجان به آسمان برخاست. ناگهان نیروهای ضد شورش به مردم حمله کردند و صدها تن اعم از زن و مرد را به اسارت گرفتند. سرکوبهای رژیم با شدت ادامه داشت. مقامات مدعی مخومه شدن پرونده آذربایجان بودند. ناگهان تمام آذربایجان داخل انقلاب شد. در این روز اکثر شهرهای آذربایجان مجدداً به خیابانها ریختند. اهالی زنگان، اردبیل، مغان، گرمی، تبریز، اهر، کلیبر، ماکو، مرند... خیابانها را به تصرف خود درآوردند. رژیم از سلسله قیامهای شهرهای آذربایجان مبهوت مانده بود. مقامات محلی می کوشیدند تا با برگزاری سلسله ضد تظاهراتهای نمایشی، مانع از برگزاری قیامهای ملی شوند. اما هیچ کس اعتنایی به آنها نداشت. سولدوز همچنان شهید می داد و تبریز همچنان در آتش خشم می سوخت. محلات حیدر آباد و قیرخ متری در تبریز تحت انواع هجومهای مامورین رژیم بودند. به رغم همه این جنایتها، ضد انسانی، شهرهای آذربایجان در فراز و نشیب قیام بودند. قشقائیها در شیراز به تجمعات اعتراض آمیز پرداختند. آنها از پیام ضد آپارتاید انقلاب آذربایجان دفاع کردند. تورکهای خراسان و تورکمن نیز سلسله قیامهای برداران آذربایجانی و تورک خود را موکدانه تایید کردند.

اهالی میانه و اورمو و کلیبر دوباره در عصر روز ۵ شنبه ۱۱ خرداد ماه به میدان آمدند. تجمعات خشمگینانه برگزار شد و شهرستان میانه نخستین شهید خود را تقدیم رهایی آذربایجان کرد. در حال حاضر فضای شهرهای آذربایجان به شدت امنیتی

است. هزاران تن بازداشت شده‌اند. صدها تن مفقودند. بسیاری نیز زخمی شده و در خانه‌ها بصورت مخفیانه بستری شده‌اند. بازارهای آذربایجان حالتی نیمه تعطیل دارند. اگرچه اکنون آتش انقلاب آذربایجان تا حدی فروکش کرده اما این انقلاب تبدیل به نهضت ملی و ضد آپارتاید عمیقی شده که بی تردید تا امحاء کامل آپارتاید و استیفای همه حقوق ملت تورک آذربایجان ادامه خواهد داشت.

اما آن چه که در این میان جلب توجه می‌کرد، سکوت و بایکوت خبری رسانه‌های فارس، اعم از رادیو و تلویزیونی اپوزیسیون و مخالفین جمهوری اسلامی، همه و همه بود. البته برخی از این گروه‌های سیاسی هم، با انتشار بیانیه‌هایی سعی در تحریف و مصادره‌ی این قیام میلیونی، به نفع خود نمودند. در تمام این مدت، جریان‌های سیاسی، به رغم تمام اختلافات و دشمنی‌هایی که با هم داشتند، در مورد مسئله‌ی آذربایجان، اتحاد استراتژیک خود را به نمایش گذاشتند. در این مقاله، به طور خلاصه، موضع‌گیری‌ها و بیانیه‌های این گروه‌های سیاسی را مورد بررسی قرار می‌دهیم تا شاید گامی باشد بر این مسیر که مصائب و مشکلات آذربایجان را، هرگز از پنجره‌ی اتاق گروه‌های فکری مرکزگرا، مشاهده و پیگیری ننماییم و و این حقیقت را بدانیم که اشخاص وابسته به این گروه‌های مرکزگرا نیز، اگرچه در ظاهر، سنگ دفاع از حقوق ملی ملت آذربایجان را به سینه می‌زنند، اما در اصل، اجیرشدگانی، از طرف همین احزاب سیاسی می‌باشند. البته، شکوه و عظمت این قیام ملی، سبب شد، تا برخی از رسانه‌های خبری فارس، اقدام به اطلاع‌رسانی ناقص و انحرافی از این قیام بنمایند. هم‌چنین، برخی از این گروه‌ها، موضع‌گیری‌های عنادورزانه‌ی خود را نتوانستند پنهان نمایند.

به عنوان مثال، پیمان پاک مهر، خبرنگاری قلم در رادیو فردا، قیام مردم تبریز را تنها بیش از یک هزار نفر و در حمایت از دولت احمدی نژاد عنوان کرده بود و یا روزنامه‌ی شرق، یک هفته پس از قیام ملت آذربایجان، در اقدامی شوونیستی، با توهین به ستارخان، وی را یک راهزن خطاب خطاب کرده بود.

روزنامه‌های دیگر نیز با تیتراژهای جهت دار و اخبار

منحرف و ناقص، سعی در انحراف افکار عمومی داشتند. بخش اعظمی از جریان‌های موسوم به محافظه‌کاران درون نظام، بالاخص گروه‌های اصلی و تصمیم‌گیر، همچون جامعه‌ی روحانیت مبارز، جامعه‌ی مدرسین حوزه‌ی علمیه قم، جامعه‌ی اسلامی مهندسين، هیئت‌های مؤتلفه‌ی اسلامی، جمعیت آبادگران و جمعیت ایثارگران انقلاب اسلامی، نسبت به حوادث آذربایجان، موضع‌گیری نکردند و یا شاید به زعم خود، نخواستند که آن را بزرگ‌نمایی کنند. یکی از تئورسین‌های آنان، حسین شریعتمداری، مدیر مسئول روزنامه‌ی کیهان، در مقاله‌ای، اعتراض ملت آذربایجان به توهین‌های مکرر شوونیسم را، طبل بدصدا نامید که اعتراض ملت آذربایجان، به باور وی، علاوه بر صدای بلندش، صدای بدی بود. بعد از آن نیز در بیانیه‌ای، علاوه بر آذری نامیدن ملت تورک آذربایجان، این قیام ملی را، کاری از سوی استراتژیست‌ها، دولت مردان آمریکایی و صهیونیستی، عنوان کرده بود.

از جریان‌های موسوم به اصلاح طلبان درون نظام، چهار گروه و یا حزب، موضع‌گیری نمودند که عبارت‌اند از جبهه‌ی مشارکت و حزب اعتماد ملی، سازمان ادوار تحکیم و دفتر تحکیم وحدت و بقیه‌ی گروه‌ها، همچون سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی، مجمع روحانیون مبارز، کارگزاران سازندگی، گروه‌های پیرو خط امام و ...، در ارتباط با حوادث آذربایجان، هیچ‌گونه موضع‌گیری، از خود نشان ندادند. لازم به ذکر است، جبهه‌ی مشارکت استان‌های زنگان، قزوین، همدان و مرکزی، خود را خارج از جغرافیای آذربایجان دانسته و لزومی هم، به انتشار هیچ بیانیه‌ای ندیده بودند و شاخه‌ی استان‌های آذربایجان شرقی و غربی و اردبیل هم، در بیانیه‌های خود، بیش‌تر از آن که، حقوق ملی ملت آذربایجان را مد نظر قرار دهند، بیش‌تر به طرح دعوای سیاسی، با جناح رقیب خود، پرداخته بودند و در بیانیه‌های دیگر خود، قیام ملی ملت آذربایجان را، حرکت تخریبی و خشونت طلبانه، افراطی‌گری، تخریب اموال عمومی و مردم، دانسته و از این که ملت آذربایجان، در قیام خود، علیه شوونیسم فارس، شعار می‌دادند، ابراز ناراحتی کرده بود. بقیه‌ی شاخه‌ها و اعضای جبهه‌ی مشارکت نیز، همچون مصطفی معین، یا سکوت اختیار کردند و یا با انتقاد از دولت احمدی نژاد، بدون در نظر گرفتن منافع ملی ملت آذربایجان،

سعی در مصادره کردن قیام، به نفع جبهه ی خود نمودند. حزب اعتماد ملی هم، با به کار بردن اصطلاح مجعول آذری برای ملت تورک آذربایجان، از به خطر افتادن امنیت ملی کشورش، ابراز نگرانی کرده بود.

سازمان ادوار تحکیم و دفتر تحکیم وحدت هم، در بیانیه های خود، هرچند آزادی زندانیان سیاسی آذربایجان را خواستار شده بودند، اما با انتقاد از حزب رقیب خود، تنها احوالات خود را در ملت آذربایجان می دیدند. بیانیه ها و موضع گیری احزاب و گروه های سیاسی اپوزیسیون (مخالف نظام) را هم، مورد بررسی قرار می دهیم: نهضت آزادی ایران: این گروه سیاسی، در بیانیه ی خود، با استفاده از ادبیات خاصی، سعی کرده بود، بیش تر از آن که، اقدام موهن روزنامه ی ایران را محکوم کند، این اعتراضات خیابانی را توطئه ی دشمنانش عنوان کند. استفاده ی بی مورد و غیرضروری، در بخش های از بیانیه، از عبارت هایی همچون: "هم وطنان آذربایجانی، حافظان وحدت ملی و پاسداران مرز و بوم و فرهنگ ایرانی، آذربایجانی ها، یکی از اقوام اصیل ایرانی، ایران با ملت واحد و اقوام مختلف، آذربایجان ایران و خنثی کردن توطئه ی دشمنان تجزیه طلب"، بیانگر این موضوع است.

طیف موسوم به ملی مذهبی: این طیف در بیانیه ی خود، حکومت را در استفاده از ابراز خشونت، برحذر داشته و می نویسد: "استفاده از ابراز خشونت، برای خاموش کردن اعتراض ها، اوضاع را آشفته خواهد ساخت و میدان عمل را برای فرصت طلبان، جدایی طلبان و اقتدارگرایان خشونت طلب، آماده تر می کند." آن چه که از بیانیه ی این گروه سیاسی مستفاد می گردد، این است که این طیف، استفاده از ابزار خشونت را، نه از آن جهت که اساسا امری مغایر با ارزش های انسانی است، رد می کند. بلکه از آن جهت که فضا را برای فرصت طلبی جدایی طلبان، آماده می کند، مخالف است. سایت های خبری این طیف، از جمله سایت ها و رسانه هایی بود که اخبار مربوط به این تجمعات را بایکوت کرده بود.

سلطنت طلبان (رضا پهلوی): شخص رضا پهلوی، پسر محمدرضا شاه ک در ۲۱ آذر ماه سال ۱۳۲۵ هزاران آذربایجانی را قتل عام کرده بود، نتوانست بغض و کینه ی خود را نسبت به آذربایجان پنهان نگه دارد

و در یک موضع گیری عنادورزانه اعلام کرد که: "اگر قرا باشد در آذربایجان اتفاقی بیفتد، ما (رضا پهلوی و دارو دسته اش) در کنار جمهوری اسلامی خواهیم بود.

اتحاد جمهوری خواهان: این جریان سیاسی، در بیانیه ی اول خود، با تعریف و تمجیدهای تکراری و نیز با طرح مباحث کلی، فقط به این جمله، بسنده کرده بود که "توهین به زبان و فرهنگ آذربایجانی، توهین به همه ی ایرانیان است." و در پاراگراف آخر خود، "حقوق مسلم اقوام ایرانی را، تنها در عرصه های فرهنگی، (و نه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، جغرافیایی، تاریخی و ...)، به رسمیت شناخته و در پایان خواستار آزادی کاریکاتوریست روزنامه ی ایران و روزنامه نگار بازداشت شده گردیده بود.

جبهه ی ملی: اطلاعیه ی جبهه ی ملی ایران، به دبیر کلی پرویز ورجاوند، در تاریخ ۵ خرداد، یعنی در اوج مبارزات ملت آذربایجان، با عنوان "آذربایجان بیدار است و از یگانگی و یکپارچگی ایران، پاسداری خواهد کرد"، منتشر شد. این جبهه که دشمنی آن با آذربایجان، بر همگان مشهود و آشکار است، در موضع گیری های خود، نتوانسته بود عناد خود را با ملت آذربایجان، کتمان کند. به گونه ای که در بخش هایی، از آوردن نام آذربایجان، امتناع کرده و از عناوین "استان های باختری کشور" و یا "خطه ی آذربادگان"، استفاده کرده بود. این جبهه، در بیانیه های بعدی خود، با تحریف تاریخ، سعی نموده بود، دو ملت تورک و برادر آذربایجان و تورکیه را در مقابل هم قرار داده و به مقاصد شوم خود دست بیابد. حزب ملت ایران: حزب ملت ایران، یکی دیگر از احزاب ضد آذربایجانی است. این حزب دو بیانیه، در تاریخ های ۷ خرداد و ۲۲ خرداد ۸۵، منتشر کرد. در بیانیه ی اول، که با عنوان "توهین به هر نقطه ی ایران، توهین به ملت ایران است"، انتشار یافت. به جز همین یک خط، مطلب دیگری در ارتباط با محکومیت اقدام شنیع روزنامه ی ایران، نداشت. اما بیانیه ی دوم این حزب که بیانیه ای تحلیلی بود، با محکومیت اعتراض ملت آذربایجان، تحت عنوان "اصوات تفرقه افکنانه و بیگانه پرست و افراط گرا" منتشر شد. این حزب، در این بیانیه، تحریف های احمد کسروی، درباره ی تاریخ آذربایجان را تکرار نموده و زبان ملت آذربایجان را گویش آذری عنوان کرده بود و در ادامه ی بیانیه ی هتاکانه ی خود،

اقدام سیدجعفر پیشه وری، رهبر فرقه ی دموکرات آذربایجان، در ایجاد حکومت ملی آذربایجان را "بزرگ ترین حرکت خیانت کارانه" دانسته و در اقدامی دیگر، نام رسمی و بین المللی آذربایجان شمالی را، با نام جمهوری اران، مورد تحریف قرار داده بود. حزب ملت ایران، در ادامه ی توهین های خود، در تعریف هویت ایرانی، ملل غیر فارس تورک، عرب و بلوچ را از ریشه ی مشترک پارس، عنوان کرده بود و در پایان بیانیه ی خود، زندانیان سیاسی آذربایجان را به نفع حزب خود مصادره نمود بود.

حزب پان ایرانیست: حزب پان ایرانیست، به رهبری محسن کدیور، که تحریف های تاریخی این شبه گروه سیاسی، دستاویز تمام گروه های فارس گردیده است، نه تنها تاریخ ملت آذربایجان را تحریف می کند، بلکه اساساً وجود زبان تورکی را در آذربایجان منکر شده و بر این باور است که در آذربایجان، یک گویش محلی رایج است.

بخشی از بیانیه ی این حزب، خواندنی است: "رویدادهای چند روز اخیر آذربایجان و آن چه سبب اعتراض هم میهنان آذربایجانی شده است، هرگز از نگاه و منظر حزب پان ایرانیست، به دور نبوده و در سال های اخیر، بارها و بارها توجه حاکمیت را به مطالبات اقوام جلب کرده است، اما متأسفانه، اندیشه های فرقه ای، مانع از آن شده است که به توصیه های میهن پرستان دلسوز ایران، توجه شود."

با مروری به بیانیه های ضد آذربایجانی آن ها، به وضوح می توان فهمید که منظور این حزب، از "توصیه های میهن پرستان ایرانی"، به حاکمیت چیست. این حزب، در سال های قبل از آن هم، در سالروز حمله رژیم شاه در آذرماه سال ۱۳۲۵ به آذربایجان، با عنوان "۲۱ آذر ماه، روز گریز اهریمن"، "روز نجات آذربادگان، از چنگال خونین استعمار سرخ"، یاد کرده بود.

حزب دموکرات ایران: بیانیه ی حزب دموکرات ایران، با این جمله آغاز شده بود: "مردم آذربایجان، از حقانیت خود و حقوق مردم ایران، در مقابل جمهوری اسلامی، دفاع کردند." این در حالی است که با تحلیل گفتمان شعارهای ملت آذربایجان، به سادگی می توان فهمید که پیکان اعتراض ملت آذربایجان، شبه روشنفکران فاشیست و شوونیست فارس بوده است، نه گفتمان

هایی که اصولاً قدرت عرض اندام در مقابل حرکت ملی آذربایجان را ندارند. این حزب که امیدوار بود، این قیام، دیگر مناطق کشور را نیز در بر بگیرد، نوشت: "فتنه ای که توسط عوامل حکومت، از طریق یک روزنامه، در درون کشور ایجاد می شود، بدون شک، سیاست کهنه ای است که فضای نه تنها منطقه ی آذربایجان، که حتی سایر مناطق حساس کشور را دچار تنش خواهد نمود." حزب دموکرات، در این بیانیه، مشخص نکرده است که چنین فتنه ای، چه سودی به حال حکومت دارد که اصولاً باید به دنبال آرامش در کشور باشد.

سازمان مجاهدین خلق ایران: این گروه با انتشار بیانیه هایی متعدد، که تعدادشان شاید به بیش از ۲۰ مورد رسیده بود، سعی کرده بود همچون دیگر گروه های سیاسی فارس، قیام ملت آذربایجان را در جهت گرایشات سیاسی خود نشان دهد و در گزارشات خود مدعی شد که "مردم در جریان راهپیمایی خود در آذربایجان، عکس های مسعود و مریم رجوی را در دست داشتند و پیام مریم رجوی در بین تظاهرات کنندگان قرائت گردیده است."

چریک های فدایی خلق ایران: این جریان ورشکسته سیاسی که پایه های ایدئولوژیکی آن سال هاست که در هم کوبیده شده است، پس از آن که قیام ملی ملت آذربایجان را شنید، با انتشار بیانیه ای، این قیام ملی را یک قیام توده ای و طبقاتی توصیف کرد و کل حرکت را در راستای ایدئولوژی مطلوب خود، تفسیر نمود: "منتشرکنندگان چنین مطلب کثیفی، وابسته به کدام دار و دسته ی ضدخلقی، در رژیم جمهوری اسلامی می باشند؟" و یا "چه ایادی مزدوری، در دم و دستگاه این رژیم، وابسته به امپریالیسم، وظیفه ی پیشبرد سیاست های ضدخلقی امپریالیست ها، در شرایط بحرانی کنونی را از طریق این روزنامه ی دولتی پیش بردند." و در پایان بیانیه ی خود با شعارهای "برقرار باد پیوند مبارزاتی کارگران و خلق های تحت ستم سراسر ایران" و "زنده باد کمونیسم"، سعی در مصادره ی کامل حرکت ملی آذربایجان، به نفع ایدئولوژی مورد نظر خود نمود.

حزب کمونیست کارگری حکمتیست: این حزب چپ گرای کمونیستی، آشکارا در برابر قیام ملت آذربایجان، به موضع گیری پرداخت و قیام ملت

آذربایجان را، قوم‌گرایی نامید و نوشت: "تلاش برای حقنه‌ی هویت قومی و تزریق سمپاشی‌های قومی را باید در نطفه، خفه کرد. این نوع اعتراض، هیچ پیام انسانی، مترقی و هیچ جلوه‌ای از حقوق مدنی مردم و هیچ نشانه‌ای از مبارزه علیه تبعیض و ستم و تحقیر را نمایندگی نمی‌کند." و بعد از آن نیز، با یک چرخش ۱۸۰ درجه‌ی، قیام ملت آذربایجان را، ناشی از "خفقان اسلامی، بی‌حقوقی زن، اعدام و گرسنگی و ممنوعیت شادی و زندگی و بی‌حقوقی کارگر"، دانسته بود. بر اساس آن چه که از جریانات، احزاب و گروه‌های سیاسی فارس گفته شد، این گروه‌های سیاسی، به رغم آن که در مقام بیان و بر اساس مرامنامه‌ی خود، مدعی‌اند که منافع تمام ساکنین محدوده‌ی جغرافیایی کشورشان را در نظر دارند و از حقوق و مطالبات آن‌ها، دفاع می‌کنند، اما در مقام عمل، نه تنها منافع ملت‌های غیرفارس را در نظر ندارند، بلکه در برخی از موارد نیز در مقابل آن‌ها می‌ایستند. البته دلیل این امر را نیز، شاید به خاطر تضاد منافع ملی ملل غیرفارس، بالاخص منافع ملی ملت آذربایجان، با منافع شخصی، حزبی و گروهی این جریانات دانست. اگر نبود منابع ملی، اعم از منابع زیرزمینی، کشاورزی، نیروی انسانی و موقعیت استراتژیک اعراب و آذربایجانی‌ها، چگونه احزاب و گروه‌های سیاسی در پرتو زمین خشک و بی‌آب و علف‌کویر می‌توانستند جریان‌های مورد علاقه خود را مدیریت نموده و خود را صاحب مقام و قدرت نمایند.

به هر حال آن چه که از بررسی اعلامیه‌ها و بیانیه‌های گروه‌های مرکز گرا و اپوزسیون فارس نشان داد، این است که این گروه‌ها، با وجود تمام اختلاف عقیده و سلیقه‌ای که در مسائل خارجی و درون‌مرزی کشورشان دارند، نهایت باور آنان در مسئله آذربایجان، به یک آبشخور می‌رسد و آنان عناد و دشمنی با ملت آذربایجان است. بر همین اساس می‌توان حداقل ۶ ویژگی عمده را برای این گروه‌ها، بر اساس آن چه که در بیانیه‌های خود، درباره‌ی قیام ملت آذربایجان آورده بودند، برشمرد:

۱. انکار و تحریف تاریخ آذربایجان، با تأکید بر اصطلاح مجعول آذری برای ملت تورک آذربایجان، که البته برخی از این گروه‌ها هم سعی نمودند، در بیانیه‌های خود، از لفظ تورک، برای ملت آذربایجان استفاده

نمایند، آن هم، به دلیل آگاهی‌هایی است که از سوی فعالان ملی آذربایجان، به ملت آذربایجان داده شده است و این گروه‌ها، به دلیل هم‌رنگ شدن با حرکت و نیز به لحاظ عوام‌فریبی، از عنوان "تورک" استفاده نمودند، وگرنه اعضای این گروه‌ها همیشه در مقاله‌ها و سخنرانی‌های خود، بر اصطلاح مجعول آذری، تأکید داشته‌اند.

۲. ویژگی مشترک دیگر این گروه‌ها، باور نداشتن به ملت بودن ملت آذربایجان بود. کاربرد اصطلاح ملت، در حالی که ملت آذربایجان، تمام خصیصه‌های یک ملت را دارا می‌باشد، بی‌شک استفاده‌ای توهین‌آمیز است. جریان‌های کمونیستی نیز، برای ملت آذربایجان، واژه‌ی خلق را استفاده کرده بود، که این عبارت، به عنوان زیرمجموعه‌ی ملت محسوب می‌شود.

۳. گروه‌های سیاسی فارس، بیش‌تر از آن که از توهین روزنامه‌ی ایران، به ملت آذربایجان، ناراحت شده باشند، از حضور آگاهانه‌ی ملت آذربایجان، ترسیده بودند و بر همین اساس، محتوای بخش عمده‌ای از این بیانیه‌ها، به نگرانی‌شان از طرح شعارهایی، مبنی بر حق تعیین سرنوشت از سوی ملت آذربایجان، مربوط می‌شد. حال آن که، این حق، طبیعی‌ترین و بدیعی‌ترین حق هر ملت است و این مورد، تأیید همه‌ی سازمان‌های بین‌المللی و حقوق بشری بوده و امری خارج از کنوانسیون‌ها و قراردادهای بین‌المللی نمی‌باشد و اتفاقاً، خلاف این موضوع، یعنی مقابله با حق تعیین سرنوشت یک ملت که مغایر با اصول اساسی دموکراسی و حقوق بشر است.

۴. گروه‌های سیاسی فارس، در بیانیه‌های خود، بیش‌تر از محکومیت اقدام شنیع روزنامه‌ی ایران، بر بیداری ملت آذربایجان از "توطئه‌های دشمنان و افراتیون تجزیه طلب"، هشدار داده و تأکید کرده بودند.

۵. این گروه‌ها، هر یک، به نوعی و بر اساس مرامنامه‌ها و ایدئولوژی‌های خود، سعی در مصادره‌ی حرکت، به نفع خود بودند. اسلام‌گرایان که قدرت را در اختیار داشتند، با برگزاری‌های راهپیمایی‌های دولتی، هم‌زمان، "اقدام روزنامه‌ی ایران و فرصت طلبان تجزیه طلب" را محکوم کردند. ملی‌گرایان، با تحریف وقایع آذربایجان، سعی نمودند مسیر اعتراضات را، در جهت خواسته‌های خود، نشان دهند. به گونه‌ای که، جبهه

منبع: ساوه‌لی، سولماز، بررسی موضع‌گیری‌ها و بیانیه‌های منتشره از سوی گروه‌های سیاسی فارس در ارتباط با قیام ملی ملت آذربایجان در خرداد ماه سال ۱۳۸۵

ی ملی، با اقدام به ساختن شعار “ آذربایجان بیدار است، پشتیبان ایران است”، مدعی شد که صدای اعتراض ملت آذربایجان، در مسیر اهداف آنان بودند. کمونیست‌ها مدعی شدند که اعتراض مردم، در یک جنگ طبقاتی و ناشی از فقر و بیکاری و حتی اعتراض کارگران بوده است. اصلاح‌طلبان گفتند که مردم تنها به دنبال اجرای اصول ۱۵ و ۱۹ قانون اساسی هستند و در صورت اجرای این اصول، مشکلات آن‌ها، حل می‌شود. سازمان مجاهدین خلق، مدعی شد که ملت آذربایجان، در حمایت از رهبران این حزب، در تظاهرات خود، عکس‌هایی از مریم و مسعود رجوی را در دست داشتند. اپوزیسیون برانداز، ادعا کرد که قیام‌های اخیر، تنها بر علیه نظام حاکم بوده و تنها شعارهای ضد حکومتی و نه غیر آن از سوی مردم داده شده است.

۶. اکثر این گروه‌ها، نسبت به شهادت تعدادی از قیام‌کنندگان و نیز بازداشت شدگان هزاران نفری ملت آذربایجان، اعتراض نکردند و گروه‌هایی هم که اعتراض نمودند، پس از آن که عقده‌های فروخورده‌ی خود را وا کرده و عنوان نمودند، در پایان بیانیه‌های خود، از باب این‌که، ننگ سکوت بر پیشانی‌شان، حک نشود، خواستار آزادی بازداشت‌شدگان هم شدند. این در حالی است که بسیاری از این جریان‌ها و گروه‌ها، با بازداشت یک یا چند تن از یاران خود، همه‌جا را به جنجال می‌کشند.

سخن آخر

در نهایت، با توجه به بیانیه‌ها و موضع‌گیری‌های تمامی گروه‌های سیاسی فارس گرا و با توجه به این‌که این گروه‌های سیاسی، هرگز منافع ملی ملت آذربایجان را نه در مقام عمل و نه حتی در مقام بیان نیز، به رسمیت نمی‌شناسند، درک لزوم استقلال حرکت ملی آذربایجان، از وابستگی به این گروه‌های سیاسی، امری کاملاً ضروری می‌باشد. هرگز نباید چشم‌انتظار لطف و عنایت، گروه‌های سیاسی مرکزگرا باشیم. استقلال حرکت ملی آذربایجان، از جبهه‌ها و جریان‌های وابسته به این گروه‌های سیاسی، لازمی‌رهای ملت آذربایجان، از استعمار و رسیدن به آزادی و استقلال ملی می‌باشد.

میللت گوجہ گلیمیش

میللت چیغیریر تورکم هارای حاققیمی دانما
دولت باغیریر کس سسیوی، آنلاما قانما
فرمان بوراخیر وور باتومو، ووردولار، أما
سانکی خوروزون اوستونه نارین جوجہ گلیمیش
دونیا گوزون آچسین کی بو میللت گوجہ گلیمیش

کؤنلوم آچیلیب لذت آلیر ائل یوروشوندن
زنجیری قیران سانکی چوروک تئل یوروشوندن
تاریخ یارادان تبریزیمین سئل یوروشوندن
گوندوز یوروشه باشلایب آخیر گئجه گلیمیش
دونیا گوزون آچسین کی بو میللت گوجہ گلیمیش

تورکون بئشیگی اورمیہ توفان قوپاریبیدیر
تورباق لارینا گؤز تیکه نه گؤز قاباریبیدیر
نعمتلی موغان سون سؤزو سؤیلر قورتاریبیدیر
غیر تله وئریپ آل-آله گنج هم قوجا گلیمیش
دونیا گوزون آچسین کی بو میللت گوجہ گلیمیش

دان اولدوزو تک پارلاییر اؤلکمدہ بیر اولدوز
پاک ائتمیش حلال امدیگینیز سوت، آنا تومروز
قافلان سایاغی قارتال اولوب قایغی لی سولدوز
حاققیم تالانیب سؤیله یره ک گور نجه گلیمیش
دونیا گوزون آچسین کی بو میللت گوجہ گلیمیش

خوی تاریخی بیر گوز گو کیمی گؤز قباغیندا
یاد ائلی لره دیز چوکوروب اؤز قباغیندا

زنگان دایانیب اؤن جبههده کؤز قاباغیندا
 هیم بیرلیک اولوب میللته بیرلیک وجه گلمیش
 دونیا گؤزون آپسین کی بو میللت گوجه گلمیش

ائلر، قوشاچایلا، مییانا های دیر هارای دیر
 زونوزلا، ساراب، دانش ماکی دا گؤر نجه های دیر
 غیرتلی مردین یوروشو تبریزه تای دیر
 گوجلر بیر اولوب داغ کیمی گوجدن گوجه گلمیش
 دونیا گؤزون آپسین کی بو میللت گوجه گلمیش

ائی آستارامیز شانلی فریدون گؤزو سنده
 قالخ یاردیم ائله اردیبله شور ایله سنده
 مشگین له اهر قان دؤورو وورموش بیله سنده
 دوشمن گجه لیب اوستوموزه گیج-گیجه گلمیش
 دونیا گؤزون آپسین کی بو میللت گوجه گلمیش

ائی علم اوجاگی ائی ماراغا، حوسنونه حییران
 قالخدین آیاغا غیرتیوی ائیلهدین اعلان
 چیخ بیر رصده، قایناشیری میلیونی تهران
 سانکی عرفاتدا حاجی لاردیر حجه گلمیش
 دونیا گؤزون آپسین کی بو میللت گوجه گلمیش

بیر عصر دیر کی جان وئیررسن، قان وئیررسن قان
 چاتمیش زامانی اؤزلوبونون، سنوگیلی جانان
 جنت بوجاگی علم اوجاگی آذربایجان
 چوخذاندی زامان سنله یامان بیر لجه گلمیش
 امما یئمه غم بیرداها میللت گوجه گلمیش
 حاققیم تالانیب سؤیله یره ک گؤر نجه گلمیش
 دونیا گؤزون آپسین کی بو میللت گوجه گلمیش

حسن دمیرچی - تبریز زیندانی ۱۳۸۵/۰۳/۰۸

شهدای قیام خرداد ۱۳۸۵ آذربایجان

گردآوری: شانای سولدوزلو

قیام خرداد ۱۳۸۵ در شهرهای آذربایجان نمود اعتراضات و مقاومت مدنی ملت تورک آذربایجان جنوبی بود. این قیام مردمی دستاوردهای بسیاری را برای مبارزات ملت تورک آذربایجان و همچنین حرکت ملی آذربایجان به همراه داشت. دست آوردهایی که شاید اگر قیام خرداد ۱۳۸۵ نبود سال های سال وقت لازم بود که حرکت ملی به آنها نایل شود. اما ما این دست آوردها را مدیون شهدای آن قیام بزرگ هستیم. ملت جان بر کفی که با دستان خالی برای احقاق حقوق اولیه خود با خشونت مزدوران و حکومت غدار جمهوری اسلامی روبرو شده بود بدون ذره ای ترس و تردید پا از میدان مبارزه بیرون نگذاشت. ملت آذربایجان در سال ۱۳۸۵ شهدای بسیاری را تقدیم خاک مقدس وطن نمود. ملت غیور و جوانان بیدار آذربایجان قطعاً که با مقاومت و بیداری ملی تا قیامت اجازه نخواهند داد که خون شهیدان وطن در زمین باقی بماند. همانطور که همگان می دانند قیام خرداد ۸۵ حوادث خونین و شهدای بسیاری را برای آذربایجان به همراه داشت. در این سطور تنها نامی از ده ها شهید ملت تورک برای خواننده ارائه می شود.

یاد و خاطره تمامی شهیدان وطن گرامی باد.

شهید بهزاد صبوحی نژاد

بهزاد صبوحی نژاد ساکن کوی پرواز تبریز بر اثر شدت شکنجه و ضربات به شهادت رسید. بهزاد از فعالان شناخته شده حرکت ملی آذربایجان در محله پرواز تبریز بود.

پیکر شهید بهزاد صبوحی نژاد در مورخه ۸۵/۳/۳ در حالیکه بر دستهای وی اثر دستبند و در بدنش آثار شکنجه نمایان بود از استخر شاه گولو در تبریز به دست آمد.

شهید فرزاد اسد پور

فرزاد اسدپور جوان ۲۱ ساله و فرزند یکی از کسبه بازار در زرگرخانه اورمیه بود. او دانشجوی دانشگاه آزاد اورمیه و در عین حال کارگر کارگاه زرگرخانه بود.

فرزاد در روز سه شنبه دوم خرداد ماه در خیابان عطایی اورمیه در جریان راهپیمایی عظیم مردم اورمیه در اعتراض به روزنامه ایران مجروح گشته که یک روز پس از انتقال به بیمارستان، جان سپرده است. تاریخ فوت وی روز سوم خرداد ماه، یک روز پس از برگزاری تظاهرات مردم اورمیه می باشد.

گفتنی است که در مراسم تشییع جنازه شهید اسدپور که ظهر پنجم خرداد ماه انجام پذیرفت به غیر از پدر و مادر وی کسی حق حضور نداشته است. ماموران نیروی انتظامی نیز توصیه نموده اند که مساله از سوی خانواده مقتول کش داده نشود. آنها توصیه نموده اند که علت مرگ برخورد ضربه به سر مقتول در حمام ذکر شود.

در همین زمینه بازار زرگرخانه اورمیه بعد از ظهر پنجم خرداد ماه به حالت نیمه تعطیل در آمده است به دنبال شکایت پدر شهید فرزاد اسد پور، نبش قبر فرزاد و جسد او جهت انجام آزمایشات به پزشکی قانونی منتقل شد.

شهید عیوض سیاحی

عیوض سیاحی اهل اورمیه بود. او برای دفاع از حقوق ملی و انسانی ملت تورک به مبارزه و اعتراض ملیونی مردم آذربایجان پیوست .

متأسفانه در جریان تظاهرات مردم اورمیه در دوم خرداد ۱۳۸۵ مورد حمله نیروهای مسلح و جانیتکار دولتی قرار گرفته و بشدت زخمی شد و در بیمارستان جانش را فدای ملت ستمدیده و وطن خود کرد.

شهید رضا میر آقا پوردرویش

رضا میر آقاپور درویش از فعالان محله امامیه تبریز بود.

رضا بر اثر شدت ضربات و جراحات وارده بعد از سه روز بستری شدن در بیمارستان شهید شد .

شهید همت اسم زاده

همت اسم زاده در جریان قیام مردم شهر سولدوز در چهارم خرداد سال ۱۳۸۵ جانش را در راه آزادی و رهایی ملت از هر گونه ظلم و استثمار فدا نمود. یادش را همیشه گرامی خواهیم داشت.

شهید ستار سلیمی

بعد از اتمام تظاهرات خانواده وی که در محله فقیر نشین "میسیر قهوه سی" تبریز زندگی می کنند، منتظر برگشت ستار به خانه می ماندند. اما ستار به خانه بر نمی گردد. خانواده ایشان به قصد پیدا کردن فرزندشان به دادگستری تبریز مراجعه می کنند. مقامات قضائی تبریز اعتراف می کنند که ستار سلیمی در تظاهرات تبریز دستگیر شده است و پرونده ایشان مراحل قانونی خود را می گذراند و بزودی آزاد خواهد گردید پس از دو ماه انتظار، ماموران وزارت اطلاعات پیکر بی جان ستار سلیمی را تحویل خانواده شان می دهند و خانواده وی را شدیداً تهدید می کنند که از رسانه ای شدن خبر پرهیز کنند. تحت فشار شدید وزارت اطلاعات، به خانواده ستار سلیمی اجازه برگزاری مراسم ترحیم در مسجد محل داده نمی شود و خانواده وی مجبور می شود مراسمی کوچک در خانه محقر خود برگزار کنند.

ستار سلیمی در قیام سراسری یکم خرداد ۱۳۸۵ بر علیه کاریکاتور توهین آمیز روزنامه دولتی ایران

و اعتراض به سیاستهای تبعیض نژادی و زبانی شرکت کرده بود.

ستار به یادگیری زبان مادری خویش بسیار علاقمند بوده و در کلاسهای زبان تورکی که بصورت خودجوش در تبریز برگزار می شد شرکت می نمود.

ستار سلیمی دانش آموز نوجوان تبریزی متولد ۱۳۶۷ در هنرستان اکبریه تبریز واقع در محله سامان میدانی تحصیل می نمود. او در خانواده کارگری و زحمتکش متولد شده بود و از کودکی با فقر و نداری آشنا بود.

ستار سلیمی یکی از فعالین سیاسی و مبارز تبریز بود که برای رفع هر گونه ظلم و ستم ملی، مبارزه میکرد.

شهید سینا طارق

سینا طارق جان خود را فدای وطنش و رهایی زحمتکشان و ستمدیدگان از ظلم و استثمار نمود. یاد این رزمنده هم با تاریخ آذربایجان عجین شده و همیشه زنده خواهد ماند.

چهل روز پس از شهادت سینا خانواده داغدیده او مراسمی را در سکوت و اختناق و در محاصره نیروهای امنیتی و لباس شخصی ها برگزار کردند. بعد از این جنایت، سرکوبگران اشغالگر خانواده سینا را به شدت تهدید و به آنها گوشزد کردند که در صورت انتشار خبر شهادت فرزندشان اعضای خانواده در معرض خطر قرار خواهند گرفت.

سینا طارق در قیام اول خرداد ماه سال ۱۳۸۶ در تبریز که برابر با نخستین سالگرد سلسله قیامهای ضد آپارتاید ملت آذربایجان در اردیبهشت و خرداد ماه سال ۸۵، در پی ضربات چماق و قمه دژخیمان رژیم آپارتاید ایران کشته شد. سینا طارق فرزند ایوب طارق و دانشجوی رشته کامپیوتر دانشگاه آزاد اسکو بود.

شهید اکبر نوروزی

اکبر نوروزی یکی از کارگران مبارز تبریز بود. این کارگر پنجاه و سه ساله برای یافتن کار از

روستای گروس صوفیان به تبریز آمده و در بازار فرش کارگری می کرد.

اکبر برای مدافعه از حقوق و آرمانهای ملت ستم دیده آذربایجان و در دفاع از حقوق سیاسی و اقتصادی کارگران آذربایجان تظاهرات یک خرداد ۱۳۸۶ در تبریز شرکت نموده بود.

در جریان تعرض نیروهای اطلاعاتی و بسیجها به تظاهرات مردم اکبر و تعدادی زیادی از معترضین دستگیر شدند و بازداشتگاهها و شکنجه گاهها منتقل شدند.

خانواده مبارز جان باخته پس از چند روز جستجو بالاخره جسد اکبر را در سردخانه ای میابند که آثار شکنجه و ضرب و شتم شدیدی در آن نمایان بود. اما شکنجه گران اسلامی جسد اکبر نوروزی را تا امضای تعهد کتبی مبنی بر اینکه خبر کشته شدن او را به هیچکس بازگو نکنند تحویلشان نمیدهند.

دشمن پس از اخذ تعهد و تهدید فراوان پیکر خونین و شکنجه شده این کارگر آگاه و آزادیخواه ملی گرا را به خانواده فقیر و داغدارش تحویل می دهند. مراسم خاک سپاری اکبر نوروزی در میان تدابیر امنیتی دشمنان سرکوبگر آذربایجان در زادگاه مادریش روستای گروس برگزار شد و صدها نفر از مردم رنجدیده برای احترام عزیز و همزمشان در این مراسم حضور یافتند.

شهید حسین فتحی پور

حسین دانش آموز دوم دبیرستان بود و در جریان تظاهرات چهارم خرداد در شهر سولدوز به شهادت رسیده است.

شهید جلیل عابدی

بنابر شهادت فعالین حرکت ملی در شهرستان خیاو(مشگین شهر)، جلیل عابدی به هنگام قیام وسیع اهالی رزمنده این شهر، درحالی که بر شانه دوستانش بالا رفته و بر علیه ظلم و جور اشغالگران آذربایجان فریاد میکشید، از ناحیه شقیقه، با سلاح کلت، هدف تیرمستقیم یکی از مزدوران رژیم به نام عزیز برادران قرار میگيرد و درحالیکه بر روی شانه های هوبت طلبان قرارداداشته جان می بازد.

یاد جلیل عابدی بعنوان نماد سرافرازی حرکت ملی آذربایجان همیشه زنده خواهد ماند.

شهید عسگر قاسمی

عسگر قاسمی متاهل و دارای فرزند در روز پنجشنبه چهارم خرداد در شهر سولدوز شهید شد.

در این روز عسگر به همراه هزاران نفر تظاهرات کننده خشمگین، قصد اشغال ساختمان فرمانداری اشغالگران اسلامی را داشتند ولی پاسداران، بسیجی ها و نیروهای ضد شورش از داخل فرمانداری به روی مردم آتش گشودند که در نتیجه آن دهها نفر زخمی و تعدادی جان باختند.

در هنگام درگیری عسگر قاسمی به منظور نجات جان کودکی سیزده ساله، فداکارانه در زیر باران گلوله های دشمن به داخل حیاط فرمانداری رفت ولی متأسفانه او نه تنها موفق به نجات جان کودک سیزده ساله نشد بلکه کودک سیزده ساله و عسگر قاسمی هر دو در حیاط فرمانداری در اثر رگبار گلوله های دشمن جان سپردند.

فرزندان عسگر قاسمی

بعد از این واقعه، آقای قربان قاسمی پدر عسگر قاسمی از قاتلین فرزندش به دادگاه شکایت کرده و خواهان معرفی قاتلین پسرش شده بود اما پرونده او مدتهاست در دادرسی نظامی اورمیه در حال بررسی است و دشمن اشغالگر همیشه به بهانه های مختلف از دادن رای نهایی سر باز زده و با پیشنهاد دیه و صدها طرح و ترفند دیگر در صدد منصرف نمودن آقای قربان قاسمی از پیگیری پرونده فرزندش شده بود.

با تأسف فراوان آقای قربان عسگری پدر قاسم عسگری روز دوشنبه شانزدهم مهر ماه سال هزار و سیصد و هشتاد و شش در اثر سانحه رانندگی در شرایط مشکوکی در گذشت و در جسد این پدر دلسوز در حضور فعالین حرکت ملی سولدوز، بستگان و عموم مردم در وادی رحمت محمدیار به خاک سپرده شد.

شهید توحید آذریون

توحید آذریون یکی از جوانان فداکار و شاعران جوان آذربایجان، بعد از مشاهده جان باختن چند تن از جوانان مبارز سولدوز، اقدام به عمل بسیار شجاعانه، فداکارانه و غرور آفرینی نمود.

طبق اظهارات شاهدان عینی در حالی که سرکوبگران وحشی رژیم در روز دوم قیام اهالی مظلوم نرده، در خیابان به حالت آماده باش ایستاده و انگشت بر ماشه به سوی جوانان هویت طلب و درجوش و خروش سولدوز نشانه رفته بودند توحید آذریون بر بالای یک بلندی رفته و در حالیکه به شدت علیه حیوانیت جلادان اشغالگر و نظام فاشیستی فریاد می کشید. او پیراهن خود را از دو سوی پاره پاره کرد و به این ترتیب توحید سینه مملو از خشم و نفرت خویش را برهنه کرده و سپر کودکان، نوجوانان، زنان و دختران مظلوم نرده و همه ملت آذربایجان نمود. در این حین، در کمال ناباوری و قساوت، سرهنگی بعنوان فرمانده گروهان ضد شورش، شخصا با سلاح خود سینه پر از محبت توحید را آماج گلوله های داغ قرارداد. بر اساس ادعاهای مردم دو نفر بنامهای قلی یوسف زاده و مهدی داننده از سرکوبگران مردم در سولدوز بودند.

چهل روز پس از جان باختن توحید و یارانش، جمع کثیری از اهالی سولدوز (نرده) با شرکت در یک تظاهرات مردمی یاد این عزیزان را گرامی داشتند.

نام و یاد شهدایمان در تاریخ پر افتخار ملت آذربایجان همیشه باقی خواهد ماند

چاغداس فرهاد

آذربایجان میلیلی حاق لاری یولوندا چالیشیب زندان لار، هابئله شکنجه لر گورموش و بو یولدا گنج
چاغ لاریندا جانیندان کئچمیش چاغداس فرهادین قهرمانلیغین و ائل یولوندا قوربان گئتدیغین
اؤشیده ک.

چاغداسین فرهادی نین ائلدن ساری عشقین تانی
گنج کن پاک عشقینه قوربان گندر، آخمیش قانی
دونیا دا ائل سئوگی سیندن شان شرفلی عشق هانی
حاق دیلر، حاق سؤیله یین فرهاددا فریاده باخ
عشقه باخ عشاقه باخ فرهاده باخ، فرهاده باخ

فرهاد تبریزین گؤزل گؤوده لی (بدنلی) ایدمانچی لاریندان ایدی و اوستاندا ایکینجی مقامی وار
ایدی.

ایمانی محکم بدن ساغلام ایگید اصلان کیمی
جلادا وئرمیش جاواب بیر قهرمان ائلخان کیمی
دؤزموش هر اشکنجه یه بابک سایاق قافلان کیمی
بو شهامتدن آجیقمیش رحمسیز جلاده باخ
عشقه باخ عشاقه باخ ائل دوشگونو فرهاده باخ

فرهاد اشکنجه قارشيسيندا مقاومت ائدرکن شهيد اولموشدور.

اؤز ائلين سئوميشلره ديوان توتور بيگانهلر
بیر سوپوق سلولدا ساغلام گنجلر چکمیش نهلر
اؤلدورور غئيرتلی پاک انسان لاری اشکنجهلر
دادگاه، یا قتل گاهدير داده باخ بی داده باخ
عشقه باخ عشاقه باخ دشمن پوزان فرهاده باخ

۱۳۸۵-بیر خرداد قیامیندا فرزاد آدلی بیر گنجی اؤلدوروب ائل گؤلویه آتان کیمی، فرهادی دا
اؤلدورهندن سونرا ائل گؤلویه آتمیشلار.

ئل گؤلوه، تاریخ نیشانلی آدلی سانلی شانلی گؤل
کئچمیشین آیدین صفالی ایندی اولدون قانلی گؤل
گنجلر گنجینهسی ای لئحلری قوربانلی گؤل
یادلارین فرمانی ایله غرق اولان اولاده باخ
عشقه باخ عشاقه باخ ائل قوربانلی فرهاده باخ

سن بؤیوک شاهد مقامیندا دوروبسان اؤلکهنین
قاضی اول قان یاش تۆکوب ساچلار یولوبدور قیز گلین
گون گلر ائل یوکسلر ائل لر اوجالدار هئیکلین
گۆز گۆزر اوزلر گولر دیل سؤیلهیر فرهاده باخ
سیر ائدنلر سؤیلهیر ائل اولدوزو فرهاده باخ

ئل گؤلوه ارک ائیلهدیم مندن قبول ائت ارکیمی
فرهادین واردیر اوره کلرده یئری بیر آر کیمی
بو همن فرماندی کئچمیشده ییخییدیر ارکیمی
ارکه باخ فرهاده باخ یاد صوفاتی ایجاده باخ
عشقه باخ عشاقه باخ فرهاده باخ، فرهاده باخ

حسن دمیرچی

۱ خرداد قهرمانی

۱ خرداد قالدیشماسی ایله باغلی دیرنیش گنجلیگی درگی سینین بیر عادی وپنداشلا دانیشیغی

شهرین پارک لاری نین بیرینده اوتوروب دیرنیش گنجلیگی درگی سینین ۱ خرداد قیامی ایله باغلی اولان سایسینا فیکیرلشیردیم. فرقلی و یئنی قونولار حاققیندا فیکیرلشهرکن، عاغلیما دیرلی بیر ایش گلدی. میللی فعال لارین چوخو بو حاقدا مصاحبه ائتسه لر ده منده اؤز درگیمیزده ۱ خرداد حاققیندا اؤنملی بیر شخصله دانیشیق آپارماق قرارینا گلدیم. آنجاق «کیمینله مصاحبه ائدیم؟» بو سورغویا فیکیرلشهرکن، پارکدا اوتوروب تورکجه قزئت اوخویان اوجا بوی بیر کیشی گؤزومه دیدی! ۴۵-۵۰ یاشی اولان بو کیشی نین تکم-سئیره ک ساچ لارینا آغ دَن دوشمودو. اوتوروشو، قزئت توتوشو و بیر سؤزله اوزو و اؤزو شخصیت لی بیر کیشی-یه اوخشاییردی. درگیمیز یئر آلتی بیر درگی اولدوغو اوچون گرک باشقا شکیلده اونونلا دانیشایدیم. اوجا بوی کیشی قزئت اوخوسا دا سانکی بیر ایله دانیشماق اوچون فرصت گؤزله ییردی. اونا یاخینلاشا-یاخینلاشا هر بیر حرکتینی ایزله ییردیم. اوجا بوی کیشی آرا-سیرا مننه باخسا دا باخیش لارین مندن قاچیرا بیلیمردی. اونا یاخینلاشیب صحبتته باشلادیم.

- سلام عمی، واختینیز خیر اولسون.

+ سلام بالا، خوش گؤردوک آمرین اولسون؟

- آیینیزده توتدوغونوز تورکجه قزئتین یئنی سایسی دیر می؟

+ هن، یئنی سایسی دیر.

- چوخ گؤزل. گوندَم موضوع لاری نه دیر؟ تاریخی حادثه لرله باغلی بیر شی لر یازیلیب می؟

+ یوخ، سادجه آمریکا-ایران مناسبت لری ایله باغلی یازیلیب. تاسفله اوزوموزه گلن اؤنملی حادثه لر حاققیندا قیسا یازی بئله یازیلما ییب! قالانی دا شعر-شکیل، رومان-مومان-دیر.

بو سؤزوندن آنلادیم کی بو اوجا بوی کیشی دونیا گؤرموش بیر انسان دیر. کئچمیشیمیزه چوخ باغلی اولدوغوندا هله ده او گون-لرله باغلی اولان و اونلاری خاطرلادان یازی و شکیل لر آختاریر. سؤزو اوزالتمادان ایپین اوجوندان یاپیشیب صحبتته باشلادیم.

- هن عمی، سؤزون دوغروسو من ده کئچمیش حادثه لرله باغلی یازی و دانیشیق آختاریرام. اطرافیمدا

ایسه ایسته دیگیم موضوع لاری آیدین بیلن بیر لری یوخدور. هامیسی گنج اؤیرنجی لردیر.

+ سن نهلر حاققیندا بیلکم ایسته بیرسین کی؟!

- خرداد ۱۳۸۵ ایله باغلی!

باشدا سۆز و بو قدر آچیق دئمه یه قورخسام دا کیشی نین گۆز لرینده کی ایستی لیک منی سۆز و گنجیکدیرمه مه یه مجبور ائتدی.

+ خیر اولا بالا؟! گونون گون اورتا چاغیندا پارکدا تک اوتوران بیر کیشیدن نئجه بو حاقدانیشماق ایسته ییرسن؟ بسیجی زاد دئییلسن؟

- یوخ عمی، نه بسیجی سی. سۆزون دوغروسو آیینیزده کی قزئت و کئچمیش حاقدانیشماق ایچدن دانیشمانیز منی جسارتلندیردی. اجازه وئرسه نیز خرداد آیی ایله باغلی سیزله بیر-ایکی کلمه دانیشیم. کیشی چاشسا دا بیر میللتچییه اؤزل قوشغو و جسارتله گۆز لریمه باخیب دیله گلدی.

- دئی گۆروم نه سوروشا جاقسان؟

+ ۱۳۸۵- جی ایلین خرداد آیی یادینیزا گلیر می؟

+ هه یادیمدا. نئجه کی؟ سنده بیر ایش لر وار بالا!

- نه ایشی اولاجاق عمی؟ من آزر باجانچی یام، میللتچی یم! او حادثه لرله باغلی بیلیمک منیم حاقتیمدیر. دوغروسو بو دانیشدیق-لاریمیزی آدسیز اولاراق بیر یئرده یایا جغام، قورخامین. بونون اوچون اورتا یاشلی و او حادثه لری خاطر لایان بیر یسی لازیمدیر منه.

+ یوخ بالا، قورخو مسئله سی دئییل. اول-آخیر بیر گون اؤله جه بیک. اونسوزدا پیچاق سومویه دایانیب. اؤلمه دن اؤنجه گله جک نسپله، سیز گنج لره بیز یاشلی لار گرک یول گؤستره ک. اما سنده کی بو جسارت منی آز چاشدیرمادی!

اوجا بوی کیشی نین بو سۆز لری منه آراز ائل سسین ماهنی لاریندان بیرینی خاطر لاتدی؛ «پیچاق سومویه دایانیمیش، جانیم بوغازا بیغلمیش، یئتر آرتیق پوزوق دیرمان! یئتر سوسدوغوم یئتر، گۆروب-دویدوغوم یئتر، سوروش، ایتیل گۆزومدن ایران».

- یاخشی عمی. پس ۱۳۸۵- جی ایل یادینیزا گلیرسه منه بیراز او چاغ لارین دوروموندان دانیشین!

+ او چاغ لار من اؤزوم ده میللی یولدا یئنی ایدیم؛ دئمک اولار کی ۱۰ ایل ایدی میللتچیلیگی و تورکچولویو باشا دوشموشدوم. او و اوندان قاباق کی ایلرده تورکجه کیتاب و درگی لر چیخسا دا ایندی کی کیمی گوجل و چئشیدلی دئییلدی. ۱۳۸۵- جی ایل اردیبهشت آیی نین ۲۳-ده «ایران» آدلی قزئته بیزه اولونان تحقیری گۆردوم. بو قزئتدن سونرا وضعیت هئچ ده خوش دئییلدی. اعتراض لار باشلانمیشدی.

- سیز اؤزونوز ۱۳۸۵- جی ایله خیوان لاردا اولان اعتراض لارا قاتیلیمیشدینیز می؟

+ هن، البته کی! او تحقیردن سونرا هر بیر تورکون باش وئرن اعتراض لارا قاتیلما سی آن بویوک وظیفه سی ایدی.

- ایندی کی اؤزونوز او گون لر خیوان لاردا دینینیز، تظاهراتین اولدوغونو و هارادان باشلا دیغینی نئجه بیلدیگینیزی منه اچیقلا یین.

+ او چاغ لار اینترنت بو قدر گوجل اولماسا دا آز-چوخ فیسبوک و گوگل سایت لاریندا خبر لری ایزله ییردیک. فیکیر داش-لاریمیزدا ایندی کی کیمی چوخ دئییلدی. ارتباط لار آز اما ایش لر گوجل ایدی. یاخشی یادیمدا بیر من قزئتی آله ائدیکن سونرا اوخویوب ایش یئریمده کی بیلگی ساپاریملا اینترنته قوشولدوم. فرقلی سایت لاردا خردادین ۱-نه خالقا خیوان لارا چیخما چاغیریش لارینی اوخودوم. بئله لیکله من ده او گون هر نه اولور-اولسون خیوانا چیخما قراری آلدیم.

- سیز نئجه بیر عایله ده اولموشدونوز؟ عایله نیز بو مسئله هه نئجه باخیردی؟

+ منیم عایله‌م ایرانچی اولماسا دا اؤز کیملیگینی یاخشی تانیان عایله ده دئییلدی. آذربایجانین حاق لارینا و کیملیگینه یاد بیر عایله ایدی. بیر یازار یولداشیمین و قوزئی آذربایجاندان آیمه گلن تورکجه کیتابلارین سایه‌سینده کیملیگیمه، دیلیمه و وطنیمه داها دا تانیش اولوب سئومه‌یه باشلادیم. اؤز عایله‌مده ایسه مندن سونرا هئچ کیم بو تظاهراتاتا قاتیلما‌دی. اصلینده او چاغلار عایله آتاسی ایدیم. اونلارا ایسه اؤز آنادیل‌لری اولان آذربایجان تورکجه‌سینی چوخ کیچیک یاش‌لاریندان اؤیرتمیشیم. عایله‌می وطن‌سئور بارا گتیرمک منیم اوچون ان خوشبخت حس و بوینومدا اولان بؤیوک وطن بوجو ایدی.

- بللی دیر کی سیز میللتینه و ائلینه چوخ باغلی بیر انسانسینیز! پس میللت نئجه اعتراض لارا قاتیلیردی، دولتدن نه ایسته‌ییردی؟

+ راحت دئییه بیلرم کی، خالق او اعتراض‌لاردا جانینی وئرمه‌یه حاضیر ایدی. گؤزلرینی قان بوروموشدو، میللتین بیرلیگینه اینانماق چوخ چتین ایدی. خردادین بیرینده خیواوان لار او قدر قالابالیق ایدی کی، ایینه سالماغا یئر یوخ ایدی. رژیم طرفیندن گلن بوتون ضربه‌لره باخمایاراق قان‌لاری آخان خالق یئنه ده بیر زنجیر تک بیر-بیرینه یاپیشیب ایره‌لیله‌ییردی. بیزه تحقیر اولونسا دا شعارلاردا سؤیوشدن چکینمیشدیک. دولتدن بو تحقیرلرین قاباغی نین آینماسینی ایسته‌ییردیک. «آذربایجان وار اولسون، ایسته‌مه‌ین کور اولسون»، «آذربایجان اویاقدیر اؤز ائلینه دایاقدیر» و داها چوخ دا «هارای، هارای من تورکم» شعارلاری تبریزین بوتون خیواوان‌لارینی آینه‌لیمیشدی. سانکی خیواوان لار بئله بو تحقیرین قارشیسیندا میللتنه سس وئریردی!

- دولت میللتی خیواوان‌لاردا نئجه قارشیلادی؟

+ نئجه قارشیلایاجاق بالا؟! بونلار ایلردیر بو خالقی سوی‌قیریملا، کؤتکله، باتوملا، زندانلا و اولومله قورخودور، اما بیلیمیر کی وطن‌سئور هر بیر انسان وطنی اوچون جانیندان کئچمه‌یه حاضیردیر. اؤنونه گلن هر بیر وطن‌سئوری دایاغا باسیب آزیمک ایسته‌ییردیله! هئچ یادیمدان چیخماز دیرلی فیکرداشیم رضا میرآقا پوردوریشی‌نی ائله وورموشدولار کی هوشدان گئتمیشدی، سانکی اوستونه آل بایراق سرمیشدیله. تپه‌دن-دیرناغا قدر قان ایچینده ایدی. آمبولانس‌لارا ایسه یول وئریلمیردی، سانکی دوغرودان-دوغرویا اولکده ساواش باش وئریردی. من اؤزومده ایکینجی گونو یارالاندیم، بوراسی چوخ دا یادیم گلمیر. یولداشیمسا... یولداشیمسا بیر نئچه گون بیمارستاندا قالدیق‌دان سونرا «شهید» اولدو.

اوجا بوى كىشى «شەھىد» سۆز جويون دئىندە گۆزلىرى ائله دولدو كى سانكى اۆزو اۆز الى ايله اورەينە اوخ آتيردى. واخت آز اولدوغوندان سورغولاريمىن آردىنى گتيردىم:

- نئجه يارالاندىنيز؟ هارادا؟

+ اعتراض لارين ايكنىجى گونو خياواندا اعتراض ائدركن بىردن-بىره يگان ويژه ايله قارشىلاشديم. آينه باتومو آليب ياشلىيا-گنجه باخمادان دؤيه-دؤيه گلىردى. بو ضربه لارين بىرى ده منىم باشىما گلىدى. يارى آيىق ايدىم، مىللتين سىنىنى ائشىدىردىم اما اعتراضين نئجه قور تولدوغونو بىلمەدىم ساغ اولسون مىللت بىر جور لوكله منى بىمارستانا يئتيرمەيى باجارمىشىدى. ۲ گون بستىرى اولموشدوم.

- اعتراض لار نئجه گون داواملى اولدو؟ باشقا شەرلردن و شەھىدلردن خبرىنيز اولدو مو؟

+ تىرىزده و باشقا شەرلرده اعتراض لاردا اشتراك ائتمىش اۆيرنجى لارين بىر چوخونو بىلىم يوردوندان اخراج ائتىلەر. فرقى شەرلرده ده شەھىدلر يىمىز اولموشدو؛ تىرىزده، اورمودا، سولدوزدا، اردبىلده، خياودا و مرندده نئجه-نئجه گول بالالارى، ايگىد جاوان لارى و ار آتالارى ايتىردىك. اعتراض لار ايلك اۆنجه تىرىزده باشلادى، ايكى گون بورادا تظاهرات اولوندو و باشقا شەرلرده ده گئدىب چىخدى.

- سىزجه ۱ خردادين سىزه و مىللتىمىزه نه ائتكىسى اولدو؟

+ بالا، هر بىر تحقىر، اذىت و اسارت اوچون آياغا قالخان خالقين وطنى آباد اولار! چون اولارين وطن اوچون فدا ائتمەيه جك بىر شئى لرى بوخدور. قول-قولا و چىگىن-چىگىنه ساواشان بىر خالقين اۆنونه ان بۇيوك دولت لار و رژىم لار بئله دىز چؤكر. بو اعتراض لار «بىز ايسته سك هر ايش گؤره بىلەرىك» اينانجىنى بىزىم خالقد، منده و عايىله مده گوجلندىردى.

تا پدىغىم كىشى اوچون چوخ-چوخ سئوينىردىم. او، مىللى حر كته آدى اولماسا دا وطنى اوچون وار-يوخونان كئچمەيه حاضىر اولان مىنلرجه ايگىدلردن بىرىسى ايدى. بىر سىرا سؤزلرىنى امنىتى سورون لار اوچون يازا بىلمەدىم. آنجاق او دئدىكى كىمى وطنىمىزه دىرلى اوشاق لار بىتيرىدەر چونكى اوشاقلار ايله بۇيوك بىر افتخار لار دانىشىردى. اوجا بوى كىشى نىن تلفنو زنگ چالدى، خانىمى سى ايدى، گئتمەلى اولدوغونو آنلادىم. آرتىق بو شىرىن و عىنى حالدا آجى اولان دانىشىق لار دان آيرىلماق واختى ايدى. گۆزلرىمە باخىب بۇيوك بىر تمنا ايله دىلە گلىدى: «سىز بو تورپاغىن گلجەگى سىنيز. چاليشىن بو مىللتى و بو تورپاغى ظاليم لردن قورتارىن. بىزىم آلمىزدن بىر شئى گلەمدى بارى سىزلر حر كته كئچىن. بلکہ، بلکہ سون گون لرىمىزده بىز ده وطنىن آزادلىق گونونو گۆردوك!»

آيرىلاركن چكىنەر ك دئدى:

- بالام، بىز بو مصاحبه يه هارادان باخا بىلرىك؟

+ عمى تلگرامدا «آراز نىوز» آدىندا بىر كانال وار، اورادان اوخويا بىلرسىنيز. ائله خردادين بىرىندە يايىلاجاق. آردسىن يازىم مى؟

- هە آرازا نىوزز! يوخ يازما، كانالىندا وارام. دئىرلر دىرنىش تشكىلاتى نىن كانالى دىر، ياخشى ايشلە بىرلر. اۆزونوزدن گۆز اولون، وطنىن سىزه احتىياجى وار.

اوجا بوى كىشى نىن سون سؤزلىرى منى داها دا ائتكىلدى، توكلىرىم بىز-بىز دوردو. داها دوغروسو گۆزلرىم دولدو؛ ائله ايچدن نصىحت ائدىردى كى سانكى آتا بالاسىنا نصىحت وئرىر. سنىن آدىنى «۱ خرداد قهرمانى» قويورام عمى! او دوغرودان دا مىنلرجه خرداد آيى نىن قهرمان لارىندان بىرىسى ايدى.

خرداد قیامی نین آذربایجان میلی حرکتینه و دیرنیش تشکیلاتینا بورا خدیگی ائتکیلر

آرتورک توندار

خرداد قیامی میلی حرکتین غرور زیروه سی دیر. ۱۳۸۵-جی ایلین خرداد قیامی میلی ایستکلریمیزین میلیتیمیز آراسیندا گئنیشلنمه عامیلریندن تکجه بیر یوخ همده آن اؤنملی عامل لریندن بیر سیایلماقلا عموم میلیت آراسیندا آذربایجان محور سیاست ایله، ایران محور سیاستین همده آیریشما نقطه سی اولدو. او گوندن بری مرکز اولان اومودلار آزالیب و میلیتیمیزین اؤزونه و اؤز سیاستچی لرینه ماراگی گئنیشلیب و چوخالماغا باشلادی. بو ایسه میلی فعال لاریمیزین گؤزونی داها آغیرلاشدیریب و داها جیددی لشدیردی. خرداد قیامی آذربایجان تورک میلیت-نین مبارزه سی یولوندا بؤیوک بیر ائتکیسی اولوب. بو یازیدا چالیشمیشیق خرداد قیامی نین میلی حرکتیه و آذربایجان میلی دیرنیش تشکیلاتینا بورا خدیگی ائتکیلرین بیر سیراسینی وورغولایاق. باشدا وورغولمالیق کی بیز بو قازانجلاری شهیدلریمیزین قانینا و میلی حرکتیمیزین دوستقلانان ایگیدلرله اونلارین شرفلی عایله لرینه بورجلویوق.

دیرنیش تشکیلاتی نین قورولوشونون ائشیکه و ایچریده گوجلنمه سی

بونا باخمایارق کی، ۱۳۸۵-جی ایلدن ایلر اؤنجه آذربایجان میلی حرکتی نین فعال لاری ایله ضیالی لار سیاسی حزب لرین یارانماسینین نه قدر اؤنملی اولدوغونو آنلاییب، بو یولدا چوخلو چالیشمیشدیلا، ۱۳۸۵-جی ایلین خرداد آیی نین قالخیشماسی سیاسی حزب لرین ایچریده یارانماسی هابئله ائشیکه اولوسلار آراسیندا گوجلو لای نین اولماسی بوتون میلی حرکت فعال لارینا آیدینلاشدی. بو اوزدن آذربایجانین سیاسی حزب لرینه اویه قازانماق سورجی یوکسلدی.

چكمله، فهله قاتینی دا ائتکیلدی. بو اولای آذربایجانا اولان اقتصادی و صنعتی آیری سئچگیلیکی داها دا آیدینلاتدی. آذربایجان فهله قاتینا بلیرلندی کی، فهله لرین یاسال حاقلاری فارس دولتی الی ایله تاپدالانیر.

آذربایجان میلی حرکتی نین فعال لاری و باشدا آذربایجان میلی دیرنیش تشکیلاتی فهله قاتی نین آذربایجان میلی حرکتینده اولماسینی اؤنملی بیلهرک، آذربایجان فهله سینی شعوبیه ترپنیشیندن ائتکی لنن ترپنیشدن آیرماق اوچون اؤزل بیر برنامه سی واردیر.

آذربایجان تورک قادین حرکتی نین یارانیشیلا باشلانیشی

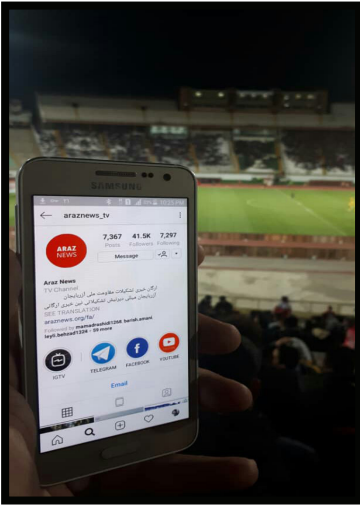

قادینلارین رشادتلیله ایگیدلیگینی آذربایجانین بوتون تاریخ صحیفه لرینده گؤروروک. مشروطه حرکتیندن بو گونه دک آذربایجان تورک قادینی آذربایجانلی آر ایگیدلریمیزله چیگین-چیگینه ساواشیب دیرنیش.

ضیالی قادینلار بوتون اولایلاردا وارلیقلاری ایله اؤزلرینی گؤسترمله بوتون چتینلیکلی جانا آلاق میلی حرکتی اؤزل بیر روح باغیشلایبیلار.

۱۳۸۵-جی ایلده آذربایجانین بؤیوک قالخیشماسینین آن اؤنملی ائتکی لریندن بیری قادین ترپنیشی نین آذربایجان میلی حرکتینده یارانماسی ایله باشلانیشی اولوب. آذربایجان اؤیرنجی حرکتی نین بؤیومه سی ایله هابئله آذربایجانین سیاسی حزبلری نین گوجلنمه سی و میلی دوشونجه نین آذربایجانین بوتون توپلومسال قاتلارینا یول تاپماسی سونوجوندا آذربایجان قادینی نین یئری داها آرتیق بو مجادله اوغروندا گؤرونور.

آذربایجان میلی دیرنیش تشکیلاتی قادین اوپه لرینین یاردیمی ایله تشکیلاتین قادین قوللارینی فورمالاشدیریب و تشکیلاتی آراجلاری قوللانماقلا آذربایجانین مختلف شهرلرینده مبارز قادینلارین قاتینی یارادیب، بو قونودا چئشیدلی جزوه لر یایمیلادی.

آذربایجان میلی حرکتی نین مئدیا ساحه سینده گلیشه سی

خرداد اولایی ایله اوندان سونراکی دیشیم لر آذربایجان میلی حرکتی نین مئدیا ساحه سینده ضعفینین اولماسینی آیدینلاشدیریب، مئدیانی رولونو توپلومون بسیج ائتمه سینده بلیرلتدی. آذربایجان میلی دیرنیش تشکیلاتی بو قونونو دوشونوب و اؤز فنی آراجلارینی توپلایاراق بو ضعفی گوجلندیرمگه چالیشیب و بو یولدا چوخلو اوغورلار قازاندی.

آذربایجان میلی دیرنیش تشکیلاتی چئشیدلی سایتلار، وبلاگلار، فیس بوک، تلگرام، اینستاگرام و... صحیفه لری یاراتماقلا بو گون چئشیتلی توپلومسال، سیاسی و ... خبرلری یانسیتیب، جمهوری اسلامی نین بایکوت و سانسور آراجلارینی سیندیریدیر.

گونئی آذربایجان شهرلرینده گنج لرین تشکیلاتلاندیریلما سی

فارس شوونیسیمی نین آکادمیسین لری بیلیرلرکی، آذربایجان گنجینی یولوندان چاشدیرب کنترل ائتمک ایله میلی حرکتی آذربایجان گنجینی قازانماقدان محروم ائده بیلرلر. آنجاق خرداد قیامی گؤستردی کی، آذربایجانین تورک گنجی بونا باخمایاراق کی، یورولمادان فارس شوونیسیمی نین اقتصادی، صنعتی و بیلیمسل آیری سئچگیلیک لری ایله ساواشیر، آذربایجان تورک میلیتی نین ده میلی و سیاسی مقدراتینی تعیین ائتمک اوغروندا دا مبارزه ائدیر.

آذربایجان میلی دیرنیش تشکیلاتی آذربایجان توپلومونون گنجلرینه اینانماقلا دیرنیش تشکیلاتی نین گنجلر قولونو یارادیب و چوخلو سی دی، جزوه، درگی و... یایماقلا آذربایجان تورک میلیتی نین گنجلرینی بسیج ائتمک اوچون چوخلو چالیشیدیر.

دیرنیش گنجلیگی درگی سی بونلاردان بیر کیچیک اؤرنک ساییلیر.

اؤیرتمن لرین ترپنیشی نین باشلاما سی اوغروندا تبلیغات

فارس شوونیسیمی ایراندا اؤیرتیم سیستمی نین قورولماسیندان بری بوتون انسانلیقلا قارشی اولان آراجلاردان فارس اولمایان میلیت لرین اوشاقلارینی آسیمیله ائتمک اوچون فایدالانیب دیر. شوونیسیم قوردوغو اؤیرتیم سیستمینده اوشاقلارین بئینینده تام سیستماتیک بیر شکیله آریایی و پان ایرانیستی دوشونجه لری یئرلشدیرمه یه چالیشیر.

اوشاق باغچالاری، اوخول لار و بیلیم یوردلاری بیر توپلومون کولتورونه ییهلنمک اوچون بیرینجی قاپی ساییلیر. اؤیرتمن لر بو آرادا چوخ اؤنملی رول لاری واردیر.

خرداد قالخیشماسی فارس شوونیسیمی نین چوروموش اؤیرتیم سیستمینی دارماداغین ائتدی. اورگی شمع کیمی یانان اؤیرتمن لر کی، ایراندا سوچولوغو ها بئله آذربایجان کولتورونون یاواش-یاواش اولومونو حیس ائدیردیلر، اؤیرنجی لر ایله یان-یان یوردوموزا اولان نچه ایلیک ظلمه قارشی اعتراضلارینی باغیردی لار.

آذربایجان میلی دیرنیش تشکیلاتی آذربایجانین قایغی کش اؤیرتمن لرینین یاردیمی ایله اؤیرتمن لر آراسیندا اولان امنیتی اورتامین قالدیریلما سی اوچون چالیشیرکی صنفی اعتراضلارین یانیندا اؤیرتمن لرین کولتورل اعتراضلارینی دا قابارتسین.

گونئی آذربایجان توپراقلا ریندان مدافعه اوچون میلی تریبش

آذربایجان تورک میلیتی قاراباغدا اشغال اولونموش توپراقلا ریندان و چاغداش تاریخینده چوخ آجی خاطرلر یاشایب. آذربایجان هله ده اشغالدا قالمیش توپراقلا ریندان یارالی و سینهسی قانلی دیر. باتی آذربایجانین جمعیتی نین ترکیبی نین دیشیلیمهسی ایله یوموشاق اشغالی نین پروژهسی ایللردیر کی، پهلووی و جمهوری اسلامی نین ایشلری باشیندا دایانیر. آذربایجان میلی فعال لاری ایللردیر کورد تروریسمی نین فعالیتلری ایله باغلی اویاری و ترمیشلر. سنویندیرجی دیر کی خرداد اعتراضلاری ایرانین بو چیرکین سیاستی قارشیسیندا آذربایجان میلی حرکتی نین فعاللارینا بیر یئنی روح باغیشلادی.

آذربایجان میلی دیرنیش تشکیلاتی اؤز میلی و تاریخی گؤرولرینه دایاناراق آذربایجان میلی حرکتی نین فعال-لارینی سازمانلاشدیراراق، بو قونودا بوتون انسانی و تشکیلاتی گوجلرینی چالیشقانلارا وئرمکله آز سورجده میلی مبارزلر بو چیرکین سیاستلرله ساواشماغا یؤنلیدی.

گونئی آذربایجان طبیعی قاینقلارینی ساوونان توپلومسال تریبش

فارس شوونیسمی یئنی استانی سیستمین قانوننو یازیب تصویب ائتمکله هابئله طبیعی قاینقلارین دولت اوچون مصادره اولونماسی طرحینه دایاناراق آذربایجانین قاینقلارینا یئر آلتی یاتاقلارینی انسانلیغا قارشى اولان قانون یاردیمی ایله تالاییب و ایرانین فارس اولان و مرکزی استانلارینا ساری یؤنلیدیر.

۱۳۸۵-جی ایلین قیامی هاممیا آیدینلاتدی کی، ظالیم لرین بایراغینی یئر ائندیرمک اولار و طبیعی قاینقلاردان مدافعه ائتمک اوچون اعتراض ائتمک اولاسی دیر.

آذربایجان میلیتی نین اورمو گؤلونون قورودولماسینا قارشى اعتراضی و تورک میلیتی نین ایگیدجه دیرنیشی ایله اعتراضلارین دیرنیش قوللاری طرفیندن سازمانلاشدیریلماسی طبیعی قاینقلاردان مدافعه تریبشینی نین یارانماسینا نندن اولدو.

آذربایجان میلی دیرنیش تشکیلاتی یاشیل چئوره فعاللاری نین یاردیمی ایله بو قونودا شهرلرده مختلف قوللار یاردیب و تبلیغات ائتمه دن چالیشیر کی، بو اعتراضلاری چئشیدلی شهرلرده فورمالاشدیرسین.

ایدمان استاد یوم لاریندا اعتراضی ترپنیش

آذربایجان میلی حرکتی خرداد قیامیندان سونرا چوخلو گلشیدی. میلی حرکت میلی و دموکراتیک اعتراضلارینین سسینی دنیایا چاتدیرماق اوچون بوتون یئرلردن فایدالاندی و فایدالانیر. تیراختور تاخیمی میلی فعال لارین چالیشماسی ایله بیر دیرنیش جبهه سینه چئوریلیب.

بو گون گؤروروک کی بوتون سورونلارا باخمایاراق (شکنجه، توتوقلاما، قورخوتما و...) توپلومسال دیرنیشین جبهه سی گون به گون استاد یوم لاردا گئیشله نیر. اؤرنک اوچون باتی آذربایجاندا والیبال اوینولاری کیملیگیمیز و توپراقلاریمیزدان مدافعه ائتمک اوچون بیر اعتراضی تریبونا چئوریلیب.

آذربایجان تورکلرینین ذهنی یاخینلاشماسی

فارس شوونیسیمی قاجار تورک دولتی ساقا ائتدیکن سونرا آذربایجانی کنترل ائتمک اوچون «تقسیمات کشوری» یاساسینی تصویب ائتمکله آذربایجانی مختلف استان لارا بؤلوب، آذربایجان آدینی بو بؤلگه لردن گؤتورمه یه چالیشدی. هابئله بیر یاندا انسانلیغا قارشی اولان بیر پلان ایله طایفالار و استان لار آراسیندا آیریلیق و کین سالماقلا آذربایجان تورک میلیتینی و ذهنیتینی پارچا-پارچا بؤلمه یه چالیشدی. سئوینمه لییک کی خرداد قیامی شوونیسیمین بو پلانی نین دا قارشیسینی آلدی.

بو گون گؤروروک میلی فعال لارین چاباسی ایله بو پلان محو اولوب و آذربایجان میلیتینی ذهنی یاخینلاشماسی استاد یوم لار کیمی مختلف یئرلرده گؤزه چارپیر.

آذربایجان تورک توپلوموندا یارانان کولتورل دیرنیش و فارس توپلوموندا آیریلماق

۱۳۸۵-جی ایلین شوونیسیمه قارشی اولان اعتراضی نین آن گؤزه چارپان ائتکی لریندن کولتورل دیرنیش ترپنیشی نین آذربایجان توپلوموندا یارانماسی ایدی. خرداد قیامی آذربایجان توپلوموندا بؤیوک بیر دییشیم یاراتدی. بو گون گؤروروک کی، بوتون چتینلیکلره باخمایاراق، تورکجه دیل کیلاس لاری ائولرده اولموش اولسادا قورولور. بونلارین قیراغیندا دا آذربایجان اوینولاری ایله موسیقی کلاس لاری گنج اؤیرنجی لرله دولودور.

اوشاقلارین آد قویماسیندا، توکان آدلاریندا، توی کارت لاریندا سانال مئدیادا، مئسازلاردا و بیر سؤزله دئسک گونئی آذربایجانین هر بیر یئرینه باخساق کولتورل دیرنیشین ایزلرینی گؤرریمک.

قارداش تورک اوّلکه لرله توپلوم لارا یاخینلاشما

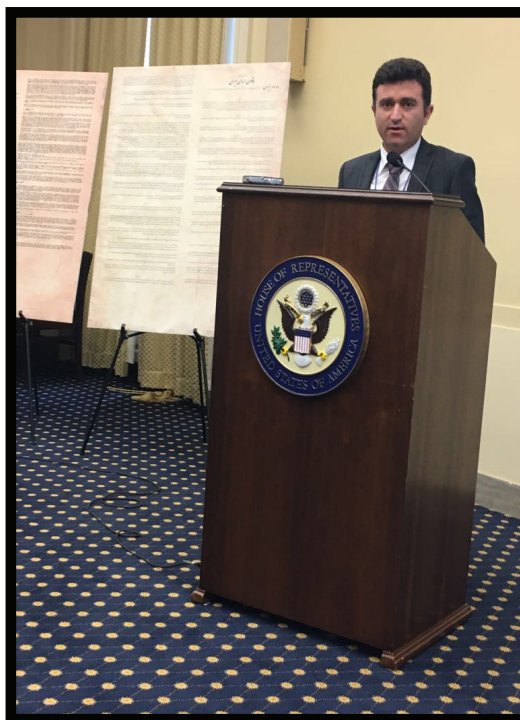
ایران حاکمیتی آذربایجان تورکلرینی قوندارما تاریخ یاراتماق و باشقا آراج لارلا باشقا تورک توپولملاریندان آیرماغا چالیشیب و چالیشیر. ۱۳۸۵ قالخیشماسی آذربایجان تورکلرینه گئچکلری آیدینلاتدی. آذربایجان تورکو بیلدی کی، تاریخ بویو و بوتون سورون لاردا تکجه تورک قارداشلاری اونا دستک اولوب-اولاجاقلار.

خرداد قیامی بیرداها تورکلرین بیرلشمه تئوریزی نین سسینی آذربایجان تورکونه ائشیتدیردی.

خرداد قالخیشماسیندان سونرا اولوسلار آراسی ائتکیلی لابی لرین یاراتماسی

چاغداش عصریمیزده دونیادا باش وئرن بوتون دیشیم لرله معادله لر اولوسلار آراسی ائتکیسی آلتیندادیر. بوندن دن دولایی اولوسلار آراسیندا فعال لابی نین اولماسی سیاسی حرکت لر اوچون اؤنملی و دانیمازدیر. ۸۵ قیامیندان سونرا لابی قورماق آذربایجانین میلی فعاللاری آراسیندا گوجلندی و آذربایجانین سیاسی کیشی لری (انسانلاری) تورک اوّلکه لرینده، آروپادا و آمریکادا اولوسلار آراسی لابی لردن میلی مبارزه میز اوغوندا فیدالانیرلار. آذربایجان ضیالی لاری هر بیر فرصتدن آذربایجان تورک میلیتی نین سسینی دونیایا چاتدیماق اوچون یارارلانیرلار.

آذربایجان میلی دیرنیش تشکیلاتی ائشیک قولو یاراتماقلا بو یولدا بؤیوک بیر آددیم آتدی. دیرنیش تشکیلاتی مختلف اوتوروم لار، آکسییالار، سرگی لر قورماقلا هابئله مختلف دیلرده چئشیدلی کتابلار یایماقلا و تشکیلاتین اویه لرینین پارلمان اویه لری و سناتورلارلا گؤروشو واسطه سیله اولوسلار آراسیندا فعال لابی سی اولوب.

جنبش دانشجویی آذربایجان پا به پا و دوشا-دوشی با حرکت ملی

تاتار بیات

جنبش دانشجویی آذربایجان همواره در تمامی رویدادها و اتفاقات جامعه به صورت بازیگری فعال و تاثیر گذار، نقش داشته و هنوز هم به عنوان مهره ای کلیدی در تحولات جامعه ی سیاسی، اجتماعی و فرهنگی آذربایجان شناخته می شود.

نقش تاثیر گذار جنبش دانشجویی آذربایجان در واکنش به پرسشنامه ای که از طرف مرکز تحقیقات، مطالعات و سنجش برنامه ای صدا و سیما ی جمهوری اسلامی ایران منتشر شده بود هیچ وقت از اذهان ملت شریف آذربایجان پاک نخواهد شد.

در اردیبهشت سال ۱۳۷۴ همزمان با انتشار پرسشنامه ای که سند بارزی برای آشکار شدن وجود نژاد پرستی و آپارتاید در سیستم جمهوری اسلامی ایران است، جنبش دانشجویی آذربایجان با فعالیت های شبانه روزی خود این پرسشنامه را از دانشگاه های تهران به دانشگاه تبریز می فرستند و با چاپ گسترده و تکثیر آن در سطح وسیع در جامعه و دانشگاه عموم مردم را از این توهین نژادپرستانه به ملت تورک مطلع می کنند و بستر سازی جهت اعتراض به این توهینات را فراهم می کنند و به دنبال این بستر سازی اعتراضات گسترده در دانشگاه های کشور شروع می شود. اعتراضات در دانشگاه تبریز از سطح دانشگاهی خارج و به خیابان های تبریز کشانده می شود.

اعتراضاتی که باعث می شود روز ۱۹ اردیبهشت به عنوان روز دانشجویی آذربایجان توسط فعالین حرکت ملی آذربایجان نام گذاری شود.

یازده سال بعد از این اتفاقات در سال ۱۳۸۵ روزنامه ایران با توهین خود به ملت تورک بار دیگر چهره نژاد پرستی موجود در سیستم جمهوری اسلامی ایران را آشکار نمود و در آن ایام نیز جنبش دانشجویی آذربایجان با تلاش فراوان و اطلاع رسانی این توهین به ملت تورک ساکن در ایران باعث اعتراضات سراسری در اکثر شهرهای آذربایجان جنوبی و تهران شد.

گستره تظاهرات به چنان اندازه ای بود که باعث طولانی شدن مدت این اعتراضات و دستگیری بیش از هزار نفر، شکنجه و زندانی شدن چند صد نفر و در آخر تلخ تر از همه به شهادت رسیدن جوانان جان بر کف آذربایجان که تنها گناهشان حمایت از حقوق بشر، عشق به وطن و ایستادگی در برابر ظلم و ستم رژیم نژاد پرست جمهوری اسلامی ایران بود.

چندین سال است که از مدت این رویداد ها گذشته است ولی جنبش دانشجویی آذربایجان همه ساله یاد و خاطره این اتفاقات را گرامی داشته و طی مراسمی رویدادهای گذشته را به اطلاع دانشجویان جدید الورد می رساند.

با وجود سختی‌ها و مشقت‌های که در این راه وجود دارد، جنبش دانشجویی آذربایجان به کار خود ادامه می‌دهد و در همه عرصه‌های علمی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و... همیشه در صحنه بوده هست و خواهد ماند.

دانشجویان آذربایجانی با برگزاری نمایشگاه‌های کتاب، برگزاری همایش‌های متنوع، کلاس‌های آموزش زبان تورکی آذربایجانی، تاریخ و... در کنار تحصیلات آکادمیک خود همیشه در دانشگاه‌ها حاضر و مدافع حقوق پایمال شده ملت تورک در مقابل سیستم جمهوری اسلامی ایران هستند.

جنبش دانشجویی آذربایجان تا به امروز چندین بار توسط نشریه‌های دانشجویی صدای مظلوم ملت تورک و خواسته‌های به حق و قانونی تورکان را با مطالب علمی، حقوقی و قانونی خود به گوش مرکز نشینان و سران نژاد پرست موجود در سیستم می‌رسانند.

یاشاسین اؤیرنجی

گونئی آذربایجان اویرنجی مطبوعاتی

آغ چیچک

قوزئی آذربایجانین بالاسی ساییلان، آناسیندان آیری قالان، آسیمیله اولان، تاپدالانان و محو اندیلیمه یولوندا ایره لیله یین گونئی آذربایجان اولوم-قالیم ساواشی ایله مبارزه ائتمه کده دیر. هر ایل فرقلی یارالار آلمیش گونئی آذربایجان اونون حرکتاتی نین رولو بؤیوک اولدوغوندان شبهه سیز کی آذربایجاندا دا اویرنجی حرکتاتی نین توتدوغو یول، گؤستریدیگی امک و اوینادیغی رول ائش سیز دیر. گونئی آذربایجاندا ایشیق اوزو گؤرموش و سون ۲۰-۱۵ ایللیگین ایچینده آرابیق سیز چیخان اویرنجی درگی لری ده همین ائش سیز رول لارین ثمره سی دیر. گونو-گوندن گلشمه سی، ذیرلی ایچری لیکلر داشیماسی و بیلیم یوردلاری ایچره آسیمیله اولموش اویرنجی لری اؤزلوک لری نه قایتارماسی، دوشونجه صاحبی اولان اویرنجی لری ایسه بیر آرایا گتیریب «بیرلیک» یاراتماسی بو تای سیز ثمره نین گؤردویو بیر پارا ایش لری دیر. بو یازیدا آماجیمیز قیساجا گونئی آذربایجاندا یاییلان اویرنجی درگی لری ن بیر پاراسینی سیز ذیرلی اوخوجولارا تانیتماقدیر.

• تبریز شهرینده ایشیق اوزو گؤرموش اویرنجی درگی لری:

۱. تبریز آزاد بیلیم یوردو:

(الف) آچیق سؤز درگی سی: بو درگی نین ۶ سایه ایشیق اوزو گؤرموشدور.

۲. تبریز میلی بیلیم یوردو:

(الف) ارک درگی سی: بو درگی نین ۲ سایه ایشیق اوزو گؤرموشدور.

(ب) تانیش درگی سی: بو درگی نین ۵ سایه ایشیق اوزو گؤرموشدور.

۳. تبریز پیام نور بیلیم یوردو:

(الف) اوخو درگی سی: بو درگی نین ۱ سایه ایشیق اوزو گؤرموشدور.

(ب) فرهنگ و تمدن درگی سی

• آذربايجان شهيد مدنى بىلىم يوردوندا ايشيق اوزو گۇرموش اۇيرنجى درگى لرى:

۱. اولدوز درگىسى: بو درگى نين ۱۶ سايى ايشيق اوزو گۇرموشدور.
۲. باريش درگىسى: بو درگى نين ۷ سايى ايشيق اوزو گۇرموشدور.
۳. فرهنگ درگىسى: بو درگى نين ۹ سايى ايشيق اوزو گۇرموشدور.

• اورمو شهرينده ايشيق اوزو گۇرموش اۇيرنجى درگى لرى:

۱. دنيز درگىسى: بو درگى نين ۱۴ سايى ايشيق اوزو گۇرموشدور.
۲. وطن درگىسى: بو درگى نين ۱۰ سايى ايشيق اوزو گۇرموشدور.

• اردبيل شهرينده ايشيق اوزو گۇرموش اۇيرنجى درگى لرى:

۱. آراز درگىسى: بو درگى نين ۲ سايى ايشيق اوزو گۇرموشدور.
۲. اوماى درگىسى: بو درگى نين ۳ سايى ايشيق اوزو گۇرموشدور.
۳. ساوالان درگىسى: بو درگى نين ۲۰ سايى ايشيق اوزو گۇرموشدور.

• زنجان شهرينده ايشيق اوزو گۇرموش اۇيرنجى درگى لرى:

۱. آراز درگىسى: بو درگى نين ۱۱ سايى ايشيق اوزو گۇرموشدور.
۲. زنگين درگىسى: بو درگى نين ۱۷ سايى ايشيق اوزو گۇرموشدور.
۳. هويت طلب درگىسى: بو درگى نين ۲ سايى ايشيق اوزو گۇرموشدور.

• همدان شهرينده ايشيق اوزو گۇرموش اۇيرنجى درگى لرى:

۱. بولوت درگىسى: بو درگى نين ۲۰ سايى ايشيق اوزو گۇرموشدور.

• ماراغا شهرينده ايشيق اوزو گۇرموش اۇيرنجى درگى لرى:

۱. ائلين درگىسى: بو درگى نين ۱۴ سايى ايشيق اوزو گۇرموشدور.

۲۴ آوریل دروغ بزرگ ارامنه!

ساواش تورانلی

همه ساله در ۲۴ آوریل، ارامنه موجود در ایران، با مطرح نمودن ادعاهای واهی خویش مبنی بر نسل کشی اسلاوان خود توسط دولت عثمانی، اعمالی از جمله تظاهرات خیابانی، نصب پوستر، پخش تراکت، برگذاری نمایشگاه و ... جهت محکوم نمودن این به اصطلاح کشتار توسط ترک ها دست می زنند.

ارامنه ایران با جمع آوری ارامنه نقاط مختلف با یادآوری ناصحیح حوادثی که چند صد سال پیش در کشوری دیگر همزمان با فروپاشی امپراطوری بزرگ اسلامی عثمانی رخ داده است علیه یک کشور اسلامی و مردم آن و در بعضی مواقع هم علیه ترکان شعار میدهند.

اگر نگاهی واقع بینانه و بدون تعصب به حوادث مذکور بیندازیم می بینیم که هیچ کدام از ادعاهای ارامنه صحت ندارد و این ادعاها تنها ساخته تاریخ سازان و تاریخ جعلی نویسان ارمنی برای رسیدن به اهداف خاص سیاسی خود می باشد.

با بررسی اسناد تاریخی به وضوح اثبات می گردد چیزی به اسم نسل کشی ارامنه در عثمانی وجود ندارد. آنچه اتفاق افتاده است کشتار متقابل ومقاتله است که با تعرض همزمان قوای روسیه و ارتش ارمنستان به شرق ترکیه، جنگ خونین بین قوای داشناک و ارتش عثمانی اتفاق افتاده و در این جنگ خونین و درگیریهای آسفبار قومی مسلمان و مسیحی، حدود ۲۰۰ هزار تن ارمنی و ۲ الی ۲/۵ میلیون نفر مسلمان به قتل رسیده و یا کشته شده اند.

معنی اصطلاح نسل کشی چیست؟

این اصطلاح به یک جنایت تعریف شده اشاره می کند که تعریف آن پس از جنگ جهانی دوم در یک کنوانسیون بین المللی ارائه شده است: ((کنوانسیون پیشگیری و مجازات جنایات کشتار گروهی)) که توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد در توافق ۹ دسامبر ۱۹۴۸ مورد پذیرش قرار گرفت و در ۱۱ ژانویه سال ۱۹۵۱ به مورد اجرا گذاشته شد. ترکیه نیز این کنوانسیون را امضا و تایید نموده است.

تعریف جنایت نسل کشی در این کنوانسیون سه مولفه دارد: اول، این جنایت در مورد گروه های ملی، قومی، نژادی یا دینی تعریف می شود. دوم، این گروه ها میبایست تحت اعمال فهرست شده در کنوانسیون قرار گرفته باشند. مواردی همچون «قتل اعضا یک گروه، انتقال اجباری کودکان به یک گروه به گروه دیگر و قرار دادن اعضای یک گروه در شرایطی که به نابودی فیزیکی آنها بیانجامد» ذکر گردیده است. سوم، مهمترین آنهاست، میبایست «نوعی قصد نابود کردن» تمام یا بخشی از گروه های یاد شده در میان باشد. این تعریف کلیدی به تشخیص تفاوت بین نسل کشی و سایر انواع قتل که در نتیجه تحریکاتی از قبیل جنگ، شورش و ... رخ می دهند کمک میکند. قتل، زمانی نسل کشی محسوب می شود که به طور بالقوه یا بالفعل، قصد نابودی فیزیکی متوجه اعضای هرگروه ملی، قومی، نژادی یا دینی گردد؛ تنها به این دلیل که قربانیان عضو این گروه هستند. تعداد قربانیان نیز تنها زمانی اهمیت می یابد که به عنوان نشانه قصد علیه گروه بکار رود.

آغاز جنگ جهانی اول و ورود عثمانی به جنگ در اول نوامبر ۱۹۱۴ که با پیوستن به آلمان، اتریش و مجارستان و علیه دول متفق صورت گرفت، همچون فرصتی طلایی مورد توجه ناسیونالیستهای ارمنی قرار گرفت، لوتیس نعلبندیان اظهار می دارد: «کمیتة های انقلابی ارمنه دریافتند که برای رسیدن به اهدافشان، بهترین فرصت جهت به راه انداختن یک شورش عمومی زمانی است که امپراطوری عثمانی در حال جنگ باشد» تا در برابر حملات آنان توان مقابله کمتری داشته است.

درست قبل از شروع جنگ و در اگوست ۱۹۱۴ رهبران عثمانی در ارزروم به امید کسب حمایت داشناکها در صورت وقوع جنگ با آنان دیدار کردند. داشناکها قول دادند که در صورت ورود عثمانی به جنگ وظیفه خود را به عنوان یک شهروند وفادار به امپراطوری عثمانی انجام خواهد داد؛ لیکن موفق به انجام قول خود نشدند، زیرا درست پیش از این ملاقات، در ژوئن ۱۹۱۴ کنگره سری داشناک در ارزروم برگزار شد و تصمیم گرفت که از جنگ در پیش رو برای اجرای حملات سرتاسری علیه دولت عثمانی استفاده کند. با اعلام شروع جنگ ارمنه روسیه به ارتش روسیه پیوستند تا حمله ای را علیه عثمانی ها تدارک ببینند. اسقف اعظم اچمیازدین

به ژنرال فرمانده روسی قفقاز، ورازوف-داشکوف اطمینان داد که: «در قبال آنکه روسیه برای انجام اصلاحات در مورد ارمنه به عثمانی فشار وارد کند تمامی ارمنه روسیه از تلاشهای جنگی روسیه بدون قید و شرط حمایت خواهند کرد.

به دنبال آن، اسقف اعظم توسط تزار در تفلیس پذیرفته و به وی وعده داده شد که: «آزادی ارمنه در آناتولی به تاسیس یه ارمنستان خودمختار جدای از قلمرو ترکیه منجر خواهد شد و این ارمنستان میتواند تحت الحمایه روسیه باشد» البته در واقع روسها قصد داشتند تا از ارمنه جهت ضمیمه ساختن آناتولی شرقی استفاده کنند.

به محض اعلام جنگ روسیه به امپراطوری عثمانی، افق، ارگان رسمی اجتماعات داشناک اعلام کرد: ارمنه بی گمان در جبهه دول متفق قرار گرفته اند قوای خود را بنا به میل روسیه آرایش داده اند و در حال تشکیل جوخه های داوطلب هستند. دسته های ارتش روسیه در پیشروی خود در خاک عثمانی در آناتولی شرقی، به وسیله واحد های پیشرو مرکب از ارمنه عثمانی و روسیه هدایت می شدند ارمنه فراری از ارتش عثمانی و گریخته به روسیه نیز به آنها ملحق شده و دسته های مسلح تشکیل دادند. این دسته ها اندک مدتی پس از آغاز جنگ، این نیروهای چریکی ارمنی در همکاری نزدیک با روسها عمل می نمودند و به طور وحشیانه شهر ها و روستاهای تورکیه در شرق را مورد تهاجم قرار داده بودند و ساکنان محلی را بی دلیل قتل عام می کردند.

در مارس ۱۹۱۵ نیروهای روسی شروع به حرکت به سمت وان کردند، در ۱۱ آوریل ۱۹۱۵ ارمنه وان دست به یک شورش عمومی زدند و تمامی تورکهای اطراف را قتل عام نمودند تا اشغال سریع و بی دردسر را برای روسها ممکن سازند. تنها تورکها نبودند که از این جنایات ارمنه متحمل خسارات گردیدند، بلکه ناخشنودی ارمنی ها از همراهی اندک یونانیها و یهودیان با برنامه های آشوب طلبانه آنان موجب شد که در ترابوزان و حومه آن هزاران یونانی به دست ارمنه قتل عام شوند، در حکاری نیز یهودیان توسط چریکهای ارمنی محاصره و قتل عام گردیدند.

۴۵ دولت عثمانی حتی بعد از شورش و قتل عام در وان، به یک تلاش نهایی دست زد تا شاید

حمایت ارمنه را به فعالیتهای جنگی خود جلب کند. سراسقف، برخی نمایندگان ارمنی پارلمان و سایر نمایندگان به نشستی فراخوانده شدند و به آنان اخطار داده شد در صورتیکه قتل عام مسلمانان و اخلال در کوششهای جنگی متوقف نشود، با اقدامات شدید مواجه خواهند گردید. هنگامی که کاهش آشکاری در حملات ارمنه مشاهده نگردید دولت سرانجام وارد عمل شد در ۲۴ آوریل ۱۹۱۵ کمیته های انقلابی ارمنه بسته شدند و ۳۲۵ تن از رهبران به علت فعالیت علیه دولت بازداشت گردیدند. تاریخ همین بازداشتهاست که در سالهای اخیر توسط ناسیونالیستهای ارمنی در سرتاسر جهان به عنوان «قتل عام» مورد ادعا میگردد.

نسل کشی ارمنی و اعترافات کاپازنونی

هووانس کاپازنونی (Hovhannes Katchaznoui) اولین نخست وزیر حکومت ارمنستان در سال ۱۹۱۸ و رهبر حزب «دانشاکسیون» بود. او در سال ۱۸۶۷ در «اهیسکا» (گرجستان) متولد و در سال ۱۹۳۸ در ارمنستان بدرود حیات گفت. کاپازنونی در سال ۱۹۲۳ در بخارست (رومانی) در مقام رهبر حزب دانشاکسیون گزارشی به کنفرانس حزبی ارائه داد. این گزارش در زمان خود سر و صدای زیادی برپا کرد و در میان ارمنی ها موجب عکس العمل های زیادی گردید.

گزارش کاپازنونی که به شکل کتاب درآمده و چاپ شده بود، در ارمنستان ممنوع و جمع آوری گردید. ترجمه روسی کتاب کاپازنونی بعدها در کتابخانه لنین در مسکو پیدا شد و به زبان ترکی ترجمه و در ترکیه با عنوان: «حزب دانشاک کاری برای انجام ندارد» منتشر شد. این کتاب در ارتباط با ادعاهای «نسل کشی ارمنی» در حکم یک سند تاریخی پراهمیت است. (۱)

فرازهائی از اعترافات مهم کاپازنونی در این کتاب در مقام رهبر حزب دانشاک و از دید کسی که بالاترین مسئولیت های سیاسی را در برهه تعیین کننده ای از تاریخ خلق ارمنی داشته است در روشن تر شدن ماهیت ادعاهای نسل کشی ارمنی نقش بی بدیلی دارد.

در عملیات نظامی علیه ترک ها شرکت کردیم

«در پاییز ۱۹۱۴ زمانی که ترکیه هنوز به یکی از طرفین جنگ نپیوسته بود، در قفقاز جنوبی در میان هیاهوی بزرگ و با شور و انرژی زیادی واحدهای

داوطلب ارمنی آغاز به تشکیل شدند... در ظرف چند هفته «حزب انقلابی دانشاک ارمنی» هم در تشکیل این واحدها و هم در عملیات نظامی آنها علیه ترکیه به شکل فعال شرکت کرد.

فریب خوردیم و به روسیه وابسته شدیم

«ما بدون قید و شرط در صف روسیه بودیم. بدون هیچ دلیلی دچار حال و هوای پیروزی شده بودیم. در مقابل فعالیت هایمان، صداقت مان، و کمک های مان مطمئن بودیم که حکومت تزار استقلال ارمنستان را به ما هدیه خواهد داد...»

«عقل مان را از دست داده بودیم. ما خواست های خود را که انگار خواست های آنان است تصور کرده و به وعده های اشخاص بی مسئولیت ارزش بسیاری قائل شدیم و با هیپنوتیزم کردن خود، از واقعیت ها دور افتاده و دچار توهم شدیم.»

ترک ها مجبور شدند که به تهجیر متوسل شوند.

«در اثنای تابستان و پاییز ۱۹۱۵ ارمنی های ترکیه در معرض مهاجرت اجباری قرار گرفتند. ترک ها می دانستند چه می کنند و امروز دلیلی برای احساس پشیمانی شان وجود ندارد... این روش قطعی ترین و مناسب ترین روش بود.»

نتوانستیم حقایق را درک کنیم

«در میان عصبیت و ترس دنبال گناهکار می گشتیم و این گناهکار را بلافاصله در وجود حکومت «روس» و سیاست های فریبکارانه او یافتیم. در میان حالت بهتی که خاص انسان هایی که به لحاظ سیاسی نابالغ و فاقد تعادل اند، از سوئی به سوی دیگر می غلتیدیم. هر قدر که دیروز ایمان مان به حکومت روس کورکورانه و بی پایه بود، امروز هم گناهکار دانستن آن همان قدر بی پایه و کورکورانه است. به عنوان یک حزب سیاسی (دانشاکسیون) ما فراموش کرده بودیم که روس ها در صورت لزوم از روی اجساد ما خواهند گذشت.»

سبب حوادث خود ما هستیم

«شکایت از دست سرنوشت و جستجوی دلایل فلاکت و بدبختی مان وضعیت ترحم انگیزی است. این ویژگی بیماری روانی ملی مان است که حزب دانشاک نیز نتوانسته از آن رهایی یابد... انگار عدم بصیرت و دوراندیش نبودن نوعی قهرمانی بود،

زیرا هرکس هر زمان که اراده کرد، فرانسوی ها، انگلیسی ها، آمریکائی ها، گرجی ها، بلشویک ها، در یک کلام تمام دنیا ما را به راحتی فریب دادند و به ما خیانت کردند. در حالی که ما ساده لوحانه باور کرده بودیم که این جنگ {جنگ جهانی اول} به خاطر رسیدن ارمنی ها به حقوق شان در گرفته است“.

مبارزه ملی ترک ها حقانیت داشت

”ترک ها که در سال ۱۹۱۸ در جنگ علیه امپریالیست ها شکست خورده بودند در عرض دو سال تجدید قوا کرده و حیات دوباره یافتند. نسل جوانی که با احساسات میهن پرستی حرکت می کردند به میدان آمده و در آناتولی شروع به سازماندهی ارتش خود کردند. در ترکیه شعور ملی و غریزه دفاع از خود بیدار شده بود. آنها برای تامین آینده شان در آسیای صغیر مجبور بودند که بر علیه ”معاهده سور“ دست به سلاح ببرند.“ (۲)

بر علیه ترک ها قیام کردیم و جنگیدیم

”علیه ترک ها قیام کردیم و حتی برای تخریب صلح نیز جنگیدیم. دیگر همه ما، در صف ”دولت های ائتلاف“ بودیم که دشمن ترک ها بودند. از ترک ها ”ارمنستان از دریا تا به دریا“ را طلب می کردیم. ارتش های دول ائتلاف را به ترکیه دعوت و برای تامین حاکمیت مان از دولت های اروپا و آمریکا تقاضاهای رسمی می کردیم. نهایتاً در این دوران با تمام توان مان مدام با ترک ها جنگیدیم، کشتیم و کشته شدیم. دیگر چگونه می توانیم اعتماد ترک ها را جلب کنیم.“ (۳)

معاهده سور چشم هایمان را کور کرده بود

”معاهده سور، علیه ترک ها حربه مهمی بود. ما با سلاح های انگلیس به خوبی مسلح و دارای یک ارتش مجهز که با مهمات نظامی کافی تجهیز شده بود، بودیم. معاهده سور چشم همه را کور کرده بود. ولی جنگ یک واقعیت بود. یک واقعیت، واقعیتی که غیر قابل بخشش بود این بود که ما برای اجتناب از جنگ هیچ کاری نکردیم، برعکس بهانه هائی برای آن تراشیدیم. در صورتی که جنگ به شکست تام و قطعی ما انجامید. ارتش ما که شکم اش سیر، پشتش محکم و به خوبی تسلیح شده بود سلاح ها را زمین انداخته و به دهات فرار کرده و پراکنده شد“.

علت اساسی قیام مان علیه ترک ها تشکیل ارمنستان بزرگ بود

”ارمنستان بزرگ“ را که از هفت ایالت ترکیه، چهار بخش از ایالت کیلیکیا و از دریای سیاه تا دریای مدیترانه، از کوه های قره باغ تا صحرای عرب امتداد داشت طراحی کرده و طلب می کردیم. این طلب امپریالیستی چگونه می توانست تحقق یابد؟“.

هیچوقت نتوانستیم دولت شویم

”اگر منصف باشیم، اگر حکومت کردن به معنای آینده بینی باشد، ما به طور قطع فاقد آینده بینی بوده، و رهبران دانشناکی بودیم که به درد کاری نمی خوردیم. ضعف اصلی مان در این نقطه بود. به علاوه، هدف فعالیت هایمان را به شکل معین و شفاف درک نکرده بودیم، فاقد یک اصل راهنما و سیستمی که بتوانیم آن را به شکل قابل قبول و مدام عملی کنیم بودیم. گوئی ناخواسته، و تحت تاثیر شرایط تصادفی با تردید حرکت می کردیم، سرمان به دیوار می خورد و زمین زیر پایمان را مانند کوران لمس می کردیم. حدود امکانات خود را می دانستیم ولی بیشتر اوقات بزرگ نمایی می کردیم. محدودیت های دوران را درک نمی کردیم، از نیروهای مقابل نفرت داشتیم. فرقی بین حزب و دولت قائل نبودیم و ایدئولوژی حزبی را به کارهای دولت دخالت می دادیم. ماها دولتمرد نبودیم“.

چیزی به نام ارمنستان ترکیه وجود ندارد

”اکنون چه داریم؟ منطقه ای کوچک و به اصطلاح مستقل بین رود آراز و سوان {دریاچه گوکچه} که بخش خود مختار و دورافتاده ی از امپراتوری روسیه در حال جان گرفتن است. چیزی به نام ارمنستان ترکیه وجود ندارد. این موضوع در ”لوزان“ دفن شده است. کشورهای بزرگ اروپائی ما را دفن کردند“.

به ترور روی آوردیم

”با طرح و اجرای ترور اشخاص، همچنان که زمانی در ”قصر اولدوز“ بدان مبادرت کرده بودیم، فکر کردیم این بار نیز می توانیم دیگران را بمباران کنیم. ولی برای چه؟ ما تصور کردیم که با ایجاد سر و صدا در ترکیه می توانیم توجه دولت های بزرگ را به موضوع ارمنی ها جلب کرده و از آنها همچون ابزاری به نفع خود استفاده کنیم. ولی اکنون دیگر متوجه شده ایم که این چنین ابزاری پشیزی نمی ارزد“.

(۴)

حزب داشناک به عنوان پس مانده گذشته باید خاتمه یابد

حزب شکست خورده و اتوریتته خود را از دست داده است، از کشور اخراج شده و کلنی های غیر قابل بازگشت دیگر قادر به کاری نیستند. یک حزب، نمی تواند بگوید از آنجائی که هستم پس در هر صورت باید کاری برای خود سرهم بندی کنم“.

”مادام که هستم، بنابراین... از لحاظ برخورد منطقی نادرست است. جمله را باید از جهت عکس آن نوشت:

”از آن جایی که کاری برای انجام نمانده پس لزومی برای ادامه حیات نیست!“ بلکه من خودکشی را پیشنهاد می کنم! حزب داشناک پس مانده گذشته است، ارگانی غیر ضروری است، بدن دیگر به چنین ارگانی احتیاج ندارد، چنانکه امروز یک حزب دیاسپورا است“.

حزب داشناک مانع صلح است

”فقط در یک موضوع اصرار دارم. اگر روزی فرا رسد که احتیاج به سازش با ترک ها به وجود آید، باید با طرز فکر جدید، با وضعیت روحی جدید و مهم تر از همه با انسان هائی با گذشته دیگر و یا بدون گذشته به استقبال این امر رفت. در این نقطه حزب داشناک نه تنها نمی تواند کمکی کند بلکه مانع صلح خواهد شد“.

همچنانکه دیده می شود این گزارش نه تنها یک نگاه نقادانه به دوران ۱۹۲۳-۱۹۱۴ است، بلکه در واقع یک اعتراف نامه است، اعتراف نامه ای شجاعانه که از جبهه حقیقت به موضع گیری و روشنگری پرداخته است.

بی پایه بودن ادعاهای نسل کشی ارمنی و نیز تلاش برای قبولاندن ادعاهای بی پایه به دولت های غرب برای جلب پشتیبانی آنها به وسیله دولت ارمنستان و دیاسپورای ارمنی (تکرار تاریخ) از زبان کاپازونونی در این کتاب افشاء می شود.

به هیچ شمردن و انکار حقایق تاریخی از طرف دیاسپورای ارمنی به خاطر گرم نگه داشتن تنور دشمنی و کینه علیه ترک هاست. اگر این کینه تقویت و تغذیه نشود، فروپاشی در میان دیاسپورای ارمنی آغاز خواهد شد. رهبران دیاسپورا این واقعیت را می دانند، لذا در راستای اهداف شان به تلاش های خود ادامه می دهند. برای رهبران دیاسپورای

ارمنی کینه ورزی علیه ترک ها تجارت پرسودی است، تجارتی که موجودیت و ادامه حیات شان به آن گره خورده است.

توضیح:

۱- کتاب کاپازونونی از روی متن روسی به ترکی ترجمه و در سال ۲۰۰۶ در استامبول از طرف ”انتشارات کایناک“ Kaynak Yayınları به چاپ رسید. این کتاب در عرض شش سال ۱۵ بار تجدید چاپ شد. ترجمه های انگلیسی، فرانسوی، آلمانی و عربی آن از طرف همین انتشارات نیز چاپ شده است. ترجمه فارسی این کتاب سال هاست در انتظار چاپ بسر می برد و تاکنون اجازه چاپ در ایران نیافته است!

نام ترکی کتاب:

Taşnak Partisi,nin yapacağı bir şey yok

نام انگلیسی کتاب:

Dashnagtzoutiun has nothing to do anymore

کتاب کاپازونونی اولین سند از سری اسنادی است که با عنوان: ”دروغ نسل کشی ارمنی در اسناد ارمنی“ چاپ شده است. در رابطه با نسل کشی ارمنی ده ها کتاب تحت همان عنوان از منابع روسی و ارمنی به ترکی ترجمه و از طرف انتشارات کایناک به چاپ رسیده و این روند ادامه دارد. در همه این کتاب ها مورخین، دولتمردان و بویژه اکثریت بزرگ روشنفکران ارمنی نظرات کاپازونونی را تأیید کرده اند. به عنوان مثال کتاب های زیر که مولفین آنها مورخان و دولت مردان سرشناس ارمنی هستند آثارشان به زبان ترکی در اختیار علاقه مندان قرار گرفته است که همگی منابع دست اول و در حکم اسناد پر اهمیت تاریخی در رابطه با نسل کشی ارمنی به حساب می آیند.

– Taşnak Partisi,nin Karşıdevrimci Rolü (۱۹۱۴-۱۹۲۳)
A.A.Lalayan :

نقش ضد انقلابی حزب داشناک

– Diasporadaki Taşnaklar: S.G.Pirumyan
داشناک های دیاسپورا

– Ermeni Milliyetçi Akımları: A.B.Karinyan
جریان های ملی گرای ارمنی

بزرگ "آمریکا مبنی قرار گرفته است!

۴- اشاره به طرح سوء قصد به عبدالحمید سلطان عثمانی از طرف "کمیته ارمنی" در ۲۱ جولای ۱۹۰۵ است.

B.A.Boryan, nın Gözüyle Türk- Ermeni - Çatışması: Mehmet Perinçek

ارمنی از نگاه: ب.ا. بوریان

۲- کاجازنونی جابجا در کتاب خود از مفهوم "امپریالیسم" و "امپریالیست ها" استفاده کرده است. دلیل اش این است که او آگاهانه و متعمدانه روی این واقعیت ها تاکید می کند تا نشان دهد که ارمنی ها تا چه حد آلت دست دولت های بزرگ امپریالیستی زمان خود در جنگ جهانی اول شده بودند: "دیگر همه ما در صف دولت های ائتلاف بودیم که دشمن ترک ها بودند" و چگونه آن دولت ها هر کدام برای پیش برد منافع و مقاصد خود از مسئله ارمنی بر علیه عثمانی استفاده می کردند، در حالی که ترک ها از وطن شان دفاع می کردند و برای جلوگیری از مستعمره شدن وطن شان می جنگیدند.

- این واقعیت را مارکس حتی پیش تر، در اثنای جنگ کریمه (۱۸۵۱ جنگ روس و عثمانی) تاکید می کرد. مارکس در مقابل دولت روسیه تزاری و دولت های استعماری آن دوران از تمامیت ارضی دولت عثمانی دفاع می کرد. ترکیه کشور مظلوم مارکس بود.

- لنین نیز در جنگ جهانی اول وقتی این واقعیت را تثبیت کرد که جنگ جهانی اول، جنگ بین دو اردوگاه امپریالیستی برای تقسیم عثمانی است، تاکید داشت که ترکیه و آلبانی از وطن شان دفاع می کنند. لنین هم از ترکیه و هم آلبانی دفاع می کرد که هر دو در معرض تقسیم و تکه پاره شدن قدرت های امپریالیستی قرار گرفته بودند.

- در همین رابطه هم کمینترن و هم رهبران شوروی علیه "معاهده سور" (معاهده تقسیم عثمانی) موضع قاطع گرفتند. آنها علیه طرح "ارمنستان بزرگ" و کردستان تحت الحمایه انگلیس از مصطفی کمال پاشا از نظر نظامی، مالی و دیپلماتیک دفاع کردند و در حفظ تمامیت ارضی ترکیه کمک های تاریخی بزرگی کردند.

۳- طرح ارمنستان بزرگ (از دریای سیاه تا دریای مدیترانه) و برپائی آن در خاک ترکیه طرح "بتکاری" Woodrow Wilson رئیس جمهور ایالات متحده آمریکا بود (۱۹۲۱-۱۹۱۳). نقشه های جغرافیائی طرح ویلسون، امروز در "پروژه خاورمیانه

آذربایجانین در دینه یانان مبارز

اولکر آوشارقیزی

هر بیر انسان فرقلی آرزی لارلا عؤمرونو باشا وورار. قوردوغو آرزی لارین سادجه اؤزونه یاراری اولان شخص لارین یانی سیرا بوتون عؤمرونو و آرزی لارینی وطنی، تورپاغی و کیملیگی اوچون بیر شمع کیمی یاندیرانلار دا واردیر. عؤمر گونشینی بیر شمع کیمی خالق اوچون یاندیران محمد بی کنگرلی ده وطنی نین، تورپاغی و کیملیگی نین سیاسی-اقتصادی، میلیلی و اجتماعی منافعلری یولوندا آماج قورموش و جانی بهاسینا چالیشمیشدیر.

آذربایجان استقلال داواسی نین آن اؤنملی تمثیلچی لریندن بیرری اولان دکتر محمد بی کنگرلی ۱۹۱۴-جو ایلین ژانویه آییندا قاراباغین آغدام شهری نین کنگرلی کندینده دونیایا گلمیشدیر. آتاسی نین آدی جعفر، آتاسی نین آدی ایسه قیزخانیم اولان محمد بی ۱۹۳۳-جو ایلده طب ساحه سینده اؤیرنجی اولموش، ۱۹۳۹-جو ایلده تحصیلینی باشا وورموشدور. او ایلیک سیاسی حرکاتینی ۱۴ یاشیندا ۱۹۲۸ ایلینده آذربایجان میلیلی «مساوات» خالق حزبی نین یئر آلتی تشکیلات لاریندان اولان «گنج آزر» حرکاتینا قاتیلاراق باشلامیشدیر. ایلیک وظیفه اولاراق دا قاراباغین آغدام، آغدره، برده و ترتر شهرلرینده روس قوتلرینه قارشلی گیزلی فعالیت گؤسترن «مساوات» حزبی گروه لار آراسیندا یورولمادان چابا گؤستمیشدیر.

شوروی اوردوسوندا دکتر یوزباشی سمتی ایله وظیفه ده ایکن، ۱۹۴۰-جی ایلده شوروی - فنلاند ساواشیندا فنلاندلی لارا اسیر دوشموشدور. همین ایلین مارس آییندا شوروی و فنلاند حکومتلری نین قارشیلیقلی اسیر دیشدیرمه عمل لری ایله یئنیندن شوروی حکومتینه داخل اولموشدور. ۱۹۴۱-جی ایل ژوئن آیی نین ۲۱-ده روس - آلمان ساواشیندا، آلمانا قارشلی ساواشدیقدان سونرا ۴۴ اوردویا باغلی قوشون ایله ۱۹۴۱-جی ایلین آگوست آییندا ایرانا گؤندریلن کنگرلی، ایکینجی بیر امر ایله گئری چکیلهرک ۴۰۴ تومنله کریمه جبهه سینه گؤندریلمیشدیر. آلمان لار طرفیندن ۱۹۴۲-جی ایلده برلین شهرینه گؤتورولموش، قیسا بیر معالجه دن سونرا برلین ده اولان آذربایجانین اسکی میلیلی شورا رئیس، «مساوات» حزبی نین لیدری و آذربایجان میلیلی رئیس جمهورو محمدامین رسولزاده ایله تانیشما شانسینی الده ائتمیشدیر. همین ایلدن محمدامین رسولزاده نین

اۆلومو ایلینه قدر (یعنی ۱۹۵۵-۱۹۴۲-جی ایللرده) یانیندا اولاراق، اوندان میلی یول و میلی مبارزه حاقدان تربیت آلمیشدیر.

۱۹۴۴-جو ایلده رومانی پادشاهی علیهینه باشلایان آیقانما حرکتیندان سونرا مجارستانا کئچن بی کنگرلی، بالکاردی بۆلگه-سینده اولان ساواشدا یاراناراق استرالیادا معالجه اولونموشدور. همین حادثه دن سونرا مه آی نین ایلک هفته سینده آمریکانین ساحلی قوتلری نین آینه کئچمیشدیر. محمدامین رسولزاده نین تعلیماتی اوزره ۱۹۴۶-جی ایلده مونیخ شهرینده «آذربایجان دموکرات بیرلیگی» نین صدری اولاراق آلماندا اولان آذربایجانلی تورکلرین تورکیه یه گلمه لری اوچون بؤیوک چابا گؤستمیشدیر.

۱۹۴۲-جی ایلین فورال آییندا فئودوسیا یاخینلیغینداکی بیر کنده ۱۵ کریمه لی مجاهدین جبهه آرخاسیندا هامی نین گؤز لری اؤننده، استالین یین فوق العاده صلاحیتله گؤندردیگی خائن قورشون لاری ایله شهید ائدیلمه لری کنگرلیگه دَریندن تاثیر قویموش و آلمان لارین طرفینه کئچمه آرزوسونو قامچیلامیشدیر. آنجاق بونا لزوم اولمادان، آلمان لارین تعارضو سونوجو ۸۰% تورک و مسلمان لارین تشکیل ائتدیگی ۴۰۰,۰۰۰ اؤلوه، یارالی و اسیری گئریده بوراخان روس لار کریمه نی ترک ائتمیشلر. همین یارالی و اسیرلرین ایچینده محمد بی ده یئر آلمیشدیر.

محمدامین رسولزاده ۱۹۴۷-جی ایلین ایکینجی یاریسیندا تورکیه یه قایتدیگی چاغ محمد بگی اروپاداکی بین الملل قورولوش-لارلا روسیه محکومو غیر روس میللتلرین میلی تشکیلاتلاریندا آذربایجان میلی مرکزینه تمثیلچی عنوانیندا وظیفه-لندیرمیشدیر. دکتر محمد کنگرلی ۱۹۴۸-جی ایلده آذربایجان باغیمسیزلیغی نین ۳۰-جو ایل دؤنومو اوچون قوردوغو قوتلامادا قافقاز، قوزئی قافقاز، کریمه، ایدیل-اورال و تورکویستان اؤلکه لری نین تمثیلچی لری قاتیلیمیشدی. بو قوتلاما ایکینجی دنیا ساواشی سونراسی میلی و سیاسی ایلک ییغینجاق اولماسی نین یانی سیرا ساواش سونراسی تورکلرین بیر آریا گلمه سی نین ده ایلکی اولدوغوندان فرقلی مئدیالارین دقتینی چکمیشدیر. همین حادثه دن سونرا محمد بگین مونیخ شهرینده کی ائوی روس عسگرلری طرفیندن باسیلمیشدیر. آنجاق روس اوردوسوندا اولان بیر تاتار سويداشیمیزین بیر گون قابناق وئردیگی خبر نتیجه-سینده محمد بی آرادان چیخماغی باجارمیشدیر.

۱۹۵۲-جی ایلده تورکیه یه گلن دکتر محمد بی کنگرلی مساوات حزبی، آذربایجان میلی مرکزی و آذربایجان کولتور دَرنه یی-نین گئیشلمه سینده جدی آددیم لار اتمیش، آذربایجان میلی استقلال داواسینا ایستر تورکیه ده ایسترسه ده سایر اؤلکه لرده جانی بهاسینا چالیشمیشدیر. ۱۹۶۰-۱۹۵۲-جی ایللر آراسیندا تورکیه قیرمیزی آپپارا جمعیتینده ایشلمیشدیر. محمدامین رسولزاده-نین یاخین ساحداش لاریندان بیری اولموش محمد بی، آذربایجان مدنیت جمعیتینده فعالیت گؤستره رک اوزون مدت صدر وظیفه سینده

چالشمىشىدېر. رسولزادە مەكتىبى نىن يىتتىرمەسى اولان محمد بى كىنگرلى آذربايجانين حرىت و استقلال داواسىنى اؤزونه ان بۇيوك مقصد توتاراق، آذربايجان تارىخى نىن اؤنملى شىخىلر نىن، گون لرى و اولاي لار نىن گله جك نسل لرە اؤيرتمە يە چالشمىشىدېر. اونون و سلاحداش لار نىن بىر گون مطلق حياتا كىچە جك، آذربايجانين باغمىسىزلىغا قوووشماسى اومودو گون كىچدىكجە داها دا چىچك لنىشىدېر. محمد بى بوتون عۇمرونو آذربايجان و تورك دونياسىنا وقف ائدن نادر انسان لاردان بىرى ايدى.

محمد امين رسولزادە نىن اؤندىرلىگىندە ۱۹۴۹-جو ايلده قورولان آذربايجان كولتور دَرنه يى نىن ۳۲۴ شماره لى اوتاغىندا چالشاردى. بو اوتاغىن كىچىك اولماسىنا باخمىياراق بۇيوك ايش لرە امضا اتمىشىدى. ديوارلار نىندا اولو اؤندر «آتاتورك» و «محمد امين رسولزادە» نىن بۇيوك بوى رسىم لرى، يوزلرجه كتاب لار نىن يئر الدىغى كمدلار يئرلشمىشىدى. بو اتاق عمومىتله آذربايجان مىللى داواسىنا كۆنول وئرن ياشلى و گنج لرە دولو اولاردى. اونون گووون وئرن سىماسىندا و سس تونوندا، هر رسامىن يا دا شاعر نىن ذوق ايله دئيه بيله جه يى چىزگى و افاده سى، بوتون حادثه لرە ياخشى آچىدان باخان دونيا گۆروشو و جسور اورە يى بىرلە شهرك داهى بىر شىخىت ياراتمىشىدى. كىنگرلى نىن بىر ايرى اؤزلىگى ده بۇيوك-كىچىك فرقى قويمادان اؤزونه مراجعت ائدن بوتون انسان لار نىن سؤزونه دقت و ساكن لىكله قولاق آسماسى ايدى.

محمد بى كىنگرلى «كىنگرلى» اولدوغوندىن قىوانچ دىياراق بونو هر يئردە بۇيوك افتخارلا ديله گتىرمىشىدېر. تورك بوى-لار نىن ان اؤنملى لر نىن اولان كىنگرلى لر، چوخ اسكى و بۇيوك بىر تورك سوبو اولاراق ايلك دفعه «كاغقلى» ادى ايله يئنى سئى گولونون اطرافىندا گون اوزونه چىخمىشىدېر. «كىنگرلىس» دولتىنى قورموش كىنگرلى لر اورتا آسىادا ان زنگىن كولتور و مدنيتتە صاحب اولموشلار. همىن دولتىن تركىيىندە «قوشان»، پىچىئىق، قىچاق، قارلوق» و بىر چوخ «اوغوز تورك لرى» اولموشدور. توركش لرە اولان ساواش لار نىندا مغلوب اولان كىنگرلى لر، داغىلدىقدان سونرا قافقاز، آذربايجان، ايران و مجارستان اؤلكه لر نىن كۆچموشلر.

مساوات حزبى نىن صدرى اولان عيسى بى قمبر محمد بى كىنگرلى حاقدا وورغولامىشىدېر: «دكتر محمد كىنگرلى بىز لر اوچون آذربايجانين مهاجرتده كى اؤنملى بىر شىخىت لر نىن ايدى. اونو تانىدىغىمىز ۱۹۹۲ ايل نىن بىر بۇيوك آغ ساققال اولاراق دوشونجه و تشىت لر نىن هميشه ساغى دويدوق. آذربايجانين بو گون اچىنىندە اولان، اذىت لر نىن باشىندا گلن قارباغ مسئله سى ايله باغلى وئردىگى مجادله فىكرى بىزه گوج قاتمىشىدېر. اونون اىستر آذربايجان كولتور دَرنه يىندە كى وظيفه لرى اىسترسه ده اوزون ايللردن بىر يىرتىدىگى تور كيه ائىت لار دَرنه يىندە كى وظيفه لرى مىللى مسئله لر نىن اوزرىندە نه قدر حساس اولدوغونو ائلاماقدايىق».

دكتر محمد بى كىنگرلى اؤز دوشونجه و وطن اوچون قوردوغو اماج و آرزى لارا سىخ-سىخ سارىلان، اومود و اينانجىنى هئچ بىر چاغ ايتىرمە يىن بىرى ايدى. آذربايجان مىللى داواسى نىن اؤندىرى محمد امين رسولزادە نىن مهاجرتده و آذربايجان تورباغىندا ياندىردىغى استقلال آتشى نىن سئودالى لار نىن ان ايلك سىرلار نىندا ابدى اولاراق يئر اتمىشىدېر. محمد بى كىنگرلى ۲۰۰۶-جى ايلده ۹۲ ياشىندا تورك يوردو اولان انكارا شىهرىندە، عۇمر گونش نىن سون ايزلر نىن تورك تارىخىنە يازاراق آرامىزدان ايرىلمىشىدېر.

محمد بى كىنگرلى نىن ائمىش اولدوغو بىر پارا مدال و لوحه لر:

۱. قىزىل خاچ قورولوشونون ۱۰۰-جو مناسبتى ايله ژنو شىهرىندە كىچىر يىلن بىن الملل قىزىل خاچ، قىزىل آى، شىر خورشىد و هلال احمر تشكىلات لار نىن اجلاسىندا وئرىلن «يىلك ياردىمدا باشارى» نشانى

۲. ۱۹۶۶-جى ايلده تور كيه قىزىل آى عموم مركزى نىن «يىلك ياردىمدا اوستون باشارى» گوموش مدالى

۳. ۱۹۷۸-جى ايلده تورك-اسلام اثرلر نىن قورونماسىندا ائتدىگى خدمت لر اوچون «گوموش شرف» مدالى

۴. قوزنى قبرس تورك جمهورىتى نىن ۱۰-جو ايل مدالى

۵. ۱۹۸۵-جى ايلده تور كيه ائىت لار دَرنه يى استانبول شىعه سى نىن «شكران» لوحه سى

۶. ۱۹۸۶-جی ایلده ابراهیم حاققی حضرت لری نین ۲۰۶-جی ایلیگی مناسبتی ایله «شکران» لوحه سی

۷. اۆلکه دیشیندا یورولمادان وئرمیش اولدوغو «باغیمسیزلیق» مجادله سینده باشاریلی خدمت لری اوچون، آذربایجان خالق نین بیر وفا بورجو اولاراق، آذربایجان آزادلیق حرکاتی لیدری ابوالفضل ائلچی بی طرفیندن محمدامین رسولزاده «اؤدولو» لوحه سی

۸. ۱۹۹۷-جی ایلده تورک دولت و توپلولوق لاری دوستلوق، قارداشلیق و ایش بیرلیگی وقفی، TÜDEV-ین آتاتورکو سمبل ائدن «او بیر بوزقوردو» لوحه سی

۹. ۱۹۹۷-جی ایلده آذربایجان کولتور دَرنه یی نین تورکلوک و آذربایجان داواسینا خدمت لری اوچون «شکران» لوحه سی

قاینق لار:

۱. آذربایجان تورک کولتور درگیسی؛ دکتر محمد کنگرلینی ایبتیردیک
۲. آذربایجان تورک کولتور درگیسی؛ دکتر محمد کنگرلینی تورپاغا وئردیک
۳. آذربایجان تورک کولتور درگیسی؛ دکتر محمد کنگرلینی نین اؤز کئچمیشی (اؤز قلمیندن)
۴. آذربایجان تورک کولتور درگیسی؛ دکتر آچیق گۆز جلال، دکتر محمد کنگرلی
۵. آذربایجان تورک کولتور درگیسی؛ اؤنال سلجوق، آغ ساچلی بیلگه
۶. آذربایجان تورک کولتور درگیسی؛ قیرخان تونچر، ایدئالیست بیر آدام؛ دکتر محمد کنگرلی
۷. آذربایجان تورک کولتور درگیسی؛ گولسئون فخرالدین، آذربایجان و تورکلوک سنودالیسی، دکتر محمد کنگرلینی ابدیتنه اوغورلادیق
۸. آذربایجان تورک کولتور درگیسی؛ گۆکچه عباس، محمد کنگرلینی آنارکن

اسین عابد کول کلین
۱۸۹۸ - ۱۹۳۸

جان آذربایجان

سن بیزیم سن، بیزیم سن دور دو قجابدنه جان،
 اوت کونول لر جو شدو بیر سوئینجین کوجو ایله
 استقلال سوئینجی ایله، استقلال سوئینجی ایله
 استقلال، او یاشایان ملتین قلمینده جان،
 استقلال، او سعادت، حیات، نضر، شرف، شان.
 استقلال، او سوئمین محبت بیر مشعله
 کونول لرده توتوشار، کوز لرده سؤنسه بنله!
 استقلال، او وطنین کؤکوندن یوکسه لن آی.
 استقلال، او سومو کدن، قاندان یاهملیش سارای.
 استقلال، او ملتین پارچالانان باغریندان
 کلین لرین، قیزلارین، آخان کوز یاش لاریندان
 دوغوش پک مبارک، پک مقدس بیر ایلاحدیر،
 هانسی بیر ارکک اونو دشمن لره قلدیرار؟
 آنلارین ساجیندان اوزدو یو بیر بایرانغی
 هانسی ارکک چنخب انده جک باش آشاغی؟
 سن بیزیم سن، بیزیم سن دور دو قجابدنه جان،
 یاشا، یاشا، چوخ یاشا، ای شانلی آذربایجان!

قالدیقجا روس لاردا دیاریم منیم
انتقام آلاجاق شعاریم منیم!
او جیندیر بایراغین البت سولاچاق،
آذربایجان یئنه منیم اولاجاق!
یاشا، ای حسرتله دوغان استقلال!
یاشا ای تورک، یاشا ای گۆزل هلال! امین عابد گول تکین

۱۹-جو عصرین اوللریندن معارف و بیلگیین یاییلماسی ایله آذربایجاندا باش وئرمیش میللی اوپانیس گونشی وطنین هر بیر بوجاغینا ایشیق ساجدی. میللی اوپانیس توخومو میللتین دوشونجه سینه اکیلرکن، آذربایجاندا میللی عنعنهلر و میللی-مدنی چالیشمالار جوْرمه یه باشلادی؛ تورکجه قزئتلر، کتابلار، مکتبلر، تئاترلار و سونوندا جمهوریتلر ایشیق اوزو گوردو. همین جمهوریت؛ شرق و تورک-اسلام دونیاسیندا ایلك دموکراتیک جمهوریت اولان «آذربایجان خالق جمهوریتی» دیر. ۱۹۱۸-جی ایل مه آیی نین ۲۸-ده یوزلرجه ضیالی نین امک و چاباسی ایله قورولان بو جمهوریت، ۱۰۵ ایل سونرا آذربایجان خالقینی مستقل لیگه چیخاراراق وطنین هر بیر بوجاغیندا اوچ رنگلی بایراغی داغالاندیردی.

محاربه و تجاوز تهلوکه سی وضعیتینده یاشاماسینا باخما یاراق آذربایجان خالق جمهوریتی حکومتی قیسا مدته یوکسک گلیمه لر اله ائده رک خالق و وطنی سعاده چیخارماغی باجاردی. ایکی ایل عرضینده میللتین نقلیات، مالیات، مطبوعات وس احتیاج و سورون لارینی چؤزه رک، آذربایجان خالقینی اروپا خالق لاری ایله بیر سویه یه چیخارماغی باجارمیش اولدو. آذربایجان خالق جمهوریتی ۱۹۲۰-جی ایل آوریل آیی نین ۲۸-ده روس و ارمنی اشغالی ایله سقوط ائتسه ده میللتی استقلال فیکیرندن یابیندیرما یاراق خالقا هر نه اولور-اولسون اؤز گورلوک یولوندا مبارزه ائتمه یی اؤیرتمیش اولدو.

۲۰۱۹-جو ایلی نین مه آیی نین ۲۸-ده (۱۳۹۸-جی ایلی ن خرداد آیی نین ۷-ده) شرق و تورک-اسلام دونیاسیندا ایلك دموکراتیک دولت اولان آذربایجان خالق جمهوریتی نین ۱۰۱ ایلیگی تامام اولور. بو گۆزل ایل دؤنومونو بوتون وطن سئور انسان لارا تبریک دئیهرک همین زنگین دولتین گونئی آذربایجاندا دا قورولماسینی دیله ییب، بو ائش سیز تاریخی سیز دَیرلی اوخوجولارا خاطرلایتماق ایسته دیک.

تورکای خاتین

استقلالاً گئدن یول؛ آذربایجان خالق جمهوریتی

تورکای خاتین

استقلال سؤزجو یو اسارت آلتیندا یاشایان هر بیر خالقین اؤزگورلوک تانریچاسی، قولونداکی زنجیرلری قیرما آرزوسی و کیملیگینه، سویونا و بیر سؤزله اؤزلویونه دایانان ائیشلی-بوخوشلو یولودور. همین استقلال یولونو یاراتماق و بیر خالق استقلالا چیخارماق، قولونداکی زنجیرلری قیراراق تانریچاسینا قوووشدورماق، حیاتینی بیر گؤز قیرپیمیندا ایتیرمه یه قورخوسو اولمایان اؤنچولرله یارانیر. آذربایجان خالق اؤزگورلوک تانریچاسی اولان «استقلالی» ان آغیر ساواش لارلا، ان دهشتلی سوی قیریم لارلا الده ائتمیشدیر. اودلار یوردونون اولادلاری صرف بو تانریچا اوچون یوزلرجه ضیالیسینی، خادمینی، عالمینی، معلمینی، اؤیرنجیسینی، آناسینی-آتاسینی، بالاسینی و خالقینی قوربان وئرمیشدیر. استقلال اوغروندا قانا بویانان خالقین امه یی ایله استقلال یولو یاراندى. آذربایجان همین یولدا آدیملارکن، بو یولون ابدی دشمنی اولان روسیه ایسه داغیلماقلا اوزلشمیشدیر.

اسارت آلتینا سالینمیش تورک-مسلمان خالق لاری نین میلی شعورونو، اؤزونو «تورک» آدلانديران آذربایجان توپلومونو و قدیم دولتچی لیک عنعنه لرینی محو ائتمک سیاستی یثریدن روسیه دولتتی، «جنوبی قافقازی» بو سیاستین ان دهشتلی قانلی قیرغین میدانینا چئورمیشدی. بو غدار سیاستین سون مقصدی جنوبی قافقازی آذربایجانین تورک-مسلمان اهالیسیندن «تمیزله-مک»، بوندان سونرا ایران و تورکیه نی آرادان قالدیریپ راحتجا ایستی دنیزلره چیخماق، بونونلا دا روسیه نین تاریخی آرزوسینا نایل اولماق ایدی. دیگر طرفدن ده یئرلی اهالی نین مسیحی لشدیریلمه سی سیاستی یثریدیلیردی. بونلار آرمیش کیمی، همین قانلی سیاستی داها اوغورلو حیاتا کئچیرمک اوچون ارمنی-مسلمان قیرغین لاری توره دیلیردی. آذربایجان تورپاق لاریندا گورجو-تورک، تورک-ارمنی خالق لاری آراسیندا دشمنچی لیک توخومونو اکمه سیاستی بو اؤلکه نی بیر سؤزله اؤلوم اوچورومونا سوروکله بیردی.

گۆركملى حقوق شناس على مردان توپچوباش اوف، على بى حسين زاده، شمسى اسدالله يئو، احمدبى آغا يئو، عادل خان زيادخان، محمداامين رسول زاده، فتحعلى خان خويسكى، نصيب بى يوسف بى اوف و بير چوخ ميللى روحلو آذربايجان ضيالى لارى يئرلى اهالى نين ساوادلانماسى، آذربايجانين مركزى اداره لرى نين توركلر طرفيندن اداره اولونماسى و ميللى روحون بوتون خالق ايچينده ياييلماسى حركتينده اؤنده گئديرديلر.

۱۹۰۶-جى ايلده روسيه نين ايلك مجلسينده بيرينجى دولت مجلسينه سئچيلن؛ اسدالله بى مرادخان اوف، اسماعيل خان زيادخان-اوف، عبدالرحيم بى حاق وئردى يئو، على مردان توپچوباش اوف و محمدتقى على يئو تورك خالقينى روسيه مجلسينده تمثيل ائديرديلر. همين مجلسين صدرى على مردان توپچوباش اوف سئچيلميشدير. آذربايجانلى نماينده لر مجلسده چيخيش ائدهرك روسيه دولتى نين جنوبى قافقازا يئريتديكى ميللى قيرغين سياستينى، خالقيميزا قارشى يول وئرلين آيرى-سئچكيليكى، كؤچورمه سياستينى، بوتؤو بير خالقين حقوق سوزلوقونا و بوتون تحقير و آلچالمالارا قارشى جدى تنقيد ائدهرك يالنيز آذربايجانلى توركلرين يوخ بلكه بوتون شوروى ايچينده اولان توركلرين منافعيني مدافعه ائديرديلر. بئله كى همين مجلسده چيخيش ائدن عادل خان زيادخان اوف جدى قيد ائتميشدى: «بيز بير عصر اول اشغال ائديلميشيك. بيزه هئچ بير حقوق وئريلمه ميشدير. قول حالينا سالينميشيق. ميللى وارليغيميزا تجاوز ائديلميشدير. بير سيرا على مکتبه قبول اولونماغيميزا قاداغا قويولموشدور. دولت اداره لرينده تورك مامورلارينا راست گللك ممكن دئييلدير. تورپاق آزلينغان اذيت چكيريك. ليكن بورايا روسيه دن آخين-آخين كندلى لر كؤچورولور. بلاواسطه دولتين آلى ايله توره ديلن ميللى قيرغين زمينينده قانا بويا نيميش بو تورپاق لاردا روس كندلى لرى اوچون پلانلاشديرديغينيز ياشاييش منطقه لريني قوراجاقسينيز. بو، حكومتين گيزلى صورتده حاضيرلاييب حياتا كئچيرديكى «پارچالا و حكرانليق ائت!» اداره طرزيندن باشقا بير شئى دئييلدير. ايكى ايلدن برى قان درياسيندا بوغولان وطنيمده انسان جسدرلى نين اوستوندن كئچيريك. آرتيق صبريميز توكنميشدير».

ايكينجى مجلسين عضولرى؛ خليل بى خاص محمد اوف، زينال زينال اوف، محمد آغا شاه تاختينسكى، مصطفى محمود اوف و فتحعلى خان خويسكى ده اؤز دوشونجه داش لارى كيمى تزاريزمين بوتون ساحه لرينده او جمله دن؛ دولت اداره چيلينگينده يئريتديكى ميللى و دينى آيرى-سئچكيليك سياستينه كسكين اعتراض لاريني بيلديرديلر. بو كيمى جدى و قطعى چيخيش لارين سونوجوندا اوچونجو سئچكى لر چاغى باكى يا اؤز نماينده سيني ايره لى سورمك حقوقو وئريلمه ميشدى.

۱۹۱۸-جى ايل فورال آيى نين ۱۴-ده تفليس شهرينده جنوبى قافقازين، جنوبى قافقاز مجلسى ياراديلدى. ماراقلى حال بوراسى ايدى كى، دولت مجلس لرينده اولدوغو كيمى جنوبى قافقاز مجلسى نين ده ان فعال عضولرى آذربايجانلى تورك نماينده لر ايدى. بو نماينده لر ين اغير چابا و جان لارى بهاسينا چاليشمالارى نتيجه سينده ۱۹۱۸-جى ايل آوريل آيى نين ۹-۱۵ جنوبى قافقاز مجلسى، جنوبى قافقازين مستقل ليگيني اعلان ائتدى. مه آيى نين ۲۷-ده جنوبى قافقاز مسلمان

شوراسی نین عضولری آیریجا اجلاس لارینی کئچیره رک آذربایجانین مستقل لیگینی اعلان ائتمک قرارینا گلدیلر. بو مقصدله جنوبی قفقاز مسلمان شوراسی اؤزونو آذربایجان میلی شوراسی، داها دوغروسو، آذربایجان مجلسی اعلان ائتدی. بئله لیکله ۱۹۱۸-جی ایل مه آیی نین ۲۷-ده کئچیریلن همین اجلاسدا آذربایجان میلی شوراسی نین ریاست هئیتی و صدری سئچیلدی. اولو تورک اؤندری محمدامین رسولزاده میلی شورانین صدری اولدو. همین آیین ۲۸-ده، آذربایجان میلی شوراسی نین تاریخی اجلاسیندا حسن بی آغایئو، خلیل بی خاص محمداوف، علی عسگر بی محمودبی اوف، فتحعلی خان خویسکی، فریدون بی کؤچرلی، مهدی بی حاجینسکی، مصطفی محموداوف، نریمان بی نریمان بی اوف، نصیب بی یوسف بی اوف و س ضیالی لار اشتراک ائده رک آذربایجان «استقلال» بیان نامه سینی قبول ائتدیلر. بو بیان نامه بوتون تورک-مسلمان دونیاسیندا، ایلک دفعه اولارق آذربایجاندا ان دموکراتیک جمهوریتین اداره اصولوندا خبر وئیردی. همین بیان نامه ده وورغولانمیشدیر کی:

۱. بو گوندن اعتباراً آذربایجان خالق حاکمیته مالک اولدوغو کیمی، جنوبی قفقازی احاطه ائدن آذربایجان دا تام حقوقلو مستقل بیر دولتدیر.
۲. مستقل آذربایجان اداره فرمو خالق جمهوریتی دیر.
۳. آذربایجان خالق جمهوریتی بوتون میللتلره، خصوصی ایله قونشو اولدوغو میللتلر و دولتلره مهربان مناسبتلر یاراتماق عزمینده دیر.

۴. آذربایجان خالق جمهوریتی میللتیندن، مذهبیندن، صنفیندن و جنسیندن آسیلی اولمایارق، اؤز سرحدلری داخیلینده یاشایان بوتون وطنداش لارینا سیاسی حقوق لار و وطنداشلیق حقوقو تامین ائدیر.
۵. آذربایجان خالق جمهوریتی اؤز اراضیسی داخیلینده یاشایان بوتون میللتلرین سربست انکشافی اوچون گئنیش امکان لار یارادیر.
۶. مؤسس لر مجلسی توپلانینجا یا قدر آذربایجانین باشیندا خالقین سئچدیگی میلی شورا و میلی شورا قارشیسیندا مسئولیت داشییان موقتی حکومت دورور.

بئله لیکله، بیرینجی دونیا محاربه سی نین گئدیشینده آذربایجانین شمال تورپاق لاریندا دولتچی لیک عنعنه لریمیز یئنین، اؤزو ده بو دفعه مجلسلی جمهوریت فرماسیندا دیرچلدی.

استپان شائومیانین باشچیلیق ائدیگی داشناک-بلشویک گروهو باکی شهرینده حاکمیتی آله کئچیرمیش و آذربایجان تورک-مسلمان اهالیسینه قارشی دهشتلی سوی قیریما باشلامیشدی. آذربایجان خالق نین جلالداری اولان شائومیان و آندرونیک بیرگه چالیشاراق آذربایجان خالقینی فیزیکی جهتنده محو ائتمک ایسته ییردیلر. بوتون بو آغیر سوی قیریم لار تورک میللتی اولان آذربایجانلی لاری یکی آغیر یول آراسیندا قویوموشدو: یا میلی قورتولوش، یا دا محو ائدیله رک جنوبی قفقازین خریطه سیندن بوتونلوکله سیلینمک. آذربایجان خالق جمهوریتینده اولان بوتون ضیالی لار یکی یولو دا سئچمیش اولدولار؛ آذربایجان استقلال و قورتولوشو اوغروندا هر نه اولور اولسون چالیشماق و میللتی رذالته یوخ سعادتته چیخارماق!

۱۹۱۸-جى ايل ژوئن آيى نين ۱۶-دا مىللى شورا و حكومت اؤزونون فعاليت مركزىنى گنجە شەھرىنە كۆچوردى. فرقىلىق و چىشىدىلى موضوعلار حاققىندا اجلاس كىچىرىن آذربايجان خالق جەمھورىتى ۱۹۱۸-جى ايل مە آيى نين ۲۷-دن ژوئن آيى نين ۱۷-دك ۷ اجلاس كىچىردى. ھىمىن اجلاس لاردا ايكى اؤنملى قىرار قبول اولوندو: بىرىنجىسى، آذربايجانين استىقلالى اعلان اولوناراق استىقلال بيان نامەسى قبول ائىدىلىدى. ايكىنجىسى، گنجەدە فتحلى خان خويىسكى باشدا اولماقلا ايلك آذربايجان حكومتى قورولدى. ۱۸۱۳-جو ايلدن سونرا ايلك دفعە اولاراق آذربايجانين مستىقل اداره اولونماسى باشلاندى. بو باشلانيشدان قىسا مدت سونرا ژوئن آيى نين ۱۹-دا بوتون آذربايجان اراضىسىندە حربى وضعيت اعلان اولوندو. ھىمىن آيىن ۲۴-دە قىرمىزى پارچا اوزرىندە آغ آي پارا و آغ سىكگىز بوجاقلى اولدوز تصوير اولونان بايراق آزاد آذربايجان دولت رمزلىرىدن بىرى كىمى قبول اولوندو. ايكى گون سونرا ۲۶-دا مىسلمان حربى قوشونو آيرىجا آذربايجان قوشونونا چئوريلدى. ژوئن آيى نين ۲۷-دە «آذربايجان توركجەسى» دىلى دولت دىلى اعلان اولاراق، توركجەدن درس لىكلر گتيرىلەر مكتەبلر مىللى لىشدىرىلدى. آذربايجان حكومتى آلتىندا اولان اراضى لردە نقلىيات، پست-تلگراف امكان لارى دا يارادىلماغا باشلاندى. ۱۹۱۹-جو ايل سىپتامبرين ۱-دە باكى دولت بىلىم يوردونون تاسىس اولونماسى حاققىندا قبول ائىدىگى قانونو قىد ائتمك لازمدير. مىللى بىلىم يوردونون اچىلماسى جەمھورىت خادملرى نين دوغما خالق قارشىسىندا چوخ اؤنملى تاريخى خدمت ايدى. سونرالار آذربايجان خالق جەمھورىتى سقوت ائىسە دە جەمھورىت دوشونجەسى نين ياشاماسىندا و خالقىمىزىن يئىندن مستىقل ليگە قوووشماسىندا باكى دولت بىلىم يوردو تاى سىز رول اوينادى. اؤلكەدە بىلىك و تحصيلين انكشافىنا خصوصى دقت يئتىرن آذربايجان خالق جەمھورىتى حكومتى و مجلسى واخت ايتىرمەدن بو ساحەدە مىللى كادرلار حاضرلانماسى نين سرعت لندىرىلمەسىنە چابالامىشدير. بو چاغ آذربايجان مجلسى حكومتين تكليفىنە اساساً ۱۰۰ نفر آذربايجانلى گنجىن دولت حسابىنا تحصيل الماق اوچون خارجى اؤلكەلرە گۆندىرىلمەسى بارەدە قانون قبول ائتمىشدى. آذربايجان خالق جەمھورىتى نين مجلسى اؤز فعالىتى عرضىندە، ۱۷ ايللىق آرالىق سىز فعالىتى دؤوروندى آذربايجان دولتچى ليگى تاريخىندە اؤزلىكلە دە مجلس مدنىتى تاريخىندە درىن و زنگىن ايز قويموشدور.

۱۹۱۸-جى ايلين سىپتامبر آيى نين ۱۵-دە آغىر دؤيوش لردن سونرا قافقاز اسلام اوردوسو آذربايجان خالق كۆنوللو دستەلرى نين ياردىمى ايلە باكى شەھرىنى آزاد ائتىدى. ھىمىن آيىن ۱۷-دە آذربايجان خالق جەمھورىتى حكومتى باكى شەھرىنە كۆچوردو. نوامبر آيى نين ۹-دا آذربايجان خالق جەمھورىتى نين

دولت بایراگی اوزرینده آی پارا و سگگیز بوجاقلی اولدوز تصویری اولان اوچ رنگلی بایراق؛ گۆی، قیرمیز، یاشیل ایله دیشیلدی. آذربایجان خالق جمهوریتی نین «تورکچولویو، اسلامچیلیغی و معاصرچیلیگی» اؤزوندە عکس ائتدیرن همین اوچ رنگلی بایراگی، سؤزلری احمد جواد و ماهنسی غزیر حاجی بی اوفایا عاید اولان دولت سرودو وطنین هر بیر بوجاغیندا ائشیدیلمه یه باشلاندى. اجتماعى-سیاسى، اقتصادى-مدنى یاشامین فرقلی ساحه-لرینده قوروجولوق ایش لری داها دا گئیش لندیریلدی. بونون اؤرنه یی ده ۱۹۱۸-جی ایل نوامبر آیی نین ۱۹-دا محمدامین رسول-زاده نین صدرلیگی ایله کئچیریلن اجلاس دیر. زیراً همین اجلاسدا آذربایجان خالق جمهوریتی هر بیر اؤلکه نین بینؤوره سی اولان سیاست و اقتصادا باخمایاراق آذربایجان اراضیسینده یاشایان بوتون غیری تورک لرین، میلی مجلسده نماینده سئچمه-لرینه یول آچدی. بئله لیکله میلی مجلسین سئچکی لرینده ۸۰ نفر تورک، ۲۱ نفر ارمنی، ۱۰ نفر روس، ۱ نفر آلمانلی و ۱ نفر یهودی سئچیلدی. آذربایجان خالق جمهوریتی ارمنی و روس لارین آذربایجان اراضیسینده یاراتدیغی سوی قیریم لارا باخمایاراق ۲۱ نفر ارمنی و ۱۰ نفر روسون میلی مجلسه یول آچماسینا آدیم یاراتدی. بو بیر جمهوریتین دموکراتیک طبیعتی و انسان حاق لارینا درین حرمت و سایغی ایله یاناشماسیندان سونرا نه اولایا بیلرکی! انسان سئورلیگی و بوتون خالق لارین حاقینا سایغی دویمایا هر بیر چیخیشیندا وورغولایان محمدامین رسول زاده همین ایلرده قید ائتمیش دیر: «بیزه فلاکت و سفالتدن باشقا بیر شئی وئرتمه یین عداوت و اختلافی بیر طرفه قویاق. تاریخ هامیمیزی بیر یئرده یاشاماق مجبوریتینده قویوب. یئنی باشلایان حیاتین طبیعی مشقت لرینی آسانلیقلا چکمه ک اوچون یاشاییشیمیزی عاقل و انسانی اساس لار اوزرینده قوراق، بیر-بیریمیزی سئوک، احترام ائده ک. میلی و مذهب فرق لرینه باخمایاراق، بوتون آذربایجان وطن داش لاری بیر وطنین اولاد لاریدیر. عمومی وطنده مشترک حیات لارینی قورماق و اؤز سعادت لرینه بیرلیکده یئتیشمک اوچون اونلار بیر-بیرلرینه آل اوزالتمالی و یاردیم ائتمه لیدر لر».

آذربایجان خالق جمهوریتی ۱۹۱۸-جی ایل دسامبرین ۷-دن ۱۹۲۰-جی ایل آوریل آیی نین ۲۷-دک یعنی جمعی ۱۷ آی داوام ائتمیش دیر. ایلك اجلاس ۱۹۱۸-جی ایل دسامبرین ۷-ده سون اجلاس ایسه ۱۹۲۰-جی ایل آوریلین ۲۷-ده کئچیریلیمیش دیر. بو دؤورده مجلسین ۱۴۵ اجلاسی اولموش دور. مجلسین مذاکره سینه ۲۷۰-دن چوخ قانون لایحه سی چیخاریلیمیش، اونلاردان ۲۳۰-آ یاخینی قبول اولونموش دور. بوتون بو اجلاس لاردا آذربایجان خالق جمهوریتی نین مجلسی استقلال بیان نامه سی نین معین ائدیگی قایدا و قانون لارا صادق قالاراق، اؤلکه نین اراضی بوتونلوگونو تامین ائتمک و مستقل لیگینی قورویوب ساخلاماق، انسان حاق لاری و آزادلیق لاری نین دولغون تامین اولوندوغو آن معاصر حقوقی-دموکراتیک دولت یاراتماق مقصدی داشییان چوخ اؤنملی قانون لار و قرارلار قبول ائدیلمیش دی.

شوروی نین بین الملل حقوقونو تاپدالایان حربی مداخله سی و ۱۱-جی اوردو حصه لری نین قانلی دؤیوش عملیات لاری نتیجه-سینده شمالی آذربایجان یئنیندن روسیه ترکیبینه قاتیلسا دا، آذربایجان خالق جمهوریتی خالقیمیزین آزادلیق حرکاتی تاریخینده درین ایز قویدو. بوتونلوکله ۲۳ آی یاشاماسینا باخمایاراق، آذربایجان خالق جمهوریتی ثبوت ائتدی کی، آن غدار مستملکه رژیم لری بئله آذربایجان خالق جمهوریتی آزادلیق ایده لرینی و مستقل دولتچی لیک عنعنه لرینی محو ائتمه یه قادر دئییلدیر. آذربایجان خالق جمهوریتی بوتون شرقده و تورک-اسلام دونیاسیندا ایلك دموکراتیک دولت نمونه سی ایدی.

قایناق لار:

۱. ابراهیمی فضایل، آذربایجان خالق جمهوریتی؛ شرف و لیاقت تاریخیمیز
۲. طاهرلی عابد، استقلال مجاهدی نین ابدی ارثی
۳. قاسیمی موسی، مسلمان شرقینده ایلك دموکراتیک جمهوریت
۴. وفا زینال، مستقل لیک یولو چتین، لیکن شرفلی و اوغورلو اولوب

ام کلثوم رسولزاده
۱۸۹۹-۱۹۴۴

ای تورک اوغلو

ای تورک، سن ای قهرمان، ایگید اوغلو تورانین!
شانلی، یوکسک بابانین اوڭودونو اونوتما.
سن ده یورو او یولو.
یورو، اوت اوژونو هر شئیدن قورخوتما
یورو، اوت بیر داها تمدن، عرفانین
علوی دویغولار وئرسین تورکون حساس قلبینه.
حرمت-عزت آلدیرسین بویوک توران ائلینه.
تاریخلرده هپ سنین رشادتین، هنرین،
بیلدیریشین، فیرتینان اوخونورکن سن نه اوچون
اروپایا قارشی بیر
یئرسیز، یوردسوز اسیر تک بویون بوکوب دوراسان؟

dalıya düşmüşk. Hukumət bunu bilərəkdən, görərəkdən bizə zərrəcə imtiyaz vermir və istəmir varsin. Geçən illərdə çoxlu çəkiş-bərkişlərdən sonra o zaman ki, rejim istədi dil qonusunda bir poənlər (imtiyazlar)versin biz gördük ki, onu kürdlərə verdi və olara və olarda yola salıb qanuni etməyə doğru işlərə əl apardı və bizim əlimiz kürdlərdən çox əliboş qaldı. Yaxın Keçmişimizə baxanda görürük bir zaman bu güney Azərbaycanda indiki durumun tərsineydi, məşrutə dönəmində təbrizin”mərki qeybi”təşkilati, sonrası, xiyabaninin”demokrat hizbi”təşkilatı, -2ci dünya savaşı sonrasında “demokrat firqəsi”quruluşu, yarandı, ama milli istəkləri düşünüb, seçib götürmədən bu təşkilatların gücü hədrə getdi (əlbətdə Pişəvəri başçılığı əlilə qurulan F. d. A. bir az onlardan fərqli idi). O zaman milli şuur yoxluğu ya azlığı bizi yazıq etdi və bu gündə tərsinə milli şuurumuza uyğun qab-çərçivə, sazman, hizb, cibhə quruluşu olmadan ya çox cansız olmaqdan əriyib-çürüməkdəyik və hədəflərimizə çatıb qanuna salıb saxlayabilmirik. Umaram bunu tezliklə düşünüb, ortadan qaldərməsinə çalışmalıyıq. saqliklar.

Hiumən rayt" təşkilatları cumhuri İslamini rahatlıqla yaxasından əlçəkməzdilər və belə səssiz-səmirsiz unutmazdılar. Bir başqa deyimlə bunu açıqlasaq , bizim siyasi yöndən qüdrət herəminin alt qatlarında rejimi meydan yürüşləri ilə hədə-qorxuya salıb baş-yuxarı qatlarında hukumət başçıları ilə oturma imtiyaz istəyib-almada və hər bir az-çax, kiçik-böyük ölçüdə aldığımız-alabiləcəyimiz imtiyazları yasa(qanun) çərçivəsinə saldırib-saxlayıb və dayimi etmədə heş əlimiz, başaraçağımız yoxdur. Elə bunu görə də Bu böyüklükdə tər-təmiz mədəni-insani xorda olayı dalqaları gözümüz önündə görünür ki, getdikcə kiçilir-sıxılır və gücsüzlənir və yolu-yolağı genişlənmənin tərsinə daralır, qısılır, sıxılır. Düya çevrəsində də gördük ki, səsi həryanı bürüyən səsucaldanları bbc. tək medya təşkilatları ona başvermədi və daşdığı dəyərləri gündəmə salıb yaymanın tərsinə dondurmağa(xəbəri baykuta) da keçdilər. Ya bir az kiçik ölçüdə başverən sonrakı olaylar, örnəkcə"firça"olayında, Amerika səsi"VOA"açıqcasına dedi ki, bu sadəcə bir ictimayi tənzdirdir və heçdə onda bir millətə tovhin görünmür və azərbaycanlılar çəkimi-tutamı(zərfiyəti-həcmi) azdır, halbuki -1xordad hadisəsi yatışdırilib-gəlişdirilsəydi və dövlət təşkilatı önündə bizim siyasi təbliği təşkilatımız güclü olsaydı həm içəridə, həm dışarıda, dünya çərçivəsində qonu və istəyimiz alınıb-düşünülərdi və sonrakı dalqalarda belə sər-təkəşgin İran rejiminin xeyrinə nəzərlər və çıxışlar başverməzdi. Hərhalda mənəcə bu ikinci sahədə həddindən artıq axsaxlıqlarımız var və bol-bol qörünür. Milli oyanışımızdan yaranəb- gələn imtiyazlar-uğurlarımızı yerinə yetirib təsbitləyə bilmirik. Öz içimizdə səbirsizlik, hər bir tərpnəşdə hərşeydən öncə şəxsi özümüzə pay ayırmamız və ona həddindən artıq yiyə durmamız və pay bölməmiş biz güney Azərbaycan Türk millətini sıxışdırır-əskiklədir-əridir-çürüdür və milli hədəflərimizi yetişdirib, tanıtdırıb, təsbitləşdirib qanuni təşivəyə salıb-saxlaması və sonrakı və yuxarı-yüksək hədəflərə gələcəklərdə işlətməsini əlimizdən alır. Bu gündə İran çərçivəsində başqa fars olmayan millətlərlə özümüzü yaxlaşdıranda görürük siyasi-təbliği qurumlar-sazman-təşkilatlar yaratmada onlardan nəqədər geridəyik və

Güney Azərbaycanda Türk millətimizin ulusal qalxışının ildönümü gəlib çatdı, 13 il üstündən geçməsi olayların olub-olacağını düzənleyib yenidən baxması gərəkli görünür. İstər-istəmər bunu bilib beynimizdə araşdırmalıyıq ki, bu gün biz "güney Azərbaycan Türk milləti" olaraq, bu açında heçkimsəni gözləməyən gəlişmə, dahı ildə bir dəfə özünü silkələyib-dəbərdən millətlər arasında biz Fars sümürgəçiliyi(İstimarı) altında"dövlətsiz millət"lərdən olaraq əriyib-çürümək-asimilasiyon dalğalarında əl-ayaq çalmaqdayıq. Ekizlər(xordad) ayının biri, bu didərgin düşmüş dünyamıza bir parlaq ulduzdur ki, milli istəyimizi düşünsək talanmış yurdumuzu, aldanmış-tovlanmış elimizi dirildib bu istimari durumdan qutulub, gələn nəsillərimizə çatdırabilərik. Buğa(xordad)ayının biri bizim hələlik "İran" adlanan ölkədə millət olmağımızı və Azərbaycan ölkəsi milli yurdumuz-ana vətənimiz olmasını bir dönə də danılmaz şəkildə ortaya çıxartdı.

Güney Azərbaycanda günsəl durumumuz belə görünür ki, düşünmə, anlaşma, dini anlamda olan"ümmətçilik"dən dönüb, "millətçiliyə" doğru addım atmamız yola düşüb, gəlişmədədir. Bu oyanışın başqa qolu, dilimizə maraq göstərib, mənimsəmə və işə alma da, əlbəttə çox yavaş-yavaş ama güvəngli və itminanlı durumda yürüməkdədir. Bunun önəmlisi ondadır ki, cəmiyyət herəmində aşağıdan yuxarıya yayılmadadır və bu haman milli oyanış-qalxış(qiyam)dır. Fəza-atmosfer bu gün güney Azərbaycanda istər-istəmər fars dilinin və ədəbiyatının qoruğundan-inhisarından dahı artıq mediya və məcazi fəzada çıxıbdir. Bunun bir hissəsi vətənimizin özgürlüyünə çatmış quzey Azərbaycandır ki dilimizi bir dövlət-millət dili olaraq latın alfabesi ilə hər yönlü işlətməkdədir, birazı da Türkiyə medyalarıdır ki, dahı artıq Türkiyə TV. lərinin uşaq karton seryalları olaraq körpəlikdən etkisini yaymadadır. Sınırlardan gələn medya axını, içəridə dilimizə yaranan maraq və işə almaq amacı ilə qoşalaşaraq Fars dili inhisarını didərgin salmaqdadır. Buna baxmayaraq hər anda gücümüzə baxaraq olursa birbaşa, yoxsa addım-addım, zərrə-zərə milli haqlarımızı fars sümürgəçiliyindən son mərhələsinədək(özgürlük-İstiqlal) almalıyıq. Bu bizim azca da olursa keçmişə görə qazancımızdır ki, sabit və bir durumda qalması yaxşı deyil, dayıma yürüşdə-yüksəlmədə olmalıdır.

Yazıqlar olsun ki, yeri görünən başqa bölümdə bu gəlişmə görünür, geridə qalmamız və bu yöndən axsaqlığımız gözə çarpır. O da bizim təşkilatlanmağımızdır. -13il üstündən keçmiş -1ekizlər(xordad)ın o boyda meydan çıxışlarını biz xəbəri baxımdan yetişdirib doğruldanmadıq və gərəyi(lazimi)qədər həm içəridə, həm dünya çevrəsində yayıb yetişdirəbilmədik. Siyasi, təbliqatı sazmanlarımız ya yoxdur ya bu sahədə çox naşı-geridə qalmışdır və zamanımıza uyğun deyil. Yaxın doğunun her yerindən hər yönündən od püsgürən, Silahlı döyüşlər, kor və sınırlı(əsəbi)dini toqquşmalar, artıq insanların canın alan və evləri qara günə salan teroristi axınlar içində bizim böyük çərçivədə yayılan demokratik və insan sevər xordad ayı çıxışımıza, təbliqatımız-yayqınlığımız güclü olsaydı, dünya onun üstündən o rahatlıqda keçməzdi və olayın qarşısında "insan huquqları"-

milli qiyam -1xordadın il dönümünə baxış

H.Aydın

olaya qısaca nəzər:

Rejim Cümə günü, -20Buğa(ordi.)-1385-də"İran"adlı dövləti qazetəsi, əlilə bir zahiri karikatur biçimli yazıda Azərbaycan Türk millətinin hərnəyinə tovhin edərək, bir milləti sinağa çəkmə istədi və gözləyirdi; ondan gələn etkilər-sonuclar müsbət olsa, asimilə pılanlarını qat-qat artırsın və biz Türkləri farsda əridib yox etməni tamamlayıb, dönəbilməz pılana salsın. Ən kiçik qonulardan örnəkcə : siz bilmirsiniz ki, dilinizdə "İng-İng" səsi vardır dan tutmuş, siz ölməlisinizəcən gətirmişdi. Bilimurdu öyrətmənlər onu görüb oxuyaraq rejimin niyyətini düzgün-
doğru düşünüb-anlayaraq onda olan tovhin, xiyənət və bir millətin varlığı ilə oyun oynamasını topluma tanıtdırmağa başlayırlar. 10 gün hukumət qoldurları-bəsic-ittilaat –libaşşəxsi və başqa mozdurları ilə-öyrəncilər arasında gedən toqquşmalarda, oğullarımızın maraton terpənişi ilə hukumətin feli-hiləsi-soyçulaq pılanı, üzə çıxıb, el içində də yayılır. Təbrizin adlım tarixi üst örtülü bazarında "İran"qazetəsini numadin şəkildə yandıraraq, bazarı bağlayıb, vergi (malyat) verməməyə təhdid edirlər. Öyrəncilər arxasından bazarın bu davranışı toplumu coşa qətirir. Xordadın birində elimiz sel gücü ilə bazar ağzına toplanıb ustandari həyətində İran bayrağını aşırırlar. Ondən sonra iş böyüyür və gizlədilmiş qonu məclisdə çarəsizlikdən bobtək patlayır. Qalxış nəhayət 28 şəhərə yayılır neçə həftə davamedərək sonunda rejimin birinci güclü şəxsi "xaməneyi"nin Tv. də çıxışı ilə soyçuluq hukumətinin köklərini yandıran alov hələlik sürətdən düşüb, dayanıb-söndü.

